

Dit Deel vervat

fol 178 -

- 1° Die diessche Doctrinale, waarschijnlijk berymd door Jacob van Maerlant, wiens beeltenis in de eerste Letter achter de Tafel getekent is, met de woorden Dits Doctor Maerlant, en is verdeeld in drie Boeken, groot 46 folios, of 92 paginaas, geschreven op pergament in twee columnen achter aan Staat met dezelfde hand geschreven

Dese boec wort volmaect aldus

Indie maent Junius

Doe men screef xps gheboort

Destiene hondert en xl voert

Ende oec v daertoe mede

Al tantwerpen in di Stede vt

- 2° Een mirakel van Maria aan ene Nonne. Het Pater Noster. Ave Maria, en't Credo. alle in rym
De x Geboden. De xii Articulen des geloofs. De VII werken der Barmhartighed. De VII Hoofdzonden. De VII Sacramenten
De VII gaven des H. Geest. Aflaaten van Roome. alle in prosa

- 3° In de voorreden van een volgend werk staat

Dit boec es in latijn gheset

Heijmelicheden der heijmelycheit

De beryming is van Jacob van Maerlant, opgedragen aan derselvs neef, gelyk blykt uit dere twee regels:

Nu ontfaet dit lieve neve

van mi Jacoppe van Maerlant

dit stuk is groot 30 paginaas, en geschreven doorderselvsde hand als de twee voorgaende.

Zie de Voorrede vande Spiegel Historiæ of Rym.
Kronyk van Jacob van Maerlant uitgegeven door de
Heeren Clignett en Steenwinkel 1° deel.

S. Juffer

fr. Hoffmann, *Horæ belgicae*, Antisl. 1830.

Præfation pag. 102-3.

Zie ook vooral Van Wijn, *Hist.*
avvntst. 1. 326.. 329. waar
Doctor Maerlant wordt
opgehelder. d.

Mr. J. V. Maerlant Stief No 1800.
a waer de Figure aangaat, is die
waarschyn: niet Van Maerlant
maar Van Cato. of Vincentius.

x

x

AA.

69.

(727)

De Drietsche Doctrinale in het N. vervat is door mij ten grond-
slag gelegd van mijne uitgave van genoemd werk, waaren de tekst
van dit N. letterlyk is afgedrukt. Zie verder de Inleiding. Bl. xxxvi-
xl.

J. Jonckbloet.

16.25

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK TE 's-GRAVENHAGE

Handschrift No. 7695

inhoud:	is geraadpleegd door:	in het jaar:	zie:
Die Drietsche Doctrinale.	Mess. H. Ruib. v. Dorp	1930	<i>Bijronch.</i>
Beatrijs	L. Smits-Protas	1930	les principaux nos. à peintures dans les coll.
Heimelicheden der heimelycheit.	C. M. Ledy.	1931	publ. der Dags pres. 1931.
	J. H. Ung. Kerckhoffs	1931	Overde. 4. n. 20
	W. de Grom.	1931	
	W. L. Lanson	1931	
	Ej. Navijn	1931	
	J. L. v. d. Stoep	1931	
	Julia Meijer.	1931	
	P. J. Lekkertkerker	1932	
	D. C. Vinbergen	1932	
	G. G. Knothnerus	1933	
	J. W. Lemmerts van Buren	1933	
	G. Abell	1933	
	V. Meester	1933	

In tsaer ons heeren . cccc . lxxiiij . es die .
 . sondach lettē op . a . en de mane es prime op . vij .

O nder dese	.xvi.	c	xxi	In merte
rode gheta-	.v.	d	xxij	In merte
le salmen		e	xxiiij	In merte
suchen	.xiiij.	f	xxiiij	In merte
waer de	.ij.	g	xxv	In merte
mane es		A	xxvi	In merte
prime en	.x.	b	xxvij	In merte
de naeste		c	xxviiij	In merte
sondach	.xviiij.	d	xxix	In merte
daer na es	.vij.	e	xxx	In merte
paesdach,		f	xxxi	In merte
	.xv.	g	i.	In apulle
	.iiiiij.	A	ii	In apulle
		b	iii.	In apulle
	.xij.	c	iiiiij.	In apulle
	.i.	d	v	In apulle
		e	vi	In apulle
	.ix.	f	vij	In apulle
		g	viiiij.	In apulle
	.xviiij.	A	ix	In apulle
	.vi.	b	x	In apulle
		c	xi	In apulle
	.xiiiiij.	d	xij	In apulle
	.iiiiij.	e	xiiij	In apulle
		f	xiiij	In apulle
	.xi.	g	xv	In apulle
		A	xvi	In apulle
	.xix.	b	xvij	In apulle
	.viiiij.	c	xviiiij	In apulle
		d	xix	In apulle
		e	xx	In apulle
		f	xxi	In apulle
		g	xxiiij	In apulle
		A	xxiiij	In apulle
		b	xxiiij	In apulle
		c	xxv	In apulle.

*Dits die tafel vanden,
versten boeke.*

Van leringhen ende hoe
men leren sal en wat
orboze d'ane ghelegheet

Van spraken ende tonghen *i.*
te bedwinghene

Leringhe van minnen
ende van vrienſcapen.

Hoemen ghewint minne *iiij.*
ende vrienſcap gods.
mids gheloue

Van hopen en wat hope es

Van caritaten ende wat ca *iiij.*
ritate es.

Van aelmoesenen ende wat
lone daer af coemt. *v.*

Noch meer vand' aelmoesene
Almen gods minne heeft *vi.*
hoemen die behouden sal.

*hier beghint die tafle van
den andren boeke.*

Van godliker ende men
ſcheliker minne tſamen

Noch meer van godlik minne *vii.*
Noch waer af minne beghint
ende altoes meere werdt

Waer af ende hoe dat minne *viii.*
beghint.

Vanden arghen die van
quader minnen comen *ix.*

Van ſauvene d' gheregher
en der vzecher vrienſcap.

Van des houerdeghes en
verkeerds menſchen *x.*
vrienſcap te ſauvene

Van ſauvene gheſellſcap
ende vrienſcap d' gheemre

die uele ſpreken ende
gherne voert ſpreken.

Van ſauvene vrienſcap en
wandelinghe der gheemre *xij.*
die haesteck ſijn ter erſcap.

Hoe he een menſche hoede
ſal van ald' quad' gheſellſcap.

Van orboz va uele vrienden *xiii.*

Noch van minnen ende van
vrienſcapen ende hoemen te *xiiii.*
ſal maken ende houden.

Va raeds en va raetgheuers.

Noch van raede en hoemen
dien ſoeken ſal. *xv.*

Watmen doer den vrient doen
ſal en hoe doen metten anden *xvi.*
leuen ſal.

Wat gherechten vrienden
toe behoert.

Van vaderleker en moeder *xvii.*
leker minnen.

Hoe hem liede houden ſelen *xviii.*
inder outhet.

Hoe de man ſij wijf minne ſal *xix.*

Noch van huweleke

Hoe een man ſij wijf houde ſal *xx.*

Hoemē vrienſte behouden ſal.

Hoemē vrienſte corrigeren ſal. *xxi.*

Va vrienſte d' men ane tſwuelte.

Hoemē tidelec goet minen ſal.

Va goede dat haestelec waſt. *xxii.*

Va ghifte te gheuene en te
nemene.

Dat een menſche vgheten ſal
des onrechts datmen he doet.

Van priſene den menſche. *xxiii.*

Van rijcheiden te ghewinnene
ende te behoudene.

Choemē rijcheit belegghen sal. xxiiij.
Van werkene ende arbeide met handen. xxiiij.
Wat neringhen goet ende orberlec sijn. xxv.
Van scouwene ledecheit ende traechheit. xxv.
Van luxurien. xxvi.
Noch van bedozuen heiden. xxvi.
Van rijcheiden te ghebruhene ende te behoudene. xxvi.
Noch van rijcheiden te ghe-winnene en te behoudene. xxviij.
Choemen met lichte de natu-re mach ontdiaghē. xxviij.
Van ouertullecheiden te scouwene. xxviij.
Choe een mensche sijn lijf verweir en bescudden sal. xxviij.
Datmen die doet niet en sal ontsien. xxix.
Om hoe meneghe sake datmen vechten sal. xxix.
Vā wrakē en van rechterē. xxx.
Vandē onderschede d' wraken. xxx.
Wat toe hoert hem die von-nellen wilen selen. xxxi.
Datmen inden vonnelle niet verhaesten en sal. xxxi.
Datmen inden vonnelle gode aen sien ende ontsien sal. xxxij.
Dat onderscet tusschen den prince ende den tyran. xxxij.
Hier beghint die tafle van den derden boeke. xxxij.
Van gherechtecheiden. xxxij.
Noch vā gherechtecheide. xxxij.
Vā redene en wat redene es. xxxij.

Datmen conste minnen ende leren sal. xxxij.
Van dogheden te ghewinne ne en arch te scouwene. xxxv.
Van houerden. xxxvi.
Van nidecheiden. xxxvi.
Van wijsheden. xxxviij.
Watmen nu wijshheit heet. xxxviij.
Vander auenturen. xxxviij.
Van vresen en van hoeden. xxxviii.
Van phylosophien. xxxix.
Van goeder-tierenheiden. xxxix.
Van gullecheiden ende ommaten. xl.
Van verdrachlecheiden. xl.
Van stercmoedecheiden. xli.
Van liberaelheiden ende meltheiden. xli.
Vā vrede en eendzachtecheide. xli.
Van ghestatecheiden. xli.
Vā wiser voersienecheiden. xli.
Choe quaet dat es diueue wese. xliij.
Datmen die minne scouwen sal ende versmaten. xliij.
Noch vanden seluen ende watter salomon af segt. xliij.
Vā bekeerne tonse heere. xliij.
Dat abijt noch stede te mē-sche is heylech en maken. xliij.
Van middelheide en mate. xliij.
Van manlicheiden. xliij.
Dat die mensche niet en sal sijn alleene. xlv.
Van werkenden ende scouwenden leuen. xlv.
Vander godheit. xlv.
Noch subtijlx van gode. xlv.

Der allen creaturen
 heeft die meester der naturen
 weer ghemaket des sijt ghewes
 aer redelec vstaen in es
 ats dinghel en mensche met
 en inghel heeft hi gheset
 inden hemel bouen al
 in dat hi hē daer dienen sal
 in sine ghelorie die hi hē gaf
 er hūe iet verdiende af
 en mensche heeft hi als ghi siet
 gheset in dit eerdsch verdriet
 hi met droefheiden moet
 v dienen dat ewelijc goet
 et arbeide ende sorgghen
 mieman en heuet morgghen
 en al heeft die mensche ontfaen
 van gode redenlec verstaen
 nochtan behoeft hi goeder leeren
 hoe hi hem wel sal beheren

Der doeght ende ter wysheede
aer hi hē beware mede
aen ziele aen lijf en aen goet
wāt gheē mensche nes gnoech vroet
hme behoeue des seker sijt
hulpen en raeds tenegher tijt
die wise catoen hi seit
dat van sinne die wysheit
luttel menschen ghegheuen es
paulus maect ons oec ghewes
alle scriften die sijn bescreuen
sijn ons tonser leeren ghegheuen
daer bi selen wi soeken
leringhen inden boeken
die de wise hebben ghelaten
tonser leeren ende tonser baten
dbi hebbic dit boeck sijn
dat vore lach int latijn
al tansdverpen ghetoghen vte
daer in liggghen grote vtute
van doeghten ende van zeden
ende van menegher wysheden
et autoriteyten al beweuuen
die de wise meestre wilen screuen
dmen in mach leeren tflamen
droore der zielen en tflichamen
daer omme es sijn name wale
die dietsche doctriinale
want doctriinale alliet versta
dat es comen van doctriina
ende doctriina dats leringhe
a v hulpe god dat ic volbringhe
soe dat sijn te beter wesen
alle diet horen ende lesen
van leringhen.

Die hē ter wysheit wille heren
sal int ierste moeten leeren

Der allen creaturen
 heeft die meester der naturen
 twee ghemaket des sijn ghewes
 daer redelec vstaen in es
 ats dinghel en mensche met
 en inghel heeft hi gheset
 inden hemel bouen al
 in dat hi hē daer dienen sal

a
 a
 w
 h
 s
 d
 o
 r
 p
 a
 s
 p
 i
 d
 t
 d
 a
 d
 v
 e
 m
 d
 d

.

Ende wel cōnen dat hi hoert
Eer hi dat sal leren voert
Die andren wilt leren van
Dien dat hi selue sien can
Moets met scanden af staen
Dan soe seit men sonder waen
Hi onthiep sinen meester tsaen
Den mensche sijn sonder leringhe
Aoetdoerftech twee dinghe
Die ter wijsheit wille comen
Tsiere baten ende thiere vromen
Leringhe es dierste sake
Ende dander dat es die sprake
Wijsheit en sprake diet wel besiet
En doeghen van een ghesceden niet
En daedt de sprake soe bleue dan
Wijsheit verborghen inden man
Jhs sydrac heeft bescreuen
Eer men tformesse wt sal gheuen
Sal hi hem fonderen ghereit
Wijflec op gherechteheit
Ende die voredincken ouer al
Eer hi sijn vormesse vten sal
Daer bi seldi als te voren
Jnden iersten wijsheit hozen
En die leren metten sinne
Ende vaste houden daer inne
Men vint daer bescreuen
Dat wi metter zielen leuen
En metten sinne leren wat
En metter herten onthouden dat
Die wise her salomon seit
Die leringhe mint mint wijsheit
En soe wie versmaed leren
Blijft euwelec in onneren
Chebt lieuer seiti menechfout
Mine leringhe dan mijn gout

Want gout mach te meutte gaen
Leringhe moet altoes staen
Goede leringhe inder ioeght
Volmaect den mensche ind' toecht
Jhs sydracs sone hi seit
Ghi selt van uwer kindheit
Altoes om leringhe vraghen
Ende tote uwen ouden daghen
Seldiere altoes meer vinden
Want sine heeft gheen inden
Die leringhe gheerne hoert
Ende die wel onthoudet voert
En mach nēmermeer dat begaen
Dat hure scande af sal ontfaen
Want sine leringhe salne leiden
Tote alder beschedenheiden
Want beschedenheit sijds gewes
Moeder van allen doeghten es
Leringhe doet scap opt water gaen
Leringhe doet de hont halsen vaen
Sonder leringhe te ghenen daghen
En mochte derde cozen draghen
Sond' leringhe en mocht oec niet
Dat cozen mele worden iet
Aoch dat mele broet alsoe
Den ware leringhe toe
Soe ghi meer leert soe ghi meer cont
En soe v name meer wt ghescoent
Soe wien dinct dat hi vroet es
Blijft euwelec lot sijts gewes
Al heeft leringhe een beginsel
Sine heeft nochtan gheen insel
Die wise man spreect hier af
Haddic enen voet int graf
Aochtan soudic willen leren
Daer coemt af soe vele euen
Men sal leuen en d'ome sorgghen

Als of men steruen soude morghen
Ende oec leren ernstelike
Als te leuene euwelike
Catoen seit die wise here
Tsmenschen leuen sonder leue
Es als een beelde dat es doet
Levens soe es altoes noet
Seneca seit die niet en leert
Dath daghelijcs ontleert
Ende v gheet tselue dath can
En werdt een onghelert man
Cen phyllosophe aldus seit
Soe wie dat scuwet den arbeit
Van leerne enen corten tijt
Blijft euwelijc ind scanden verwijt
En hadt conste ghedaen
Ertrike waer te quiste ghegaen
En hadt conste ghedaen
En soude herke huus no borch staen
En hadt conste ghedaen
Aen soude visch no voghel vaen
En hadt conste ghedaen
Clergie ware te meute ghegaen
En hadt conste ghedaen
Die liede souden naect gaen
En hadt conste ghedaen
Tgheloeue soude onlanghe staen
En hadt conste ghedaen
Ae soude va honghe steruen saen
Hier bij sal elc mensche heren
Smen sin ter goeder leren
Vant d bi staen moet ertrike
En men winter met hemelike
Die men can sijds seker des
Dat hi onutte ter werelt es
God laet ons alsoe leren
Dat het si te siere euen. Amen.

Van spraken ende tonghen
Te bedwinghene.

Der leringhen volght dats w
Van node die sprake naer
En die gheest dats ware sake
Bringt inden mont die sprake
Ende die tonghe talre stont
Formeert die sprake inden mont
Also dat mer ane versteet
Vander spraken donder soet
Vander stemmen den luut
En brachte gheen ondersteet we
En daet die tonghe die d' keert
En elcs bedieden in formeert
En om dat v sprake goet sijn sal
Goet ende gherecht ouer al
Ende orborlec in allen dingen
Soe setoi inwen gheest bedwingen
Dat hi in inwen mont nizen bringhe
Sprake der onutter dinghe
Salomon beuvedt ons des
Alloe ene stat onbewaert es
Daer gheen muer om en gaet
En te slechten lande staet
Alloe es onbewaert elc man
Die sine gheest niet dwinghe en ca
Chi selt altoes setten vore
Vwen mont een starcke dore
Ende breidelen met sulker vtuut
Datter niet onuts en gae wt
Esalomoene men spreken hoert
In sine prouerbien dit wort
Soe wie hoeden can sinen mont
Hoet sine ziele talre stont
En soe wie sprect onuerhen
Hem moete dicke af messchien
Daer bi bat dus dauid die vrede

S et here minen monde een hoede
H is sydracs sone ghewaecht
E est dat v yeman vraecht
D inc diere ghi wel sijt vvoet
A ntwerdt hē wijflec dat es goet
E nde en ceest v met wel cont
L eght v hant op uwen mont
E n bepemt v dat ghi niet en sneeft
A ls ghi v vonnelle vte gheeft
S oe dat ghi om uwe woert
S heen verwijt na en hoert
E en wijs man sprect dus al bloet
T onghe can gheue dleue en gheen
T onghe gheneest been en gheen
M si brect rugghe ende been
S eneca maect ons ghewes
D at die quade tonghe es
E ne forneyle die altoes blaect
E n vbrant wat hare ghenaeft
C atoen leert ons oec daer bi
D alder ierste toeght die si
D ats dat me die tonghe dwinghe
M ete soe set hi dese dinghe
D ie sine toghe dwingt vand haest
D at hi gode es alder naest
S ente iacop seit dat een man
V oghele ende diere dwingen can
M sijns selfs tonghe en can hi niet
T e poente dwinghe wats gelaet
M al ceest datmense niet wale
B edwinghen en can altemale
S oe hoede hē elc doch daer bi
D at si altoes warechtech si
S alomon seit die wise here
S elle dinghen hatet god sere
E n dat seuende es alte quaet
D een es hoeude dat verstaet

D ander tonghe loghenachtech
C hertte altoes quaetdachtech
E nde onutte dinc iaeght
D ie vallsch ozconde draeght
S nelle voete om dat si
A erch belapen verre en bi
E n d' toe hande des sijt vvoet
D ie storten toen onnosel bloet
E n d' toe die weder en voert
D nder broedscap sayen dilcoert
D it sijn die poente sijn dinge
D ie god haet voer alle dinghe
S hi selt v tonghe d' toe breken
D at si oec soetelec sal spreken
A a dat bequamelec si en goet
H is sydrac maect ons vvoet
H arpen ende snaren die
M aken soete melodie
E n bouen al nochtan soe gaet
D ie soete tonghe dat vstaet
A och seit hi die selue man
D at soete sprake maken can
V iende en oec saechten doet
D en vianden haren moet
D beghin van vrienncapen es
W el spreken sijds ghewes
E nde qualec spreken can wel
V iantscap verwecken snel
A tous seldi sidi vvoet
S oetelec spreken en dat goet
V tonghe seldi dwingen voert
D at si ghene leleke woert
A och dorpheit spreken en sal
M goet ende hoefsch ouer al
S ente paulus hoert me spreken
D at dorpers worde conen breken
S camelheit ende goede seden

Seneca seit in eenre steden
Van dorpen wordē wilt v hoeden
Want si cōnen dorpheit voeden
Dus soe seit ihs sydracs sone
Soe wie dat es ghewone
Dorpheit te spreken dat hi
Van herten niet suuer en si
Dus soe scrijft locrates
Inc die lelec te toene es
Dat die te gheere stont
Scone en luud inden mont
Een ander seit niet allene
En selen wi toegen hebben iene
Htonghe ende herte mede
Dats elcs goets menschen zede
Vtonghe dwinght oec daer bi
Dat si traghe ter spraken si
Ende ter antwden niet snel
Sente iacop beschrijft ons wel
Haestelec seldi wel vstaen
Ende niet oec antwden saen
Met goeder ghestadecheit
Die wise salomon aldus seit
Die antwde eer hi volhoert
Toent dat hi es verdoert
En valt in confusen sulc stont
Een phyllosophe maect ons cont
Ghi seit v seluen d' toe breken
Dat ghi eer seit horen dan spreken
Ende uwe oren belegghen mere
Dan v tonghe dats v ere
Een and' wijl man maect ons cont
Hout silentie toter stont
Dat ghi sprekens hebt noet
Dec seit seneca al bloet
Dat sprekens getimpheit
Es ene grote wijlheit

Paulus seit ons des sijt vriet
Dat es wel een rechter goet
Die haestelec vstaen heeft
En traechlec sijn vonnelle gheeft
Al eest oec dat merringhe
Ghehaedt es in vele dinghe
Si hoert toe nochtan
Van rechte den wilen man
Salomon seit oec des seker sijt
Spreken en swighen hebben tijt
Ghi seit v tonghe oec bedwingen
Dat si niet en stude om dingē
Die v alsoe niet aen en gaen
Noch ghi af en moeght ontfaen
Noch v vriende scande noch scade
Hi ware wijs die dat date
Herominus seit die wise man
Soe wie dat niet swigen en can
En can te poemte spreken niet
Dits datmen daghelijcs siet
Enen wilen man alsoe ic las
Waert wilen gheuraghet das
Dft hē aen wijlheit dat gebrake
Dat hi alsoe selden sprake
Hoe mochte dat sijn antwde hi toe
Die sot en swighet spade no vwe
Dec sal elc mensche inden mont
Warachtech sijn takke stont
In enen boeke dat ic las
Dat enen meest' gheuraghet was
Hoe men spreken mochte best
Die meester antwde int leest
Datmen altoes sprake dware
Daert niemans scade en ware
Nochtan legghet sotheit
In vele sprekens die waerheit
Want vele spreken seit latijn

En mach sonder sonde niet sijn
Dec salmen hoeden die oren
 dat si gheen arch en horen
 dat dat herte maect verkeert
Die wise salomon ons leert
Leefdi na gherechteheit
Soe en wehu wat yeman seit
En want inder tonghen leit
Soe grote toeght ende artheit
Ende soe quaet te houdene es
Soe bidden wi gode des
 die onse behoeder es meest
 dat hi onse tonghe en onsen gheest
Alloe dwinghe ende bekere
 datter in ligghe sine ere
Ende dat wi van mesualle
 behoet werden alle. Amen.

Leringhe van minnen
Ende van vrienſcapen.

Leringhe sal hebbē obeghinne
 van gods heften en siere minne
In allen dingen wt hi volleert
 die de hemelſche leringhe leert
 die worde spreect aldus
 die wise cassiodorus
In ene and' stede hi seit mede
 die ghene es seker telker stede
 die gods vrese ongholet
In allen sinen werken set
 inne die dat wel besiet
En es altoes alleens niet
Sulke minne es godlike
Ende sulke hoert ten ertriike
Gods minne es allene
Caritate wt herten rene
En vten gheloene sijds ghewes
 dat vast en niet gheuwinst en es

Ende dese minne widoijt kinnen
Hetet dat slot vander minen
Waer af dat sente paulus
Tote tymotheen spreect aldus
Gods minne es sondkinghe
Ene begherte ouerwinghe
Die coemt met alre crachten
Vter herten zielen ghedachte
Alloe die mont der waerheit
In die euuangelie seit
Cristus minne coemt algader
Vter gratien tenveghes vader
Wat selue cristus doet ghewach
Aiemmen tote mi come en mach
 dan dien die vad aen mi trect
Av besiet dan ende meet
Hoe thuad' gracie can heren
Den mensche ter minne ons hen
Es mensche oren coemt inne
Tot inder herten die gods minne
Gids tsherlegs gheest gehinc
Ghelijc dat maria ontfinc
Die reine maghet wt vcozen
Den gods sone wer h' oren
Gids die boetscap die brachte
Dinghel vand' gods crachte
Aiemmen en weet die waerheit des
Oft hi inder gods gratien es
Hoe wel dat hi leeft dats waer
Ende dat es ten mensche swaer
Wat wiste die mensche wel clare
Dat hi in gods gracie ware
Hi mochte he vheffen daer in
En der gratien hebben te min
Die beste vrient die men vint
Dats hi die vrients ziele mint
Want aen die ziele cest al belanc

4
Die lichame nes in een stanc
Die alle een roec ouer drijft
Die ziele altoes blijft
Aer bi soe sijn wi gewes
Dat god die beste vrient es
Want hi machtech es allene
Onse herte te houdene iene
Onse ziele te behouden
Inder euveliker vrouden
God mint ons inder vouden
Dat hi ons allen wilt behoude
Ende niemant verliesen mede
Dit es sine godlike zede
Chi es blider als men ons leert
Van enen sondare die bekeert
Ende sine penitencie dan doet
Als ons tewangelie maect vriet
Van van ix. ende neghentien die
Penitencie en deden nie
Chi sulc vrient es hi mede
Dat hi in menegher stede
Sine knechte vriende hiet
Als men daer bescreuen siet
Cende toen hi oec vernam
Dat iudaes tote he quam
Die ene culste en hadde vraden
Sprac hi met goeden staden
Vrient waer toe bestu comen
Hier op louden wi gomen
Als wi toen soe gte onghenade
Onsen viant vroech ende spade
Chi me mint ons niet allene
Hemel ende erde ghemene
Ende al datter es binnen
Woude hi van groter minnen
Tonfen boef al maken
Ende van al desen saken

En bedarf hi twint nochtan
Alle paulus seit die wise man
Des heren minne selen wi
Begheren met herten vri
Ende bidden he met sinnen
Dat hi ons minne mē siere minne
Wat hi spreect selue dit woert
Die mi mint ic minne voert
Die he mint hane wot niet gehoent
Wat hi blijft euvelec ghecroent
Met hem in sijn rike
Dat hem duert euvelike. Amen.

**Hoe men ghewint die minne
En vrienſcap gods mids gloue.**

Die dinghe sijn als men vint
Dat men gods vrienſcap mē wint
Gheloue hope ende caritate
Die alre meeste bate
Ons an caritate gheleit
Als ons paulus selue seit
Conse gheloene wats ghesaet
En machmē van bute scouwē niet
Men moet dat vsmnen
Metter herten van binnen
En alsoe dat sware es te vstane
Soe d' meer loens volghet ane
En al en cōnen wijt int geuoech
Aiet vol proeue tgheloue es gnoech
Met simplen gheloene vwonnen
Die heyleghe god wouds he onen
Wat si tekene d' met vrachten
Si dat volc mede brachten
Toter heylegher kerstenhede
En daer si vwonnen mede
Coninghe ende tyranne
En daer toe wue en manne
Cheronimus doet ons bekent

Dat tgheloene es fundament
 Van rechten religione
 En van allen gheesteliken dwene
 Tgheloene doet di dienen gode
 En wel houden sine ghebode
 Tgheloene meerret heylecheit
 Ende het sterket die suuheit
 En hi houdt de mensche gepast
 In goeden werken altoes vast
 Tgheloene en wilt om ghene noet
 Omme heren cleen no givet
 Noch oec omme ghiften heren
 Het blijft altoes in euen
Cristus oec nieman en ghenas
 Dan die vaste int gheloene was
 En dan sprac hi ter seluer stont
 Van gheloene maect v ghesont
 Alsoe sprac hi op die stede
 Die den blinden sien dede
 Ende tote den man doen hi
 Van lazarien maecte vri
 Ende tote and' liden mede
 Die sine ghenade ane dede
 Soe spic die meest welgheraect
 Tgheloene heeft v gesont gemaect
 Tgheloene dede marien sond' waen
 Den heyleghen gods sone ontfaen
 Des gheweest en hadde niet
 Hadt siere ane ghetwivelt iet
 Tgheloene oec peter gaen dede
 Opt dwater in eenre stede
 Ende doen hi twivelen began
 Was hi nalets vdroncken dan
 Tote dat god he die hant boet
 En he halp vter noet
Paulus scriuet openbare
 Dat het omoghelyc ware

Dat god yemene minde
 Die sijn gheloene niet en kinde
Noch seit paulus al bloet
 Dat dat gheloene es doet
 D'gheen wert en volghet na
 In tgheloene allic versta
 Dat wael hout gods gebode
 Dat es leuende vore gode
Wi selen in allen steden
 Met starchen gheloene bede
 En en twivelen niet een haer
 Van dien dat wi bidden daer
 God saelt doen des sijt vroet
 Ja op dat die bede es goet
In twivelen wi daer an
 Soe slaechte wi den water dan
 Dat vore den wint altoes vliet
 En stille en can ghestaen niet
Een man die van twee willen es
 Es onghestadech sijds gewes
 Ende en weet te welken tien
 God en hoert niet gherne dien
 Onse he spreect voer waer
 Inder euangelien daer
 Hebdi vaste gheloene in v
 Ende segt toten beighen nu
 Dat si inder zee gaen staen
 Het sal te handen sijn ghedaen
 En wat ghi ghebiedet alsoe
 Sal v worden gheworpen toe
 Die omme laet ons met herte sijn
 In den gheloene ghestadech sijn
 Ende hem ghetwivven bouen al
 Dat hi ons ontfinen sal
 En inder noet niet af gaen
 Hi saelt doen sonder waen
Van hopen en wat hope es.

Hope can maken mede
 Gods minne en sine liefhede
 hope bediet een verbeiden
 van toecomender salecheden
 die emmer toe comen moet
 als ons i wijs mā maect vvoet
Al geloeft men wel int genoech
 dat en es nochtan niet genoech
 daer moet goet hope mede
Als ghi aen gode doet v bede
 soe seldi hopen bouen al
 dat hi v bede horen sal
 en ghetrouwen hē van dien
 dat v die bede sal ghesien
 alsi oec sal sekerlike
 op dat die bede es orberlike
Wie dat in oetmoede leeft
 en en ghene hoeftsonde en heeft
 wet dat god hem men ontleeft
 op dat orboze daer in leeft
 ende des en weet groet no clene
 niemē dan god allene
 of die bede orberlec si
 daer omē soe selen wi
 ouer goet dat houden al
 dat god gheeft en gheuen sal
 want hi es onse vader
 en weet onsen orboze algader
 soe wie sinen hope aen hē set
 hi sal seker werden daer met
 besermt vloest ende gheuoedt
 en van allen arghe behoedt
Dauid sprect die wise man
 die van hopen wel spreken can
 hē sprecti ic hope op di
 en du stoeds mi vrindelec bi
Aoch sprecti in ene ander stede

Ic hoepte in dine ontfermichede
 en daer omē en salic here
 bederft werden nēmermere
Aoch seiti hoept in gode
 en houdt wel sine gebode
 hi en sal v meer begheuen
 n setten in druwelike leuen
 daer al hope volmaect es
 seloest si hi envelec des. Amen.
Van caritaten ende wat
Caritate es.
Caritate si can wel maken
 Gods minne voer alle saken
 en en gheē doecht en es volmaect
 daer caritate niet en waect
 want het leit cleme bate
 ane weit sonder caritate
 caritate alliet versinne
 es ene ongheneemde minne
 beide te gode en ten mensche
 dits een minne van gten wensche
 wet oec dat caritate
 niet en soect hē bate
 n alre menschen mere
 ende bouen al gods ere
Caritate meer no min
 en soect nerghe sijn gewin
 want si en can niet doen
 semene om weder loen
 n wt ongheneemden sinne
 stiket ouer al hē minne
Cons scrijft sente petrus
 in ere siere epistelen aldus
 dat caritate wel can deken
 v ore gode der sonden vlecken
 als of hi segghen woude alsoe
 hebt caritate in di ende doe

Soe wattu wils doen dan
Het sprect aldus .i. heyllich man
Aen caritate leit selke bate
Want god selue es caritate
En soe wie in caritaten staet
Wet dat hi in gode gaet
En god weder in hē woent
Dus hoechleche caritate loent
Nv hoert wat sprect dan
Salomon die wise man
Soe wie dat stopt sine oren
En den armen men wilt horen
Alle hi wept in sijn vdrict
God en sal hem horen niet
Noch heeft hi mede bescreuen
Dat si die den armen gheuen
En selen niet behoenech sijn
Noch leit dese here sijn
Dat si die de arme versterken
Selen noch toghen van breken
Ocht hier op dit ertike
Oft inder hellen ewelike
Jhs hydrac leit al bloet
Breket den armen v broet
En leidt in v huus die ghene
Die herberghe en hebbē en ghene
En den naecten dect sine lede
Den bedroefden troest mede
Soe sal v dinc sonder waen
Jngte vore spoede gaen staen
Beide hier ende in hemelrike
Dat v duren sal ewelike
Dat leit ons een heyllich man
Die salech wille wesen dan
Breke den armen sijn broet
God helpt hē wt alre noet
Soe xps was op ghestaen

En in dē weghe quam ghegaen
Aene sine iongheren d' spraken
Vter scijfturen vele saken
Die hē xps daer ontbant
En hebben sine niet becant
Jn al sijn doen in al sijn spreke
A toe si hē d'broet saghen breken
Hebben sine thant bekint
Nv soe merct ende versint
Hoe datse god hinc inder noet
Die den armen breken h' broet.
Noch van almoesenen ende wat
Vone daer af comt.

Dese redenen vint me bescreue
Dōme datmen sal gheuen
Aelmoesenen blidelike
Dōme dē gheue van hemelrike
Want paulus ons doet bekint
Datten bliden gheue god mint
Donse achmoesene wats gesiet
En moghen wi vliessen niet
Wāt god die niemene en hoent
En laet gheen dinc ongheloent
En om ene achmoesene dene
Soe behouden wi gode allene greeft
Soe wanner ghi uwe achmoesene
Jn tsgheens hant die breke heeft
Soe stectise gode in de hant
Als hi ons selue doet becant
Dat ghi den ald' minsten doet
Dat toedi mi des sijt vvoet
Noch sprect onse here dat
Gadert inden hemel in ven scat
Den salne te gheuen daghen
Aotte no rupsene cnaghen
Scher dat es wel waer
Jn sulker hant leit hi daer

6
D en mach dief no quaet hē
D en scaet minderen nēmermere
W ater vier no onghewal
A ls ons vriende en maghe al
h ē begheue en hebben omwt
S oe blijft die scaet onuteert
E n dien vinden wi te staden d
T e endene en plegē ghene iaer
S ulke lereren ons verbieden
T e gheueene den quaden lieden
A lle speelheden ende hyrauden
R ielen wiuen ende ubauden
A n een wijs man doet bekant
W ies name ic niene vant
D ie gode wille volghen na
S al gheuen als ic versta
B eide den goeden en den quade
W ant god met siere ghenaden
D oet sine sone vroech en spade
S chine op goede en op quade
W et dat die mensche alsoe sal
S ine aelmoesene gheue ou al
B eide quaden ende goeden
D ie ghi siet in armoeden
A n doet den armen niet ere
A n men doetle onsen here
E n hi gheeft den loen d' af
N iet de mensche die ment gaf
A ltoes hebt in elke stede
O p die arme ontfermechete
E nde lidi van goede rike
S oe gheeft hē dan metdelike
E s v goet oec clene gheacht
S oe gheeft hē dan na v macht
A lloe die goede tobias
S inē sone leerde als ic las
E n hebdi goet lude oft stille

S oe gheeft unven goeden wille
E n toeght met hē sekerlike
G hi hebt d' ome hemelike
S oe seloi gadren enen scaet
D es ghi hebben selt te bat
S oe wanner die dach sal comen
D at god den mensche sal toemē
W ant aelmoesene verloessen can
V an sonden en ter doet den man
E n si en laet die ziele niet
T er hellen comē wats gesaet
A elmoesene vor waer ghesaet
E s ene die meeste sekerheit
T e comene vore gods oghen
A lle alle scrijfturen toeghen
D ie bede die men in vasten doet
E n in aelmoesenen sijt des vroet
E s beter menechfoude
D an scaet van finen goude
D oe daniel in diuine soude
D at nabugodonosors rike soude
G heuellet wden en ghedestueert
E s hi toten cominc ghekeert
E n heeft hē den diuom ontbonde
D oe spc hi metten seluen stonden
C her cominc om dese sake
E n sijt niet seve tonghemake
A les god op v verbolghen
W ildi minen rade volghen
G od sal v sekerlec v troesten
E n ute unven anxtē vloesten
G heeft den armen mitdelike
V aelmoesenen ghi sijt rike
J c hope dat v god sal
V sonden verghen al
E n en gheloeft oec enmer niet
D atter v goet af sal mindren yet

n' meeren dats seker waer
 A lse ene keerse bernet claer
 E n' mē ene andie ontsteect d' an
 h' licht en mindert niet nochtan
 n' dlicht twivlstecht dan
 a lous soe twivlstecht van
 a elmoesene dat goet
 d iese wt goeder herten doet
G od onse here in die wistine
 v oedde mids der graciē sine
 v. g. volcs ofte mee
 g et. v. visschen broeden twee
 n ochtan bleuen ouer daer
 R elijfs. xij. coerue dats waer
 d bi en selen wi ons niet onthien
 d at onse goet sal mindre vā dien
 W ant god die alle dine gheeft
 E n' alles dinghes macht heeft
 S aels ons uele meer gheuen
 E nde na dit lijf teulijc leuen
G hi moeght wel gheloeuen des
 d at god niet ondanclec en es
 W ant ware hi ondanclec yet
 S oe en ware hi volmaect niet
 W ant inder ondanclecheit
 S wet ghebrec ende scande leit
 g en heeft menich hof ghelscout
 d in rijcheit was menichfout
 E n' en gheens goeds ghebrec
 g als men den armen ontrac
 d aelmoesene en men des miste
 S hinc huus en hof te quiste
 E n' te stede wt woeste in allen
 d it heeft mē dicke sien geuallen
 S helijc dat aelmoesene ten man
 J nten hemel setten can
 A lloe vaert hi in deuwelec vier

d ie sine aelmoesene men geeft hier
N och meer vand' aelmoesenen
A lert soe seldi weten
 d at men leest in de cieten
 S iedi unwen euenhersten sterue
 v an honghere en bederuen
E n' hē niet en helpt inder noet
 S oe sidi scutdech siere doet
D it selue sprect oec aldus
 d ie wise calliodorus
J hys hōms sone beschrijft
 S helijc dwater tvier verdrijft
 a lloe vdrijft tallen stonden
 d ie aelmoesene die sonden
 n iemāne versmāden en seldi
 d in dat hi arm en vworpen si
S alomon seit die vroede
 E ert gode van unwen goede
 E n' ghi selt sonder waen
 W oeker daer af ontsaen
N och seit die selue here
 h i perlemt op gode seie
 d ie ontfermisse te armē heeft
 W āt hijt menichfout wed' gheeft
N och seit dese here al bloet
 h et es lof ende ere groet
 d ie hant bieden alsoe houde
 h ē die verdrincken soude
 d en vdoelden te weghe hulpe
 d en honghen ten hongher' stehpe
 J a vanden goede sijts gewes
 d at ons selbs proper es
 E n' niet van vremden goede
 v te eneghen willeghen moede
 N iet om ere no om lof
 d er werelt tontfane d' of
 D nse hē doet ons selue behant

Soe wat doet v. rechter hant
 En sal die clincke weten niet
 Of ghi coent gheef d' mēs n̄ en siet
 Wi selen onse aelmoesene gheue
 Die wile dat wi hier leuen
 En onsen kindren niet beuele
 Dat si na ons gheuen selen
 Ende sonderlinghe bouen al
 Elc sijn onrecht ghelthen sal
 beuelte hijt executoren
 Soe maeght lichte sijn vlozen
 betruustu enen anderen bat
 Dan di seluen hoe comt dat
 wiltu di bewaren wel
 Gheeft dan selue en̄ nieman el
 Die wile dat es in dinen name
 Soe es dine ghiste gode bequame
 Dat ghi n̄ aerbeide hebt gewone
 Alsoe v god woude gheonen
 hebt lieuer tinves selfs baten
 Dan ghijt en̄ anderen soudt late
 N̄ iet en vstaet dat ic mene
 Dat de mensche al ghemene
 Sijn goet gheuen henen sal
 n̄ met bescheide ouer al
 alsoe dat hem tinen liue
 Sine noetdorfte bliue
 En̄ niet en toghe van breke
 Dits meest der leix spreken
 God late ons in dit corte leuen
 Onse aelmoesene alsoe gheue
 In ons heren xpc name
 Dat si hē moet sijn bequame.

Almen gods minne heeft
 hoe men die behouden sal.

Die gods minne wilt behouden
 sal in toechde menichfouden

Ende daer in oec volstaen
 n̄ en siet daer ghescreuen staen
 N̄ iet hi die te dinc beghint
 n̄ diese ghetrouwelec volint
 Es werdech gods rijcs
En och soe seiti des ghelijcs
 alsoe als ict ghescreuen vinde
 Wie volheert toten inde
 Dat hi behoude blyft om dat
 N̄ och seiti in ene and' stat
 alsoe d' ghescreuen staet
 Die sine hant an die ploech claet
 Ende dan achter wt siet
 En es gods rijcs werdech niet
Die gaen woude in eenre stat
 En̄ nien volghinghe wel wet dat
 h̄ me quame n̄ mermeer daer
 n̄ en leit dat en̄ dat es waer
 Dat alle lof voer waer geseit
 Jnden ende altoes leit
Dōme spc een meester vroet
 Wies inde es goet es al goet
 God gheue ons al sulc inden
 Dat wi gods gratie vinden.
 Amen amen.

Hier beghint dat ander boec
Van godliker ende menschelick
Ginnen tlamen.

Ander gods minen hebdi gehoert
Nv hort vand' mensche minne voert
Oese twee minen als wi lesen
En moghe met ghesceden wesen
Wie gods vrienſcap sal gewinnen
Moet sinen euenkersten minen
Bente ian doet ons bekint
Soe wie leit dat hi gode mint
En sinen euenkersten hatet dan
Dat hi logheneire es daer an
Soe wie gantlec minnet gode
Houdet gherne sijn ghebode
Nv heet ons god in sijn beuelen
Dat wi ons minnen selen
Onſen euenkersten als men leest
En hem seuen alre meest
Wie men mint sine euenkersten
He moet gods minne ghebersten
Paulus doet ons oec bekint
Soe wie sinen euenkersten mint
Hi heeft volvult die wet

Een wijs man scrijft ons met
Mi soe hebben die dinghe
Wel behaecht sonderlinghe
Want ic weet wel sekerlijc
Dat si gode sijn ontfanchelijc
Die ierste es voerwaer geseit
Ond' die bried's eendrachticheit
Dander dat elc minen sal
Smen euenkersten ouer al
Dat derde tusschen man en wijf
Een wille in al haer bedrijf
Noch soe leit hi noch mere
Die dinghe hatet sere
Den armen hoeudeghe man
Den riken die wel lieghen can
En ten ouden soe vkeert
Dat hi he ter sotheit keert
Selue onse here ihs xps
Sprect met sinen monde ald'
Du sout dinen god dine here
Van al diere herten minen sere
En dine euenkersten ghelijc di
Jn desen twee dats sond' t'wi
Hanghet al die wet en die pphete
Dbi soe moeghed' seker weten
Dat wi van gherechter scout
Onſen euenkersten hout
Selen sijn en dien minne
Selen wi gods minne ghewinne
Hets waer hets onnaturlijc
Dat ieme he seuen ghelijc
Enen anderen minen soude
Mdiet wel verstaen woude
Soe selen wi altoes poeghen
Hoe dat wi bringhen moeghe
Onſen euenkersten ghereit
Toter euweleker saletheit

Hier beghint dat ander boec
 v an godliker ende menschelick
 ginnen tamen.

Ander gods minen hebdi gehoert
 N v hort vand mensche minne voert
 O ese twee minen als wi lesen
 E n moghe niet ghesceden wesen
 W ie gods vrienstap sal gewinnen

is
 s
 a
 p
 p
 o
 g
 p
 e
 s
 p
 p
 o
 g
 p
 a

E n dat selen wi sonder weren
S helijc van ons seluen beghere
Ch ets waer ens niemā die leeft
D ie volcomene macht heeft
E lken armen clene en groet
T e stoppene al sine noet
D an god onse here allene
H ets hē te dwene clene
D ōme sal elc sijds ghewes
S heuen na dat hi ghestaedt es
I c hout in dien ghewlike
D at een mensche die es rike
E n den armen ontfermt niet
D at hi meer dan schijn gods en siet
D ōme gheeft in alre tijt
A dat ghys ghestaedt sijt
E n hebdi niet soe swighet stille
E n gheeft gode den goeden wille
E en wijs man doet ons vstaen
W anen wi groten loen ontfaen
V an dat wi gheuen clein oft gē
O ns goet dore gode na onse toet
H adden wi langher moghē leuen
W ien haddens hem niet ghegeue
M doet ons en tochte nēmere
S auen wi gode onsen here
I c duchte sprac hi dat dese danc
V ore gode es herde cranc.

N och meer van godliker minnen

M En vint ewigande minne
D ie ene es alliet vsmme
C aritate daer ic af v
H ier vore hebbe gheset nu
C ander minne nes met goet
W ant si set al haren moet
I n ghirecheiden en daer toe
I n ydelheiden spade ende vroe

E n in allen dien sijds ghewes
D at ieghen gods wille es
D bi selen wi met reinen sinen
O nsen euenkersten minnen
E n niet in arghe clein no gē
A ls ons paulus seit al bloet
S oe wie datten anderen mint
O m dat hie ghenoechte in vint
V an eneghen arghe des hi pliet
E n es seker sijn vrient niet
M hi es sijn viant bat
O m dat hi hē men lachtert dat
S prosper doet ons kinnen
M en sal menschen alsoe minne
D at men hore tolinghe sal
B erepen ende scruwen ouer al
W ant hi en es niet vrient goet
D ie al des volght dat vrient doet
G od laet ons hē minne alsoe
E nde onsen euenkersten d' toe
E nde den armen alsoe gheuen
D at wi euwelec met hē leuen
A men.

**W aer af ende hoe dat minne
b eghint.**

M Inne beghint voer alle dinghe
S herne van goed' wandelinghe
D' toe van hoerne en van siene
D it pleght daghelijcs te ghesciene
E n soe wast die minne dan
I nt herte daer si wt en can
S oe lichtelec comen niet
A lloe ment dicke geuallen siet
D at selue dat die herte can
V nemen dat bringt h' an
D ie oren ende die oghen niet
A lloe allt god heeft gheset

Ende soe clonteren si ghemeen
 En werden twee alsoe een
 Die ene met ghere suptilheiden
 Van een en can ghescheiden
 Omme oec ende vrienſcap
 Vergaderen dicke in werſcap
 Wats tſamen drincken en eten
 En wijs man doet ons weten
 Dat wiſcap ond' die goede es goet
 Want si die vrienſcap meren doet
 Ende ond' die quade es si quaet
 Want si met twiſte dicke vgaet
 En d' die quade droncken ſijn
 Nemet ſelden goeden ſijn
Seneca leit du ſoutti bedincken
 Met wien du eten ſouts en drincke
 Want eten onder die ghene
 Die men en kint gt no clene
 Es wolfs ende leuwen leuen
 Die prophete heeft beſaruen
 Met hoerdegghen en ghieren
 En eet in ghere manieren
En al eest vore die werſcap
 Goede minne en vrienſcap
 Nochtan en ſal men die niet
 Dicke hanteren wats gheſciet
 Bi vele redenen die ic v
 Hiere wille ſegghen nu
 Die vele liede vergaderen daer
 Es vele onleden dat es waer
 En d' men vele onleden vint
 Gherijſt dickewile plament
 Ende omme herde groet
 Alſme de dranc heeft int hoet
Oec soe es daer ouertollechede
 Van ſpiſen en dranche mede
 Die men gte ſonden in doet

Oec mindert daer met goet
 Daer af te menegher ſtonde
 Oec comter af grote ſonde
 Als men te vele drinct en et
 Bi deſen redenen dat ghi wet
 Salmen ſelden houeren
 Met ſoerberlike teren
Noch waer af minne beghint
Ende altoes mere werde.
Salomon doet ons verſtaen
 Dat es beter ten huuse gaen
 Die men weent en es verſeert
 Dan d' men eet ende houert
Catone hoert men oec leuen
 Die men ſelden ſal houeren
Met goeder ſpraken mede
 Can oec waſſen vriendelechede
 En wijs man ſcrijft ons met
 Wies name mine es ghelet
 Dat d' beghin van goed' mine
 Met wel ſprekene moet beghinne
 Ende dat oec qualije ſpreken
 Alle vrienſcap can breken
Caud ſeneca en pauphulus
 Spreken oec alle aldus
Met ghiften en dienſte mede
 Met aect men oec vriendelechede
 Als ghi dicke hebt gehoert
 Oec eest een ghemeen woert
 Dat onderlinghe miede
 Wel tſamen hout die liede
 Ja kint vader en moeder
 En daer toe ſuſter en broeder
 Sijn wel tſamen ſindlinghe
 Alſi gheuen onderlinghe
 Wat men dore den goeden doet
 Die af comt doecht ende goet

Ende dore den quaden eest al vloze
Die sien wi daghelijcs en horen
Die sijn goet houdt allene
Hme heeft vriende en ghene
Ao op hemel no op erde
Ao he en doet niemant werde
Aemen ende weder gheuen
Doet vriende tamen vaste cleue
Aemstu van dine vriend iet
En en doestu dore he wed' niet
Soe heeftstu dan vdiert des
Dat hi nem' dijn vriend en es
Want soude dene altoes gheuen
Ende altoes in scaden leuen
Ende gheen bate d' af ontfaen
Soe ware he te nauwe ghedaen
Wat vriende gewint me om dat
Gen hens sal hebben te bat
Seker eest dat v vriend
Get ghiften die wile dient
Soe leert hi v weder gheuen
Als aristotiles heeft bescreuen
En alme langhe gebeit heeft
Eer me die ghifte wed' gheeft
Soe salmen dats groet ere
Alloe uele gheuen te mere
Alloe in dat langhe beiden
Was ondanclecherden
Aochtan staet d' bescreuen
Salmen meer wed' gheuen
Eest datmen wel ghedoen can
Dns soe seit een wijs man
Gen sal een clein dinc iz begheue
Heghe vriend ondanc dies pleghe
De ghene die v goet doen dien
Seldi dancken eren en ontsien
Die wise seneca hi seit

Dat die weldaet wel leit
Dmen hem diese gaf
Eert en ontsiet daer af
En wacht emm' vroech en spade
Dat ghi men loent goet iz quade
Wat ghi sout vallen sond' wanc
In gods en tsmenschen ondanc
Seneca seit die wise here
Dat die ghene doet herde seve
Die niet also blidelec die dinc
Weder en gheeft alle hise ontfinc
Seneca heeft noch bescreuen
En condi niet wed' gheuen
Soe seldi weder doch daer af
Danchelec sijn diet v gaf
En danchelecheit he toghe
Beide vore en achter sine oghe
En d' met hebdi he geloent
Wat ghijt iz bat gedoen en coent
Ghelic dat dwater inden putte
Daghelijc werdt ende nutte
Als menre dicke toe gaet
Alloe gelijc dat verstaet
Ean minne in hare houde
Geeven ende menichfouden
Wat langhe gewoente seit scifture
Ean maken ene and' nature
His hydric doet ons bekinnen
Goeghdi tene vriet' ghewinnen
He die unves vad' vriend was
Seker soe radic v das
Dat ghi hem wilt betrouwen
Bat dan eneghen nuwen
Een mensche sal togen en vbliden
Get vrienden tallen tiden
Get he dragen lichte en sware
Ghelic dat iz sijns selks ware

Mijn vrient hi es mijn ghemic
 Want hi es een ander ic
 Die ieghen spreke clare
 Oft ieghen mi seluen ware
 Dat mi sw es helpt hi mi dragen
 Alle dinc wilt hi voze mi wagen
 Die ghenē vrient heeft ind' noet
 Es lettel beter dan doet
 En gheen dinc des sijt vroet
 En es beter dan vrient goet

Gherecht vrient voer w getelt
 Es in weghe beter dan gelt
 God late ons hē minen alsoe
 En onsen euenkersten d' toe
 Dat wi met sulker minen
 hemelike ghewinnen. Amen.

**Vanden arghen die van quader
 minen comen.**

Wet dat vele arghs en onwome
 vand' minen dicke comen
 Ad' si int arghē keert
 Alsoe ons her seneca leert
Alloe gelyc als doeghet en goet
 Van goed' minen comē moet
 Alsoe moet comen dat vstaet
 Van quader minen al quaet
Die mint en smaect and's twint
 Van die dinghē die hi mint
 Et hi slaept hi ofte drinct
 Om dat hi mint hi altoes dinct
 En staet d' na nacht en dach
 Hoe hi diere dinc behagen mach
 Want minne wat des ghelaet
 En mach der minen wuen niet
 En wie mint in trouwe sijn
 Moet van hten bedruet sijn
 Ende in wesen altoes wesen

Oec soe es dat recht van desen
 Dat die mensche bleechheit ontfeit
In sijns liefs ieghemverdeckheit
 En als hi coemt onuisien
 Dat hi gherne beeft van dien
Cuidius woucket des
 Dat hi die mint dwoucken es
 Wat hi men acht no en vstaet
 Weder men goet seit oft quaet
 Op dat hi heeft sijn gherief
 Van d' dinc die hi heeft lief
En want dan ind' minen leit
Soe grote ombeschedenheit
 Ende ene verwoede soetheit
 Ende oec alle verheertheit
Ja d' si keert int quade
Soe wachtu vroech en spade
 Dat v die minne voert merx
In dat arghē niet en here
Enant der minne des sijt vroet
En hoert niet toe and's ta goet
Daer bi wet datmen ou al
 Dat herte wel castien sal
 En houden in scarp hoeden
Shelyc dat hinc onder d' roede
Alle dauid die wise man
Jnde souterre wel segghē can
Calous salmen tallen stonde
 Die minne houden ghebonden
 Dat si niet in ghericheden
 En here no in onkuisheden
Die welke elc mensche sal
 Vlien ende sanven ouer al
En dese twee comē meest toe
Mids den oghen en segghe v hoe
Siet een mensche een soenhede
Oft ene soone creature mede

Hi valter op metten sinne
En esser thant ghierich inne
Dome salme toghe af kerren
En toen conings dauids leere
Die inden souvere aldous seite
Heert v oghen vand' ydelheit
Soe dat si die niet en sien
Sone macher v n3 af messchie
Alaettiere toghe op merren
Shi mochter lichte op vverren
Seneca seite die wise man
Twee dinghe sijn die me n3 en da
Ontvlien noch oec ontrinnen
Dats der doet ende der minen
Aiemer en can die minne
Shewerpen ute sinen sinne
Die mint met recht trouwen
Allme dagelijcs wel mach scouwē
Dedelste dinc allme ons leert
Dats minne d' si int beste heert
Vat goede minne h' n3 en veinst
Si toent lieue al dat si peinst
Sies melde en goedertieren
En hoefsch in alre manieren
En verhoedt vvech en spade
Haers liefs scande ende scade
Beide aene ziele en aene lijf
Dits rechter minen bedrijf
En van argher minne en comt n3
Dan scande scade ende vdriet
Dukhuilheit en and' quaet
Dmen ter hellen mede gaet
Ter minne hoert oec ouer al
Datme hoefschelike spreke sal
Paulus seite dat lelec spreken
Can goede seden breken
Cen and' seite sprake va luxuren

Can luxurie int herte rueren
Seneca seite die wise man
Die menech goet woert segge ca
Va torpere sprake wilt v hoeden
Wat si can onkuisheit voeden
Dec seite die wise socartes
Sinc die lelec te toene es
Dat die oec in alre stont
Lelec luidt inden mont
Dbi selen wi onse minne
Alloe breidelen in onsen sinne
Dft ons iet quame te voren
Aios ten oghen oft den oren
Dat ons onutte mochte wesen
Waert van dien oft van desen
Dat wi vromelec dat buten
Onser herten selen sluten
Ende d' in niet merren late
Dats een poent van gter bate
Dome selen wi sunderlinghe
Scuwe ter quado wandelinghe
En metten goeden altoes gaen
Als ons catoen doet verstaen
Die sijn sin ter minen staet
Ainne gode dats mijn raet
Wie gode mint sijts gheves
Dat hi edel van herten es
Wat hi den ald' hoechsten mint
Dhi hemelike mede wint
Dec es hi die vroedste die leeft
Want hi dat beste voren heeft
God late ons he alsoe minnen
Dat wi sine hulde gewinnen. Amē.
Van scouwene der ghierigher
Ende vvecher vrienſcap.
Et ghierighē en vvechē wats gelaet
En seldi vrienſcap hebben niet

Wāt ghierrecht als paulus seit
Es wortele van alre quaetheit
Vanden vrecken des sijt vroet
En mach comen en gheen goet
Gheen dinc en hoert hē toe
Bat dan steruen ic seggu hoe
Oen tijt dat de vrecke leeft
Nieman sijns te bat en heeft
Als hi toet es na dat
Heest men sijns goets te bat
Die vrecke des sijt ghewes
Hē seluen alder quaets es
Tghelt en maect de vrecke n̄ sat
Meer ghierich ie lanc soe bat
Al ware al eertrike te male sijn
Sijn l̄te en soude n̄ v̄wult sijn
Ja al hadi na sijn geuoech
Gode selue en ware n̄ genoech
Jn gheue spade ende v̄ve
Heest hi die hant altoes toe
En in nemen altoes open
Want d' in staet al sijn hopen
Wet dat ere ende vromichede
Jnde vrecke al houdt ghene stede
Vrecheit can weder staen al
Oere en̄ toeght wt comen sal
Een wijs man sprect i siere leie
Als die vrecke sal hebben ere
Sal sond' goze sijn die w̄ervec
Noch die sonne niet schijnen oec
Seneca maect ons ghewes
Dat die vrecke omverdech es
Te comene tenegher ere
Noch seit die selue here
Wie soe vrec es dat hi
Onneersam es ende onvri
En dat menne men sal heven

Te werdecheiden oft teren
Want in wat staden hi coemt
Jn tfolcs tonghe hi es v̄doemt
En vore gode omvert met
Jhs hydrac heeft gheset
Dat ghierghe vreckede
Gaet vore alle quaethede
Want hem seluen es hi quaet
En onnuttelec dat verstaet
En nieman en heeft hē lief
Al dat hi liet es sijn gherief
Daer d̄me seit salomon
Si die hē seluen quaet doen
En selen niemane goet wesen
Seneca seit oec van desen
Die vrecke es selue die sake
Van sinen swaren onghemake
Want hijs gheen noet en heeft
Dat hi alsoe in scanden leeft
Wie die vrecke staet oft set
Sijn onghemac volght hē met
En es gheen soe vroet man
Die en d' af ghenesen can
En rijcheit oec wats ghesiet
En can hē ghenesen met
Dits gherecht gelijc van dan
Weder hi leeght de sieke man
Op een bedde dat al es hout
Ocht op een daert al es goute
Oft w̄ ghine henen drijft
Sijn onghemac hē altoes blijft
Obi est al een waerlike
Wed die vrecke sijn arme oft rike
Wāt in hoe vele goets hi streect
Hē dunct altoes dat hē gebreect
Soe wie arm es inden moede
Scher hi es arm van goede

Want goet nes sine niet
 Wilt wan oft wiet hē liet
 Salomon seit die wise man
 Die sine vrecht is dwingē en cā
 houdt in omraeten daer bi
 Al dat in sinen huuse si
 Want si hem alle sijn ieghen
 Die hē te costene plegghen
 Oec seit men soe wie
 Ghiften scuwet dat die
 Gherecht es al ouer al
 Eñ oec envelec leuen sal
 Want die ghiften altoes gheert
 Es selden gherecht oft weert
 Want ghiften den man heuen
 Vt alre doeght ende euen
 Die rike vrecht sorght om broet
 Ja eens peimnghs heeft hi noet
 Hets w elc mensche wt becoert
 Van siere begherte wed en voert
 Dat es wel een stait man
 Die sine begherte wed staen can
 Alsi quaet ende onnutte es
 Eñ duert hie in des sijt gewes
 Metten wille ene stonde
 Soe begaet hi d ene sonde
 Eñ volbringht hijt metter daet
 Soe sterft sine ziele dat vstaet
 Seneca ghewaghet des
 Dat gherecht ene plaghe es
 Die alle die ghene cātijf maect
 D si valte ane gheraect
 Eñ wien si vaet dats sond blijf
 Oet envelec bliuen een heytijf
 Want alsoe langhe als hi leeft
 Sine quale gheen inde en heeft
 Tullius seit mids gherecheden

Werden vraden borghe en steden
 Eñ doet ghemene rechte breken
 Eñ metten vianden spreken
 Heimelec niet openbaer
 Eñ doet breken dat es waer
 Die goede rechte en wetten
 Die doude wise wilen setten
 Gherecht doet verkeren
 P relate ende landsheuen
 Scapene en ander hede
 Die om onste en om miede
 Soede oude rechte breken
 Eñ al onrecht voert steken
 W rake ouer gherechede
 Vaert al es beulect mede
 T folc in dese werelt wijt
 God betert hets meer dan tijt.
 Van des hoerdeghe ende
 V heerds menschen vrienfchap
 Te scuwene.

Ghi en selt v in en ghenē dinghē
 In tshoerdeghe vrienfchap mige
 Noch oec metten verkeerden
 Als ons doude wise leerden
 Die hoerdeghe es in gods haert
 Doemoedeghe i gods gracie staet
 Sente peter hi seit daer
 In siere epistelen al daer
 Dat die hoerdeghe talre tijt
 Des hoerdeghe herte ont vriet
 Eñ ontrect daer toe mede
 Alle valte ende alle vrede
 Dits van rechte haer zede
 Chis hydrac seit mede
 Soe waer dat es hoerdeghe
 D sijn twiste ende onwerde
 Eñ waer es oetmoedegheit

Dat daer es altoes wylheit
Dnd die hoeudeghe talre tijt
 oet lijn discuert ende nijt
 D'ome werp god onse here
 D'ingle neder wilen ere
 V ten hemele hare verde
 Om dat en ghene hoererde
 Jnden hemel en soude bliuen
 Alous selen wi vdriven
 Hoererde van ons telker stede
 Dat wire n'z werde besmet mede
Jhs sydrac scrijft ons daer
 In sinen boeke dat es waer
 Soe wie dat den peke ghenaeft
 Werter lelec af ghemaect
 Alsoe wert hi gherne besmet
 Die biden hoererdeghen set
 Die met hem gherne ome gaet
 Sijns venijns hi emer iet ontfaet
Den maten en radit niet
 Dat si hem ghesellen iet
 Metten hoererdeghen riken
 Want si sere ongheleken
 Dat moeghedi hier merke wale
 Aemt enen pot van motale
 Ende enen anderen daer bi
 Die van erden ghemaect si
 Est dat si tflamen steken
 Die erden pot hi sal breken
 En die ander blijft geheel
 Alous eest dicke achter deel
 Dat die mate ghesellet dan
 Metten hoeudeghen vrecken man
 Met seght en hets dicke ghesleit
 Dat gheerne ou' de weeste gheit
Siet hi dat ghi melde sijt
 Hi sal v volghen talre tijt

Met v eten ende hoereren
 En v goet hulpen vteren
 En als duwe es vteert
 Sal hi v hebben omveert
 En he van v maken schu
 En lijn spot houden met v
Dec en seldi als wi lesen
 Alsoe oetmoedech met wesen
 Dat v grote oetmoedechheit
 Ghekeert werde ind' sotheit
 G hi selt merken en lijn vwet
 Wie v doet quaet ofte goet
Doemoedechste mensche die
 Die op dit ertrike quam ie
 Dat was xpc onse here
 Alsoe he die ioden te sere
 Anstieten en hem vveten
 Dat hi sot waer oft beseten
 Sone woudi des n'z ghedoghe
 Met proefde he dat si loghen
 Dus sal elc knecht ende here
 Vandwerden vore sine ere
 Den mechteghen scale soe vliet
 En comt aen lijn geselschap niet
 Dat hi v seit of doet bekint
 Des en seldi ghelouen twint
 Soete woert met gheueisd' tale
 Sal hi v toe spreken wale
 En v cozen in allen sinnen
 Om v hermelecheit te kinnē
 En als ghi he v hermelecheit
 Van vre herten hebt ghesleit
 Soe heeft hi v dan gheuaen
 Ende soe moetti altoes staen
 Te houden sinen goeden moet
 Oft hi bederft v metter spoet
Daer om sal sekerlike

E l c soeken sijn ghelike
 D ie hē te mechtech niet en si
 N och oec te neder daer bi
E erct voghele beesten diere
 V issche in zee en in riuere
 S oe soect elc sijn ghelike
 E n dats wel naturlike
E n es dat niet ombehoersam
 T samen een wolf en een lam
 A lloe es dat diet wel vstaet
 E en goet mensche en een quaet
 E n alloe es des ghelike
 E en arm mensche en een rike
 A lle die leu na sine maniere
 V bit ende et cleine diere
 E n clam voghele ghemene
 E ten die voghelkine cleine
 A lloe vteren die rike
 D arme in deser gelike
 D ie arme altoes ligghen moet
 D nd des rijcs machtechs voet
S alomon seic die arme man
 G henen vrient vinden en can
 E nde es onwert telker stede
 D ie rike mā vint vrende vele
 A lle die rike man siet
 D at die mate heuet iet
 D at scone es ofte goet
 S oe peinst hi in sine moet
 W at sal den ghenen dat
 H et ware dijn gheuoech bat
S alomon seic dat die rike
 N ode heeft sijn ghelike
 W at dien en mach hi n gebiede
 G helijc hi mach maten lieden
W et dat die rike onfachte waect
 A lle hē die arme man ghenaeet

W ant hi ducht nacht en dach
 D at hi sijns ghenieten mach
I hs sydrac maect ons cont
 W i selen ontsien talre stont
 D en ghenē die wel machtech si
 O ns lijf te nemene wille hi
E en and' meest seic noch mere
 D iendi enen groten here
 D ie ongherecht es ende fel
 G hi selt dicke dat wet wel
 D ie waerheit moeten laten
 E n toedijs met hi sal v haten
 W at hi gheert ghi moet wē dat
 O ft ghi valt in sinen hat
E ens groets hē begheeren
E an yeman qualijc gheweren
 W ant het moet al voert gaen
 W edert goet oft quaet si ghedaē
 A lous moetti wildijt merken
 G ode oft unven here vwerken
G h ets dicke ghesait dats sond' spot
G h eren bede dat es ghebot
 D ōme vliet in alre tijt
 Q uaet heerscap waer ghi sijt
 E n den hoeudeghen mede
 E n houdt v ghemeensamhede
 G et unven gheliken in dien
 D at si goet sijn en gode ontsien
 A lloe beide die wise heren
 C atoen ende dauid ons leren
 W at alre toeght volmaectheit
 I n rechten oetmoede geleit
G od die met siere gratien groet
 O etmoet in manen goet
 G ids den welken dat si scone
 G aegt ontsinc den gods sone
 G oet ons sulken oetmoet gheuen

Wat wi envelet met hē leuen.

Amen.

Van scouwene gheselschap ende

Vrienscap der gherre die uele

Spreken ende voert legghen.

Ghine selt v minne met legghen

Ane die ghene te gheerne seggē

En sottelet clappen hier en daer

Want hore wandelinghe si es swaer

en seit dat in uele spreken

ghene sonde en mach gebreken

Die goede dauid doet ons vstaen

Die met quaet spreke ome gaen

Die salmen verbieden dlant

Jhs sydrac doet ons bekant

Alloe allic ghescreuen sach

anctelikeste dinc dat sijn mach

In ene stat dats quade tonghe

si vverret oude ende ionghe

an en wijf kind en vader

En d' toe die ghemeynte algad

En doet al te hope loepen

Wat die meneghe moet becopen

En meneghen bringht t' doet

noch soe segghet hi al bloet

Soe wie clappers scuut dat hi

hem seluen houdt herde vri

Goet miden souter mede

bidt gode te menegher stede

Wat hime hoede van quaetspreks

En van gheueinsten sinehers

Want oec hē d' regghen en can

Wel ghehoeden gheen man

Catoen seit oec wats ghelciet

Jeghe clappers en sceltet niet

an seit tonghe doet breke been

an si en doet ghenese en gheen

En alloe verstaet wel dat

Alse die tonghe es tquaetste blat

Wat men vint in erterike

Alloe es si oec sekerlike

beste blat daer si es goet

Want si uele orboers doet

en sal niet dat vstaet

Van den quaden spreke quaet

Wat god en te mensche mede

hinnen wel sine quaethede

Sond' ghebret en es niemant

elc berespe hē seluen dan

In ene stede ane een want

c dit verchs ghescreue vant

die wiste hoe wel spreken staet

hi soude hē scamen seidi quaet

hets gte scande en torpheit

Wat men van vianden quaet seit

Coem dauid bat dus de vrede

ere set mine monde ene hoede

God behoede onsen mont alloe

Wat wi envelijt met hē sijn vroe.

Van scouwene vrienscap ende

Wandelinghe met hē die haestech

Sijn ter erscap.

Houdt v vrienscap van hē vre
die haestech sijn en lichte erre

Wat h' vrienscap wats ghelciet

En mach gheduerich wesen niet

Want die wise salomon seit

hoedt v wel vand' gramheit

Wat lichte gram sijn en t' vaert

ats van rechte des lots aert

Wanner dat hē iet ghebret

Es hi t' gramheit lichte ghewect

Soe wanner erre es yeman

Soe es hi wt hem seluen dan

Soe dunct hē t sine altoes best
Hoe quaet ment vande int lest
Dat recht dē erie man wel siet
Mdie erie en siet trecht niet
Nimmer en dunct erien des
Dat hi tonrechte erie es
Seneca leit des nes t wint goet
Dat die erie leit oft doet
Soe setten erscap buten here
Catoen leit in siere leere
Erschap ontset soe den man
Dat hi dat recht ghesien en can
Salomon leit gramscap vwinne
Es van wijsheden dbeghinnen
En wet die gramscap wed' staet
Dat hi doet ene grote daet
Den grāmen dunket altoes des
Dat hi noch alsoe machtech es
Dan hi mochte volbringhen
Jc leggu in waren dinghen
Dat ghene erscap en can
Onsetten den wisen man
Noch droefheit d' toe mede
Dits van rechte sijn zede
Catoen heeft aldus gheset
Odinc die ghi n3 seker en wet
Dft die v niet ane en gaet
Soe en strijdt n3 dats unijn raet
Want hi es sot die hē stort
Din dinc die hē n3 toe en hoert
Eens mēschē gramscap stille en luud
Gaet dicke ouer hē seluen wt
Jhs sydracs sone hi leit
Dat toren ende gramheit
Des mensche dage can mindren
En ane sine ghesonde hindren
En gramscap in ghere stonde

En mach wesen sonder sonde
Sochta maect os salomō vroet des
Dat gramscap dicke bet' es
Dan lachen vte quaden moede
Soe es een mensche op sine hoede
Mals een tozneck man lacht
Soe cest mēliche wat hi acht
Cheueinst lachen dat vstaet
Moet dicke wile wesen quaet
Malle hē die grāme man veinft
Soe wet men bina wat hi peinst
Salomon maect ons noch vroet
Dat lachen niet en es goet
En dat men selden lacht en si
Din sotheit dat seght hi
Ende dat men oec cume iet
Dnd' die vroede lachen siet
Die dwase te rade gaen
Dlachmen lude sond' waen
Mdaer die wise tlamen helden
Den lachmen niet oft selden
Eus gheen noet als en als
Dat men ten sot ane ten hals
Ene belle hanghe dat vstaet
Men kinde wel aen sijn gelact
Svlaet ons scuwē voert an
Elken haesteghen grāmen man
En onsen moet dwinghe alsoe
Dat wi euwelec bliuen vive
Metten heileghen hier bouen
Daer dingle gode louen. Amen.
Hoe hem die mensche
Hoeden sal van allen
Quad' liede gheselscape.

Menscap quad' mensche sal
Elc mensche vlien ouer al
Soe dat hi niet vde met

Handwritten red scribbles and lines at the bottom of the page.

Horen veruime iet besmet
Wolue woent met wolue huult
Die appel oec gheerne vult
Die bi vrotten appelen leght
Dits menechwerf gheleght
Daer bi sit daer bi leert
Die vroet wil sijn en ghevert
Sal hem vanden quaden hoeden
En wandelen metten vreden
Ane quade mensche machme leie
Oncuulheit toblen en sverren
Voercoopen ysemen en lieghen
Roenen stelen en bedrieghen
Tontide drincken en eten
Der vasten daghe vgheten
Ende oec alle der ghebode
Die men houden soude van gode
Ghelijc datmen thye bouen al
Van onghemake hoeden sal
Goeden wille van traecheden
En dat vleesch van oncuulheiden
Een stat van twiste en van morde
Een huys va clappene en discorde
Alloe sal he elc mensche vrien
Van vrienescapen der quadien
Een phyllosophe seit voer waer
Dat gheen dinc nes soe swaer
Den mensche alloe luxurie es
Dit proeft hi dus sijds gewes
Den lichame can si destrueren
Tgoet doet si te meute heren
Die ziele can si toden mede
Ende oec vdriven wijshede
Cranchheit can si ghenen saen
Dliche den oghen doen vgaen
En die stemme maken heesch
En vdriven been ende vleesch

Cullius seit in sine scrijfture
Dat onghetimperde luxure
Den ionghen man maect out
En siecheit gheeft menechfout
Een wys phyllosophe seit dat
Dquaeste dat gheualt i ene stat
Dat sijn manlachte en twiste
Want daer met te quiste
Vrienscap en eendrachtchede
Die stat werdt bederft mede
Hier ome salmen al datme mach
Qnaet geselschap vlien nacht en dach
Ghelijc dat liede besmet werden
Die hore wandelinghe herden
Aet he die malaets sijn
Alloe daghelijcs wert in schijn
En oec alsoe dat ghelijc wet
Dat scape en coye vden besmet
Van eenre beeste die malaets es
Alloe werdt des sijt ghewes
Een mensche besmet vande anden
Dsi tsamen willen wandren
En niet en seldi vlien allene
Die quade liede int ghemene
Aoec quade ghebueren
Wildi huys copen ofte hueren
Soe vneemt al daer omtrent
Wat ghebueren men d'vint
Vindi quade ghebueren daer
Soe coept een huys elder waer
En sanwet altoes ghebueren quaet
Die francoys seeght dat vstaet
Chuys hi a mal vosijn
Alouent mal matijn
Dats wies ghebueren sijn quaet
Heeft dicke quade dagheraet
Die levere sinte paulus

Grijft den corinten aldus
 G hi en seldou in en gheue dinghen
 g etten quaden mensche mingen
 g et vorecopers met plemieren
 g et lecken no met ghieren
 g et dieuen noch met mordeneire
 D ft die anders wijf begheven
 E n moet diere emmer sijn bi
 S oe hoedu wel dan dat ghi
 g et hē en dringt noch en et
 D us heuet paulus gheset
 E nde al sidi onlietghetal
 g etten quaden ouer al
 D es en acht men no mere
 W ant hets v grote ere
 E nde salechlec vter maten
 D at v die quade haten
 G hime selt emm gheren met
 D at v die quade prisen iet
 W ant hets scande den goede wisen
 D atten die quade prisen
W ed v een quaet mensche prijst
 D ft lelec op v grijst
 D es en acht mijn no mere
 W ant en gheeft v scande noch ere
D ie poete marcus cocus
 S rijft in sinen boeke aldus
 h oudstu die wandelinghe dijn
 g etten ghenen die lerker sijn
 D ft met andren quadien
 S oe salmen di betien
 D at ghi pleecht selker daet
 E n sal v houden oec voer quaet
 D aer ome seldi sonder letten
 V wandelinghe altoes setten
 g ette goeden d' ghi af moeght
 G heert sijn ende vhoeght

E n scurven persone en steden
 D men pleecht oneersamheden
E n ionghe liede die gherne leren
 S eldi vriendelec hanteren
 E n gheerne wisen d' ghi coent
 D af werdi sere ghescoent
 E n eest dat ghi wel sijt geleert
 S oe radie v dat ghi dan heert
 D nder tfole en laet v horen
 S oe dat v const nien si vlozen
W et datmen twee dinghe vint
 D ie vborghen en doghen t'vint
 E n diere nieman en heeft te bat
 D een es conste en tander scat
 G od gheue ons sulken seghe
 D at wi behoet alle weghe
 g oeten wesen vanden quaden
 S oe dat wi comen thiere gnaden.

V an orberlecheiden van
v ele vrienden.

U et dat in menichfuldeheit
 van vriende groet orboze leit
 D iese te poente maken can
 E nde te vriende houden dan
 A lloe de lichame niet en leeft
 D ie en ghene ziele en heeft
 A lloe acht men den mensche doet
 D ie sonder vrient es inder noet
H ulpe van vrienden si can
 v and' doet lossen den man
 E n wet dat vriende moghen
 D es menschen leuen vhoghen
 A les een mensche in vore spoede
T ote wesen eerdschen goede
 E n es hi sonder vrient nochtan
 S oe es hi een elendech man
 E n sonder troest en sonder raet

E n sonder vriende dat vstaet
Die uele vriende ghemaect heeft
 W et dat hi sekerlike leeft
 E n bewaert es wel ter cure
 I n enen vasten sekeren muur
 W ant dese hulpen den man
 D hē gheen ghelt gehelpen en can
 W ant een rijk man vriendeloes
 E s lichte bederft altoes
Die rike mede heeft sijns goets ere
 E n die rike vrecke grote onnere
 W ant hi es gehaet dat ghijt wet
 V an gode ende ten menschen met
Vriends troest es beter menichfout
 D an ghestemte siluer oft gout
 W ant goede vriende mē niet en soude
 S heliken siluere noch goude
 I n vrienden salmen gheerne wesen
 W ant si dōe diene hten ghenesen
Salomon doet ons bekint
 D ie ghetrouwe vrient vint
 D at hi vint enen scaet
 W ats beter seght mi dat
 O ft wats beter mijn ghemic
 D an te hebbene enen anderen ic
 D aer ic mede spreke clare
 O ft met mi seluen ware
 E n mi gheeft troest en raet
 A llt mi noedelike staet
 E n miere hten droefheit stelpt
 E n mijn vnoy draghen helpt
Vriende maken ende houden
 E nde die altoes menichfouden
 E s beter vele sekerlike
 D ant ware een coninclike
 W ant ongheminde lantsheren
 H ebben dicke met onnere

V lozen lant ende leuen
 D die gheminde staende bleue
Tullius seegt die meest' sijn
 A l eest dat die menschen sijn
 S terflec en saen vgaen
 N ochtan soe eest wel ghedaen
 D at wi menschen hebben lief
 D comt af soe groet gherief
 I a hē die in caritaten
 E n in toeghten h mine saten
 V te goeden reynen gronde
 S onder scande ende sonde
Seneca maect ons ghewes
 D ie sekerste mine die es
 E n die starcste daer toe mede
 D ie hebbē borghers in h stede
 D si sijn van ganser minnen
 W ant hē en mach men nz winnē
Wdat es eendrachtchete
 D nd borghers in ene stede
 D aer en es gheen winnen an
 A waer si discorderen dan
 D aer es die stat ghedestruert
 E n vte allen rechte ghekeert
Wee den hē ende ten raden
 V anden lande en vanden staten
 D ie om onste oft om gheniet
 D ie goede rechte maken niet
 E n die vroech en spate breken
 S od saelt swaerlike wreken
 T en ionxten daghe daer hi al
 S oet ende quaet lonen sal.
 N och van minnen ende van
 V rienscapen hoe men die sal
 M aken ende houden.

Tullius maect ons ghewes
 D at gheen dinc beter en es

Den mensche vwoech en spade
 Om te vhoedene scande en scade
 Alle dat hi wel ghemint si
 En niet soe onseker d' hi
 Alle die es onliefghetal
 Want ouer he soe willet al
 Waer hi valt ter neder
 Niemen en heeft en op weder
 Soe wien datmen onthiet
 En mach ghemint wesen niet
 Want hets naturlec van dien
 Dat die menschen gherne vlien
 Den ghenen die si ontsien
 Dit liet me daghelijcs ghelien
 Nimmermeer en gheloeft des
 Dat die ghene wel v vrient es
 Dien ghi met vresen dwingt d' toe
 Want aristoteles seegt alsoe
 Dat bedwonghe vrient als ic las
 Noyt wel ghetrouwe en was
 Tullius sprect noch van dien
 Hi die alle die liede ontsien
 Es qualijc bewaert hoe soet gaet
 Langhe te duerne in desen staet
 En soetheide niet met crachte
 Blijft die mine in hare machte
 Ghi selet alsoe minen ouer al
 Datmen v weder minen sal
 En es keyser. en noch h'oghe
 Noch oec ander man soe hoghe
 Hi me bedarf wel dat hi
 Vanden sinen ghemint si
 Want hime es maer een man
 Die meer gheregneren can
 Dan he sine liede onen wel
 Lands he ghierich ende fel
 Es dicke sijns lands vdrueuen

En selc oec verloren dleuen
 Dlant en staet niet biden here
 G' biden lieden lieden vele mere
Dns soe selet een wijs man
 Soe wie ontsien es van
 Vele lieden hi moet van dien
 Vele liede weder ontsien
Dongheminde sijt seker des
 Dat hi nerghe seker en es
Get regnerene sekerlike
 Verliest men een staet rike
Dat selet die wise seneca
 Oec soe selet hi dus d' na
 Die wel doet en derf nerghe
 Vlien noch he oec berghen
 Bi desen redenen die ghi
 N v hebt gehoert van mi
 Soe v dient met doeghden des
 Dat al dat volc v vrient es
 Ende niet met bedwanghe
 Soe moeghed' leuen langhe
 En wandelen tallen steden
 In rasten ende in vreden
 En god sal v toe gheuen
 Na dit lijf denvelec leuen.
Van rade en van raetgheuers.
Ghi en selet nochtan dat v staet
 Met alle lieden n hebben raet
 En mach allen vrienden niet
 Raet ontecken wats ghesaet
 G' van dusenten enen
 Saken kiesen en menen
Een wijs man selet dat v staet
 Dat wi onsen heymeliken raet
 In onse hten sluten selen
 En niemant anders beuelen
 Ofte ghi v seluen niet bedwinghe

En cont te heerne v dinghen
hoe seldi daer toe dan

Ghedwinghen enen anderen ma

Cassiodorus seit die leere

En ontdeckt wven rade nemmere

an he die ghi tanderen stonden

soet en ghetrouwe hebt vonden

van honderte es come een man

die wel te poente helen can

soe wanner ghi v hemmelecheit

enen anderen hebt gheseyt

soe hebdi v vriheit verlorzen

die ghi seker hadt te voren

want dan heeft hi v gheuaen

en moet te sinen dienste staen

Salomon doet ons bekent

dat welgozende onghewent

ende crude van goze goet

vbliden des menschen moet

en alsoe ghelike soe can

vriends raet vbliden ten man

in allen dingen wilt raeds plien

soe en beruuet v niet van dien

Dits aldus te verstante

ghi selt raet soeken ane

den vreden vrient dien ghi vint

den ghi ald' ghetrouste kint

ende daer toe out van daghen

he soe seldi raeds vrighen

niet den ionghen vstaet alsoe

wat he en hoert ghene wysheit toe

bedi haren sin int ghenoech

en es d' toe niet ripe ghenoech

en sijn soe gheneicht t' kintscheit

dat in he mach ghene wysheit

Alle paulus beschrijft daer
Salomon seit oec voer waer

alsoe men d' bescreuen vint

weeden lande daer een kint

coninc es dat doet hi weten

en d' die princen vroeck eten

Een leere scrijft ons aldus

wies name es mercus cocus

alcest datmen oude cledere

om h' outheit heeft te ledere

en sal nochtan vsmaden niet

der oudre raet wats ghelciet

Cassiodorus seit een gt woert

datten ghenē wysheit toe hoert

die vande wisen sijn gheinstrueert

en langhe va he hebben geleert

te he seluen soe en can

wijs ghewesen gheen man

want sonder leeren als wi lesen

en mach niemā wel wijs wesen

Die wise tullius seit

int capittel vand' outheit

niet met crachte no m' snelheidē

en mach mē gte dinc beleiden

met eersamen rade

in en scult vroeck no spade

vranesse noch valscheit

met toecht ende eersamheit

ommeerlam raet alsict vnde

en nam noyt goeden inde.

Noch van rade en hoe men

den soeken sal.

Dert wet dat en tijds gewes

dat een raet m' ghenoech en es

met vele rade die sijn goet

die men met goeden staden doet

ende ten besten salmen vaen

dit doet tullius vstaen

Soe waermen met rade leeft

107

W et datmen d' raste heeft
 E n d' men raeds niet en phiet
 D es gherne scade en vdiuet
S alomon seit openbaer
 I n sinen prouerbien daer
 S oe wie dat vint scalken raet
 D ie oneersam es en quaet
 D at het god ane hē wrech
 S oe wāner hūe minst om mict
I h's sydracs sone hi seit
 D at gramscap en haestecheit
 S yn goeden radē contraer
 W ant gramscap can voer waer
 T hte soe vdonkeren binnen
 D attet recht men can bekinnē
 E n datmen oec in haesten doet
 E s dicke quaet en selden goet
 D men om orboze wilt raden
 S almen tracteren met staden
 W ant men doet met wisen radē
 D at mē met crachte in en dade
D it seit salomon alsiet vsta
 D ec soe seit ons her seneca
 D at die dwaes in siere sotheiden
 G oets raets niet en can vbeiden
E n eest dat v vianant vstaet
 E n vnemt uwen raet
 S oe moghedine wel v wandelen
 S ond' v seluen te scandelen
 E n ghi en selt oec gelouen met
 E lcs mensche raets wats gescaet
 W ore dat ghys wel sijt vvoet
 D at hi seker si ende goet
E n phylosophe doet ons gewach
 R aet die mē in wandele en mach
 D at die niet en es goet
G ede soe maect hi ons vvoet

D atmen raet lude ende stille
 V anderen sal om dbetwrs wille
E t quaets mensche raet wats gescaet
 E n salmen oec volghen niet
 W ant hi selden dat vstaet
 H ē seluen gheeft goeden raet
 W ant wat die quade pemst of doet
 D at es herden selden goet
 S hme selt oec vvoech no spade
 E lappere no volghere gaen te radē
 W ant dat sijn die ghene die liegen
 E n die onnossele bedriegen
 A l eest dat si v sneken
 E n sone worde vore v spreken
 E n v prisen dan sere
 E n v gheuen lof en ere
 E n wilt hē gelouen twint
 P emst dat ghi v seluē bat kint
 E n houdt v in alre tijt
 O uer dat selue dat ghi sijt
 E n wilt emer niet ghedoghen
 D at mē v prise voer v oghen
C a die v in v heimelecheit
 V. ghebrec lachtert ende seit
 D ien houdt sek voer uwe vrient
 W ant hi v dan in trouwen dient
E c atoē leert ons en wijst
 S oe wanner vieman prijst
 S oe houdt dien ouer dat hi
 S ekerlec v toemere si
 D bi gheloeft v seluen bat
 D an yemene and's telker stat
 D en wisen ic las alsoe
 H oert dat van rechte toe
 D at hi hē seluē min behaghen sal
 D an den volke ouer al
S eneca horen wi beuelen

D at wi in rade niet en selen
 G heuēmfde worde bringen voert
 A dat der waerheit toe hoert
 S elen wi slecht seggen daer
 O mbedect bloet ende claer
 E n al dunct v dat ghi vwoet sijt
 N ochtan vraeght raets sulken tijt
C assiodorus maect ons gewes
 D at hi die harde vwoet es
 A ne die wise raet soeken sal
 E nde hē hoeden vore ten val
 E n es ghene scande raets vragen
 A hets ere tallen daghen
 D ie paus innocentius
 S crijft in sinen boeke aldus
 S oe een mensche meer weet
 S oe hi meer in twifele stiet
 E n soe wie men twiuel en mach
 W ys werden op enen dach
M aer alst al es gheseyt
 S one seldi v heimelecheit
 N ieman ontdecken gloues mi
 I a hoe groet vrient hi v si
 E n si dan dat hi v moghe
 R aet gheuen die v toghe
 S onder unven priester allene
 h ē en setoi dinc en ghene
 h elen van uwer misdade
 A op die gods ghenade
 S eloile hem seggen met rouwen
 E nde god sal v berou scouwen
 E nde v sonden vergheuen
 E n setten in de uvelijc leuen.

W at men dore den vrient doen sal
E n hoe den metten anden leue sal.

A ls ghi enē vrient hebt vonden
 Goet en getrouwe tallē stonden

S oe seldine dan sond letten
 I n v herte vaste setten
 E nde dore hē dan doen al
 D at vrient dore vrient doen sal
 I a dat hoefsch en eersam si
 E n gode men v belghe d' bi
 E n v cōhētie bliue ghesont
 A en sal in ghere stont
 O m vrende wille sonde begaen
T ullius doet ons dus vstaen
 E n es gheen onscout des sijt vwoet
 D ie om vriends wille mestoet
 E n sinderlinghe dat vstaet
 I n dinc die lelec es en quaet
 W ant daer in tahre stonde
 S oe leeghe tweeuoldeghe sonde
C als ons seit her seneca
 D ec soe seit hi noch d' na
 S hi en selt niet onsculdich makē
 V wen vrient van quaden saken
 D ie hi seker heeft ghedaen
 W ant men mochter in vstaen
 D at ghijs sculdech waert mede
 N och seit hi tere ander stede
 D ie den sculdegghen hulpt dat hi
 D er misdact onsculdech si
 E n ware dat hijt omleide
 O me sijns vriends salechede
 W ant soe wat mē doet ofte seit
 O m des menschen salecheit
 D en volghet ghene mestact na
 A ls ons seit her seneca
A die vrient dat vstaet
 D ie onsculdech es der daet
 S almen bscuiden met trouwen
 D mach men trouwe in scouwen
 G heselescap en was noyt soe gestate

Dat slamen ome ghinc

Dat clamen omme ghinc in quade
 Want altoes alliet vinde
 Aemet gherne quaet inde
 Ende en mach langhe duren niet
 Dits datmen daghelijcs liet
 Tullius sprect in dat latijn
 Die sijns vrients quaeth maect sijn
 Dat hi sot es des sijt gherwes
 Want het onnaturlec es
 Ghij selt inwes vrients orboze doe alsoe
 Dat ghi des inwes in en wdet onvroec
 Tullius leert ons dat wi
 Vrienden selen altoes staen bi
 Dat wi selue in ghenen sinnen
 Scande no scade d' af en gewinne
 Dore inwen vrient seloi doen dan
 Dat d' eerlamheit leet an
 En oec he wernen dat vstaet
 D aer sonde in leit en mestact
 En sal ane vrende lueken niet
 Scande in leit ende vdriet
 Ele sal sinen vrient an sine ere
 Altoes vhoeden alsoe sere
 Alle he seluen en niet min
 Dit heeft gherechte vrientscap in
 He sal vrienden and's bidde twint
 Dan d' men raste en ere in vint
 Wat raste en ere sijn tvee dinghe
 Die bouen al gaen sinderlinghe
 Gheuriende onderlinghe clamen
 Selen he torperheiten scamen
 Ende oec alder artheit
 Als ons tullius oec leit
 Al gheselschap dat verstaet
 Dat met quaetheit omme gaet
 Dat en mach niet langhe staen
 Het moete te quaden inde vgaen.

Wat rechte vrienden toe hoert.

Die vrende wel willen wesen
Ghi en willen niet doen voert
Dat rechter vrientscap toe hoert
Die dore vrient niet en doet
En es gheen vrient des sijt vroet
Ghi die ghene die met v liden
Lief ende leet tallen tiden
Die seloi houden talre tijt
Duer dat selue dat ghi sijt
Ende he beuelen coenlike
Lijf ere ende goet die gelike
Vrienden gheuriende onderlinghe
Aien ghelouen alle dinghe
Daer tolen si harde sere
Tullius leit die wise here
Dat tusschen gheuriende sijn
Gheen dinc en sal gheueinst sijn
Ghi die herten openbare
Selen daer bliken clare
Wat die bloeme der gheueinstheit
Vdeluven saen en werden leit
Ende oec alle gheueinsthede
Goet onlanghe houden stede
Ens niet soe soete no soe sone
Alle goede vrientscap sond' hone
Salustius maect ons ghewes
Dat gheen dinc beter en es
Dnd' gheuriende int ghemeen
Dan een ia ende oec een neen
Aochtan selen onderlinghe
Lieve ghesellen al h' dinghe
Alle spreken hore worde
Alle ofle god selue horde
Seneca leit ons waerlijc
En es niet soe heymelijc

Des men weten en sal twint
 Alle matheus ons bekint
 Jnder euuangelien daer
 Oec seeght men openbaer
 Wat ond' den snee werdt geleit
 Noet al comen ter himlecheit
 Hoe nauwe datment beerght dan
Tullius seic die wise man
 Dat goede liede nerghe
 Eersam dinc en berghen
 Want soe wat si setten voert
 Der eersamheit toe behoert
Tullius maect ons ghewes
 Dat hi een ghewarech vrient es
 Die om lief no om leet
 Zinen vrient niet af en gheet
 Noch in ernste noch in spele
 Der vriende en vint men met vele
Allmen die vriende tellen sal
 Dan vint mer vele int ghetal
 G'lettel alst comt ter noet
Seneca seic die meester groet
 Allmen in g'ten vorespoede staet
 Dan sijn vriende te kinnen quaet
 G'alle dauenture omie vint
 Dan sijn vriende thant bekint
Nv vstaet mi wel ende v'sint
 Een mensche die wilt sijn ghemint
 Sal selc gheleedt sijn ouer al
 Datmen hē met rechte nimen sal
 Wāt die ghene sijn wel wt minen
 Die sulke toeght hebben binnen
 Datmense in rechte minne moet
Alle ons tullius maect v'wet
 Est dat ghi en minnet twint
 Soe blifdi oec onghemint
 Die niemene en mint hoe soudi

Ghemint wden en waer bi
Noch spreect tullius als wi lesen
 Dat tusschen ghemende sal wese
 Onsterflec vriendelecheit
 Die wise salomon dus seic
 Dat vriende hebben onderlinghe
 Redene cort ende wandelinghe
 Die moet vrienescap cort te gaen
Tullius doet ons vstaen
 Dat vriende selen dicke v'lamen
 En dan vriendelec spreke t'lamen
 Om dinghe die eersam sijn
 Ende toegdelec ende sijn
Sherecht minere hi en can niet
 He dien hi mint ontleggen iet
 Noch hem belghen die gelike
 Op vrient alsoe lichtelike
 Alle gheleue onderlinghe
 Gram sijn omie eneghe dinghe
 Die gramscap maect een v'nuwe
 Hore minen al in trouwen
 Hi liecht hē selue sere sijds gewes
 Die op dien hi mint erre es
 Want hi hē grot' wraken v'met
 Dies hi te hant alte male v'get
 Wat vrient vriende dreyghet daer
 En volghet ghene wrake naer
Seneca seic alsoe ict v'inde
 G' mine en weet tijt noch inde
 Ens nieman soe stait van sinne
 Die wel gherechte minne
 Van hē ghedoen als hi wilt
S hi en selt oec wats gheliet
Arghs van vrienden ghelouē niet
 En si dat ghi sonder waen
 Die wheit wel hebt vstaen
En eest dat ghi spreken hoert

Van uwen vrient arghe woert
 Soe antwoert d' op alsoe als ghi
 Wet dat alre best si
 Uwes vrients ere en baten
 Dat en seldi oec niet laten
 Soe sal hi hem scamen dan
 En te bat swighen voert an
 Tusschen twee gheuriende en seldi
 Sheen vormesse gheuen en si
 Dat ghi wet te voren al
 Dat hem beiden ghenoghen sal
Salomon heeft dus bescreuen
 Het es sware vormesse gheuen
 Tussche twee ghemiente tijds gemes
 Want tusschen ij. ghemiente es
Een wijs man seit in siere leren
 Die alle dinc wilt keren
 Te sijns selfs baten properlike
 Es onnutte op ertlike
 En hets rechte dat hi sneeft
 Want hi luttel vriende heeft
 Hets dicke ghesleit daer en hier
Coer ghier maect min ghier
 Hets naturlec gheloues mi
 Dat elc hem sekuen houds si
 Hi sal oec na desen
 Sinen vrienden houds wesen
 Te hore baten ende teren
 Als ons alle die wise leren
Tullius doet ons dus bekint
 Wildi ghemint sijn soe mint
 En mach niemant wildijt hinne
 Ghemint sijn hme moet minen
 Ende vriende vorderlec wesen
Salomon sprect oec van desen
 Die al wilt hebben al vliest
 Seker wet oec dat hi riest

hi die hebben waent vrende
 Daer hijs noyt en vdiende
Es hme selt niet allene ane sien
 Vselfs baten in desen in dien
 Noec ander hede gherief
 Op dat ghi wilt wesen lief
Coer alst al es ghelesen
 Soe seldi alre houdste wesen
 He dien ghi alre meest mint
 Dien ghi eersam en ghetrou hme
Wat dat een vrient vroech en spate
 Ijft en goet toze vrende tade
 Ende dander en tade weder niet
 Soe bleue den altoes int vdiert
 Ende in dese scade swaerlike
 En dat ware al tonghelike
 En die vrienstap sonder waen
 Soude onlanghe moghen staen
 A dien dat elc minnen sal
 De ghenē die he mint voer al
 Soe eest wel recht widoijt bekinnē
 Dat wi gode bouen al minen
 Want hi heues meest vdiert
 Ende es onse ghetrouste vrient
 Want hi heeft ons ghegheuen
 Onse .v. sinne ende ons leuen
 En es vore ons ghestoruen mede
 Dat noyt vrient toze vrende en tade
 D' hi ons met wan hemelike
 Gheloeft si hi ewelike. Amen :-

Van vaderlike en moedlike minne.

Elc mensche sal van rechte scout
 Vader en moed wesen hout
 En vore allen menschen minen
 Ja met allen sinen sinnen
 Ende oec dienen ende eren
 Alle sinen gherechten heren

Want naest gode soe sijn si
 Onse here gheloues mi
 Want en hadden sonder waen
 Onse vader en moeder ghedaen
 Wi en hadden niet gheveest
 Alsmen in naturen leest
Oec soe es dat gods beuelen
 Dat wi vader ende moeder selen
 Eren met herten sijn
 Soe selen wi lancluech sijn
Alsv merct hoe onse here god
 Sonderlinghe in dit ghebod
 Gheloeft lancluechede
 Dat hi in dander niet en dede
Scherlike dat es waer
 Die vader en moeder es swaer
 Dat wreect god gherne sw
 In ertrike openbare
 En vint ghescreuen alsoe
 In ecclesiastico.
 Die sine vader eert met trouwen
 Sal bliscap ane sine kindre scouwe
 Ende vore gode sal mede
 Wel gehoert sijn sine bede
Alnoch soe seit alous
 Dat boec ecclesiasticus
 In wercken en in worden mede
 Ende in alle goedertierenhede
 Selen wi eren onsen vader
 En op ons sal comen algader
 Die benedixie ons heren
 En nemermeer van ons heren
Alnoch seit alsoe die selue man
 Des vaders benedixie can
 Siere kindre huys seker maken
 En stercken in allen saken
 En oec sijn vloeke te menegh stont

S truwberent tote inden gront
 Es dijn vader sonder ere
 Soe bestu inde scande noch mere
 En cest dat hi in eren si
 Soe heefstu dier bat dan hi
Du sout lieflec sonder waen
 D yns vader outhet outfaen
 Ende ome en gheen saken
 S men sin diene maken
 In al den tide dat hi leest
 En cest dat hi ghebret heeft
 Van sinne dat seldi vdragen
 Goedertierlec tallen dagen
 En en vsmact gheen onkuyfch
 Die he coemt van siere outhet
 Want het coemt bi siere scout
 Dat hi worden es soe out
Een ander seit in siere leren
 G hi seit uwen vader eren
 Ende oec en seldi vgheten met
 Vre moed' suchten wats geslet
Sente paulus ad ephesios
 Spreekt in sinen pistele alous
 Kindre my sijt alle gader
 Onderdaen moeder en vader
 In onsen here gode
 Want het staet in sinen gebode
 Want hi gheloeft in dit sermoen
 In sijn ghebet sonderlinghe loen
 Dat hi en gheen ghebot en doet
 Als ic v vore maecte vwet
Wi lesen oec van catone
 Dat hi leerde sinen sone
 Dat hi vader en moeder ere
 En verbolghe nemer mere
Die vrende van gherechte scoude
 Selen verdraghen ten ouden

E n stede maken en even
 A ls ons die wise leren
 S oe cest dan wel recht sond' wae
 D at he hore kindre sijn ond' daen
C h's hydracs sone hi seit
 D ie sinen vader heeft leit
 E n inder noet begheeft
 E n siere moed' bedroeft heeft
 D at die ghene des sijt gewes
 V an gode vermalendijt es
E en lerere seit ons aldus
 E s ghehten marcus cocus
 A les v vader een quaet man
 G hi selten vdraghen nochtan
 E nde hem doen spade en vroe
 D at enen goede kinde hoert toe
D ese lere ende dese woert
 D ie ghi hier nu hebt ghehoert
 S eldi pleghen in vre ioncheit
A v hoert wat toe hoert d' outhheit
H oe hem liede hoeden selen.
I nder outhheit.
A ls die mensche comt te ouden
S al hi he eerfamelc houden
 V an cledren en wandelinghen
 E n laten alle kinsche dinghen
 W ant dat vallste dinc dat es
 D ats een out mesche sijds gewes
 D ie he te kintliche seden keert
 A ls ons een wijs man leert
 H i seit aldus te waren
 D at thint van C. iaren
 E s vmalendijt seker si
 A ldus soe lesen wi
T wee dinghe sijn hebbic vstaen
 D ie int oudre node vergaen
 A ls si come in ghewoentheit

D at sijn luxurie en ghericheit
 G luxurie es menechfoudre
 S cande en soude in dat oudre
C etter ouder liede vade
S almen houden lant en stade
 E n die ionghe lieden selen
 D oen dat hen toude beuelen
 W at gherechte wijshheit en can
 N iet wel comen inde ionghe man
 N ochtan dunct de ionghe dwalen
 D at die oude liede rasen
I n stade alderhande
 E s luxurie scande
 G inden ouden sundlinghe
S cinet si boue alle dinghe
 D it seit meester tulius
C eneca seit oec aldus
I n drie manieren soe mesttoet
 D ie oude mensche des sijt vroet
 H i vbeelght onsen here
 E n bedeerft sijns selfs ere
 E n maect den ionghen ocloen
 D at si na alsoe doen
D en ouden lieden sundlinghe
B ehozen toe dese dinghe
 D ats de vrienden staen in staden
 E n den ionghen oec gheraden
 E n ghemeen orboze setten voert
 D its datten ouden toe behoert
C e n cest dat hi sine wijshheit keert
A lloe ic v hebbe gheleert
S oe salmen sine oudre even
 E nde in reuerentien heren
 E n sone esser niemā toe te goet
 D at hi he werdeheit doet
 G hoe out dat es die man
A ltoes soe sal hi nochtan

T e leere seere begheren
 W at helpen mach of deren
C an soe wie hē lude oft stille
 T e recht wylheit kerren wille
 D iene gode van hemelrike
 S oe regneert hi ewelike.
H oe een mā sijn wijf minne sal
A ltelec wijf seldi minen
 G hetrouwelec in allen sinen
 E nde h̄ doen vrede talre tijt
 W ant ghi beide een vleesch sijt
 E n̄ oec seldi lude ende stille
 b eide sijn van enen wille
 W ant god heefse v ghegheuen
 O m dat ghi tlamen sult leuen
D oe god onse here adame
 G hemaect hadde scone en̄ beqme
 S prac hi mede dese saken
 L aet ons hē ene hulpe maken
 E nde trac ten seluen tiden
 E ne rebbe vte siere siden
 E n̄ maecter vyeuen van
 E n̄ sprac om dat sal de man
 V ater ende moeder beghen
 E n̄ met sinen wiue leuen
 A lloe dat si twee in desen
 J n enen vleesche selen wesen
S ente paulus beschrijft aldus
 G helijc dat ihesus cristus
 S me kerke mint alsoe seldi
 V wijf minen oec staet d̄ bi
 D ie man sal minen sijn wijf
 G helijc hi mint sijns selfs lijf
 W at hare beid vleesch een es
E n es niemā des sijt gewes
 D ie sijns selfs vleesch hatet
 O ft in bedructheiden latet

D hijt wel ghebeteren mach
 M hi vhoedt nacht en̄ dach
 V an melquame soe hi best can
 A lloe sal vhoeden elc man
 G hetrouwelec sijn wijf
B eide aen ziele en̄ aen lijf
 D ie een goet wijs wijf gewint
 h ets wel recht dat hise mint
 W ant hets die gods gaue
J hs sydracs sprect hier aue
 D at vader en̄ moed moghē laten
 D en kinde rijcheit thiere baten
 M dat goede wijf nochtan
 N ieman dan god gheuen en can
 N a dien dan sonder waen
 D at die man heeft ontsaen
 V an gode sijn wijf soe sal hise
 L ief hebben in goeder wise
 E n̄ minen met goed trouwen
 b ouen allen andren vrouwen
J hs sydracs seit noch hier of
 G helijc dat een besait hof
 D̄ gheen tuin om en gaet
 J n vresen ombewt staet
 A lloe cest thuys des sijt gewes
 D̄ gheen vriet wijf en es
 W ant si es in alre noet
 h oren man ene hulpe givet
E n̄ lundlinghe een siere man
 S cherlike hi en can
 R alte ghehebben no vrede
 D̄ en si een wijf mede
 D̄ es wijfs lijf des sijt gewes
 D̄ at des mans lijf es
 E n̄ des mans lijf alsoe
 E s des wijfs lijf daer toe
E n̄ want si dus tlamen leuen

Soe moet elc anderen gheuen
 me scout alsoe d' toe hoert
 in dat si des te bat voert
 hē wachten en hoeden selen
 vanden quaden ouerspelen
 ende van andren scalken sonden
 te de viant te meneghen stonde
 en mensche bringt te voren
 d' bi hi werdet vlozen
 alsoe paulus die wise here
 ons bescuift in siere lere.

Noch van huwelike

Die man sal alsoe leuen
 dat hime meer en sal beghene
 sijn wijf om dinc en ghene
 an om ontvouwve allene
 wat die bant de god gebonde heeft
 mach niemā ontbinden die leeft
Paulus maect ons des sijt vroet
 est dat een maeght huwelec doet
 me meltoet daer twint an
 en en neemt si ghenen man
 en wilt houden suuerheit
 si doet wel als paulus seit
Vand' weduven seit hi met
 een wijf die weduwe set
 si es ontbonden ende vi
 g' neme enen man willi
 sine weter an gheen quaet
 nochtan ware bat sijn raet
 dat si bleue sonder man
 en gode diende voert an
Want dan paulus die here
 den huwelike prijst soe seie
 soe sijn si dan qualic beraden
 die den huwelec weder raden
 en segghen ende beuelen

dat man en wijf sceden selen
 en elc van anderen sitten gaen
 its ongheloue sonder waen
En segghen ende houden
 dat de hede hē hoeden souden
 etene alderhande spise
 die de melde god ende de wise
 allen doet ende werden
 in locht in zee op der erden
 en tes menschen behoef al gader
 heloest si denvelec vader
 in selen nutten van dien
 ons god heeft af vlien
 en tonser behoef ghemaect heeft
 en dancken gode diet al gheeft
Ets waer dat recht seit alsoe
 atter some redene sijn toe
 datmen huwelec scedet wale
 als decrete ende decretale
 en ande boeke segghen met
 aert met besceide in es gheset
Als den man lust dat hi huwet
 en wettelec een wijf truwet
 soe sal hi doen van dan voert
 datmen huweleke toe hoert
 als tijt es ende oec stede
 in na goeder hede sede
 en hebbe hēu ene maght dan
 dan die gheproeft heeft man
 die gheleed es ende behoedt
 en onder die goede op gheuoedt
Seneca radet als ghi wijf truwet
 dat ghi costelec brulocht scuwet
 ende vindi dan mit wijf iet
 dat v wel en behaghet niet
 dat setdi goetlyc verdraghen
 ende niemanne ghewaghen

E est dat ghyt wel coent ghedoen
E en wys man leit in sijn sermoen
 E ns gheen wyf loe volmaect
 D en si wet in meltraect
T ullius maect ons ghewes
 D at gheen dinc swaerren es
 D an die dinc te vinden di
 D ie altemale volmaect si
 E n es niemant volmaect algader
 D an god die hemelsche vader
S eneca leit dat verstaet
 D at twyfs goetertierenheit gaet
 b ouen alle goetertierenheit
 D ie men teler werelt weit
 E n dats quaets wyf wreethet
 b ouen alle quaetheit geit
D beste gheselschap dat mach sijn
 D ats een goet wyf vme en sijn
 E s v wyf oec fel ende quaet
 S oe ydraghe dats mijn raet
 S oe ghi best coent dats wel ghedaen
E en phylolophe doet ons ystaen
 D at men hebben sal goet ydrach
 D er dinc die me n3 betere en mach

hoe een man sijn wyf houden sal.

A l est dat ghi met allen sinnen
 V wyf aldus sere selt minnen
 E hme selt h nochtan wats gesaet
 g acht bouen v gheuen niet
J hs sydrac doet ons becant
 S oe waer dwyf heeft weuhant
 D at si es contrarie dan
 E n wederspanech ten man
 E n oec eest se ter auonturen
 h oe langhe d' voerspoed sal duren
E hi selt v wyf alsoe minnen
 D at ghi ghene and' en selt bekimme

E nde trouwe houden ou al
 A lloe langhe als si leuen sal
S eneca maect ons ghewes
 D at een wel lot man es
 D ie sine wiue eischt vmecheit
 E n selue tanden wiue gheit
S alomo leit noch in siere leie
 D at si die he toeuspele keien
 h arde selden hebben vorspoet
 A n raste an ere aen goet
E n sineect v wyf in ghere wys
 N o en gheeft h lacht no prijs
 N och en wiltse oec schelden met
 g et torperen worden wats gesaet
D om uwes wyfs wenen en seldi
 N iet dwene sijn gheloues mi
 W ant metten tranen die si laet
 h ore gramscap te male ygaet
 S hi en selt oec ter gheerne vren
 V wyf ter gramscap berueien
 D ghyt wel coent ghedoen
 D it leert ons her salomoen
 W ant des wyfs gramscap gheit
 b ouen alle gramheit
 D ie wile dat si duert
 A ls ons her catoen ruert
E hme selt oec vroeck no spade
 T e sere volghen horen rade
 W ant hare wille en haer raet
 O nlanghe in enen poente staet
J nden prouerbie staet bescreuen
 D at die raet die wiue gheuen
 A lte quaet es oft alte goet
 S od toze sinen heileghe oetmoet
 b eware ons m3 goeden rade alsoe
 D at vi euwelijc met he sijn vroe.
hoemen vriende behouden sal

Vriende te behoudene soe leit
 Gwete wise voerdachteheit
 Vrient es saen vonden dats waer
 Aj hi es te houdene swaer
 Als ghi enen vrient hebt vonden
 Dan seldi poeghen tallen stonden
 Dat ghi des men verdient
 Dat hi werde v omvrient
Elle vrient vriende mestoet
 Eel he sware inden moet
 Dan oft he een ander tade
 Want hi heeft tweeuout scade
Seneca maect ons vriet
 Soe die ghene die scade doet
 En anderen es naerre
 Soe he sijn leet es zware
Cassiodorus sprect van desen
 Alle een mensche waent wesen
 Geholpen van enen man
 Ende he die onthelpt dan
 D hi hem trouwen toe vhet
 Dats vdriet bouen al vdriet
Van unven vrient die node phiet
 Gheuens en seldi nemen niet
 Want hoe hijt gheeft ofte gaf
 E mmer sceedt hire node af
 Alle die vrecke vrient gheeft
 Omvullechleke dat hi heeft
 Oft bedwonghen sijt seker des
 Dat dat niet dankehijc en es
 Wat alle danchelech des sijt vriet
 V te goeden wille comen moet
 Alle sine vrient bidt enech man
 En die vrient stille zwighet dan
 Dats een teken des sijt vriet
 Dat hi dat niet gherne en doet
Seneca maect ons ghewes

Die zwighet als he ghebeden es
 hi ontleit dan alsoe saen
Dat machme int zwighe vstaen
 Alous en seldi wats ghesciet
 Vwen vrecken vrient bidden niet
 Al gheeft hi node sijn goet
 hi mach van rade wesen vriet
Die dicke es menichfout
 Beter dan siluer oft gout
 Want men doet dicke met rade
Dat men met goede niet en tade
Vwes vrients heymelech wats gesciet
En seldi voert ondecken niet
 Om ghene sake om ghenen noet
 Want dat ware vradenelle groet
 Ghi selt unven vrient alsoe sere
 Vhoeden aen lijf en aen ere
 Alle unves selts spade en vrie
Gijs sydrac sprect hier toe
 Die sijns vrients heymelechheit
 Cont maect en voert leit
 Dat hi seker es trouweloos
 Ende vallsch moet bliuen altoes
Alle v vrient bidde let
En seldine van v laten niet
 Ghue selt unven wille segghen
 En ghene tijt daer toe legghen
 Wiltijt doen doet haestelike
 Oft ontlegghet hem hoefschelike
Want een wijf man bescreue heeft
 Die haestelijc gheeft tweeuout gheeft
Een wys man maect ons gewes
 Dat vele eersamere es
 Dat men die dinc thant ontseghet
 Dan datmer vele tijts toe leeghet
Hoedt v oet v unven sinne
 Dat uve scan. Ij soe n3 en vwinne

D at ghi den vrient gheloeft iet
 D es ghi en cont ghedoen niet
 D at mē v niet en vinde loghenare
E en wijs man leit ons openbare
 D at eerlanie es outleggghen saen
 D an langhe in gheloefften staen
 H ebdī uwen vrient gheloeft iet
 D es ghi en cont ghedoen niet
 S onder sonde en sonder lachter
 D at moghedī wel laten achter
 O ft waert dat v dat dochte
 D at v seluen meer mochte
 D even dan uwen vrient baten
 S oe mochtijt oec achter laten
D ie wise man sprect hier of
 S oe wie v wandelt sijn ghelof
 O m dat bette dat hi dan
 T wint en liecht daer an
A ls ghi den vrient wilt corrigeren
 E n sijn ghebrec hem blameren
 D at seldi doen soetelike
 T ulschen v tveē hemelike
C alliodorus die wise leit
 A lle dinc daer blame in leit
 S almen in dat donke berghen
 E n die openbaren nergghen

h: oemen vrende corrigeren sal.

H ls v vrient in heymelecheit
 Enech dinc leit die v mestleit
 D es en seldi niet vgheten
 G groten danc seldijs hē weten
 W ant hijt v in trouwen doet
S alomon maect ons vwet
 H arde worde en onthiet niet
 G aer die smekende onthiet
N och leit salomon voert
 D ie scalke die zoete woert

V ore den onnoselen sprect
 D at hi een nette vore hē trect
 V borghen haet es vele quader
 D an die openbaer es algader
J egghen vborghē haet en mach
 H ē niemā hoeden nacht no dach
S alomon heeft noch bescreuen
 D ie wonden die vrende gheuen
 D at die beter sijn vter maten
 D an dat cussen van hē die haten
N och maect ons salomon gheves
 D at die mine vele beter es
 D ie den vrient sijn orboere leit
 D an die al vborghen leit
 A ls ghi uwen vrient wilt corrigeren
 E n sijn ghebrec hē blameren
 D at seldi soetelike doen
 D it soe leert ons her salomoen
 W ant soete worde gaen bat in
 E n vmozunven bat den sin
 D an harde worde sijds gheves
E n als v vrient bedroeft es
 D ft ghestoert wats ghesiet
 D an en berespten niet
 W ant het soude hem deren meer
 D an te voren dede al sijn seer
 W ildi werken met desen rade
 S oe mach v vrient sijn ghestade.

**v an vrenden daer men
 A ne tviuekt.**

N v hebdi hier menich woert
 V an gheproefde vrende gehoert
N v hoert van vrenden die
 S hi wel en proeuet me
 V anden welke ghi n en vstaet
 W eter si sijn goet oft quaet
 D ie en seldi wats ghesiet

T w' heymelecheit nemen niet
W at si segghen ofte tonen
H oedt v altoes ieghen honen
T oter tijt en ten stonden
D at ghine ghetrouwe hebt vonden
A lloe langhe alle ghi t'wivelt iet
E n gheloefte hē te nauften niet
O ee en houten niet vore quaet
V ore ghi die waerheit wel vstaet
S eneca heeft ons bescreuen
G en sal gheen vonnelle gheuen
V ore dien datmen sonder waen
D ie waerheit wel heeft vstaen
E est oec dat een gheueinst vrient
V met soonen ghelate dient
D oet hē dies ghelijcs weder dan
A lloe catoen leert die wise man
D ie vele wijsheden wiste
S oe loent men d' list met liste
D ie wise man can saen v'sinnen
W at dat herte menet binnen
S alomon leit des ghetruut
A ls die mensche sijn anschijn scaut
J nt water daer hi siet binnen
A lloe mach die wise kinnen
W at des menschen herte peinst
W edert gans es of gheueinst
W ant t'menschen ansichte dat es
D er hten spieghel sijds ghewes
W ant sekerlike die oghen
T smenschen hten gherne toghen
A ls ons segghen ouidius
D ratius ende ylidorus
P rosp'er leit die wise here
G hi selt v hoeden altoes seve
I egghen smekers wats ghesiet
W at si segghen si en menens niet

E en wijs man leit hets gte pine
G et d'ouer hten blide t'fine
A lloe es oec gheueinstheit
S rote pine ende arbeit
A ls ghi ghelaet toent daer
D at siere herten es contraer
W et dat quade herten en ouer moet
N oyt in vasten wel en stoet
E nde wet dat seker voer waer
D at die vriente sijn alte zwaer
D ie vrien'scap van buten tonen
E n int herte peinsen om honen
D ele sijn te male vallsch ende loes
E n die salmen sauven altoes
E n af tien met goeden staden
A lle paulus en ouidius raden
G h'ne selt hē niet maken vroet
W aer ome dat ghi dat doet
P aulus leit des sijt ghewes
T oten thesalonifenses
G hi heue broedere ic rade v
J n onsen here xpo ihesu
D at ghi die broeds wilt begheue
D ie verkeerdelike leuen
J a alloe dat si niet en vstaen
W ome dat ghijt hebt ghedaen
W ant wisten si w' ome dat ware
D mochte twijst volghen nare
G en es niet leleker dan
T wijst hebben metten man
D heymelec vrien'scap niet was
A lloe ic in tullius boeke las
T ullius leit die meester sijn
G heuende die selden t'amen sijn
D at hore vrien'scap selden es
L anghe gheduerrech sijds gewes
E nde die dicke sijn te rade

Dat hoze vrienſcap es gheſtate
 Bi ſeloi maeghdu gheſcien
 Vwen vrient gherne bi v ſien
 En vriendelike met hē tracteren
 Dit hozen wi ſalomone leren
 Want dine die vten oghen es
 Es vter herten ſijds ghewes
 Wet dat vriende menechfout
 Beter ſijn dan ſiluer oft gout
 En die die maken en houden can
 Dat es wel een wijs man
 Goe wie dat alſoe leeft
 Dat hi gode te vriende heeft
 Hi es die wiſte ſcherlike
 Want hi regneert en velike
 Met ſinen vrient ſond' melivent
 Daer die tijt nēmer en eent

Hi es mē tidelec goet mīnen ſal.

Dv hebbic v voer waer getelt
 Hoe ghi uwē euekerſte mīnē ſelt
 Hi v ſeloi dan voert verſinnen
 Hoe ghi tidelec goet ſelt mīnen
 G hi ſelt weten ſunderlinghe
 Dat men vint tweerande dinghe
 Dene es lichamelec dat wet
 En dandere onlichamelec d' met
 Die lichamelec ſijn van dien
 Dat menſe taſten mach en ſien
 Alle erde ſiluer en gout
 Stene yſer ende hout
 Onlichamelec wats gheſciet
 Alle ſprake luidt ghierichheit
 Doecht wiſheit en gherechtech
Nv hoert alſoe ic las int latijn
 Van dinghē die lichameleke ſijn
 Lichamelec dine dat v ſtaer
 Salmen lief hebben hoe dat gaet

Want alſoe die lichame als ghi ſiet
 Sonder ziele en mochte leuē niet
 Alſoe en mochte des ſijt vroet
 Die lichame leuē ſond' tidelec goet
 Want tſlichamen noetdorſtechede
 Sijn vitaelgie en cleere mede
 S ond' die welke widojt beſenen
 Die lichame niet en mochte leuē
Get deſen tideleken goede
 Gehwint mē uele voreſpoede
 Vriende en maechſcap cā mē d' mē
 Gaken wel als ghi wel wet
Prophulus ſeit des ghelike
 Es ſcapers tocht die es rike
 Gach van .g. hieſen enen
 D' alder beſt toe ſtaet h' menen
 Des ghelike ſegghen mē aldus
 Duidius ende coracius
 Wet voer w' dat tidelec goet
 D' menche dicke gt vortdeel toet
 Want princhen en prelata
 En die rike oude die mate
 Doen altoes ere deſen
 D' bi toet goet rike weſen
 En daer toe oec den moet heren
 Ja met gode en met eren
 En bouen mate niet ghierich ſijn
 Want dats een anyſtelec vemijn
Cwie dat ſoe ghierichlec leeft
 Dat ſijn begherte gheē inde en heeft
 Die ſoe heeft drierhande
 In hem lachter ende ſcande
 Alſoe ons een wijs man ſeit
 Dat ierſte dat es vrechheit
 Want der vrecheden name
 Es in allen ſteden blame
 D' and' es ghierichheit ghenoeemt

D aer alle aerticheit vte coemt
 D at derde es hoererde
 D ie alle van groter onwerde
 S yn vore gode onsen here
 E nde verboden herde sere
 D ie met onghemat' gherecheit
 S yn hte aen meer hebben lelt
 W erdt dief oft mordener
 V ozecopere ende persemere
 E nde alle quaetheit mede
 b uringt hem in ghierchede
 E est dat si bouen mate gaet
 O ec hebben si dat vstaet
 S herne haestelike doet
 D it liet men daghelijcs al bloet
 D aud leert ons alsoe
 A l vloeyt v die rijcheit toe
 S hne selt therte niet toe heren
 D it seiti oec in siere leuen
 D dine trect al v sinnen
 V an onghemater minen
 T oten tideleken goede
 E nde hebter op starke hoede.

V an goede dat haestelike wast.

D hoert hier noch mere
 S hne selt niet haesten sere
 D in te ghewinne tidelec goet
 W ant salomon maect ons vriet
 W ie haestelec rike werden sal
 E n mach gherecht iz wesen al
In ene and' stede hi noch seiti
 D ie gherne haesteghe rijcheit
 S aen wert ghestunveert
 I n ene and' stat hi noch leert
 G oet datmen ghewint saen
 G oet cort te nieute gaen
 E n rijcheit die niet staten wast

D uert gheerne langhe en vast
 E n sijt des seker en vriet
 D at der ongherechter goet
 A lloe vriet en te quiste gaet
 A lse water dat inden poel staet
 D die sonne heet op schijnt
 I ueue dats om niet ghepijnt
 Q ualec sayt qualec mayt
 Q ualec gadert qualec sprayt
 W ant sijt des seker ende ghewes
 S oe wat van quade comen es
 G oet te quade emmer heren
 A ls ons alle meester leren
S elden heuet goeden wtganc
 D obeghin was quaet en cranc
 E lc mensche mach die wille
 G innen si lude oft stille
 G aer elc hoede sinen sin
 D at hi mate houde v in
 A lse van vganckeliken goede
 D ie dat doet dats die vriede
 G hi es wijs de nerstelike staet
 N a tgoet dat nemermeer en te gaet

**V an ghijsten te gheueue
E nde te nemene.**

S alomone den wisen here
 W art ghemacht wilen ere
 W elcs dings ierst vgheten ware
S alomon sprac openbare
 E nde dede dus weder weten
 G oet doens es ierst vgheten
 E n args doens men men vghet
 D its nochtan al ieghen wet
 W ant men sal sonder winken
 G oet doens altoes ghedinken
 E n al argdoen varen laten
 D it sijn poente van gter baten

Ja diet wel gheden can
Gluttel plegges ieman
Catoen raedt datmen sal
Soetdons ghedinken ouer al
Ghifce en leeght niet allene
Ane goet gheuen gt oft clene
Gane goeden raet en an leuen
Die de mensche bringt ter euen
Ende oec ten euweliken lichte
Dats verre die beste ghifce
Soe wie sijn ghifce gheuen sal
Sal tijt ende stede wachten ou al
En wiet oec sien sal en horen
En vlien oec wel te voren
Dat den persoene betaemt
Soes sijn gheuen ongheblaemt
En es altoes niet tijt
Van gheuene des seker sijt
Noch van nemene d' toe mede
Een wijs man seit in eenre stede
Ic hadde lieuer te vliene danne
Ic scandelec name van iemanne
Seneca seit die ghiften ontfaet
Voept sine vriheit dat vstaet
Dom en sal die mensche niet
Sine vriheit vopen wats gesiet
Ja onneersamer allic vsta
Want d' moet danc volghen na
Oft ghi bleeft sijn sculdare
Dat v euwelije scande ware
Glunderlinghe seldi weten
Dat ghi tgoetdons sult vgheten
Dat ghi dore uwen vrient doet
Gaer doet v v vrient goet
Des ghedingt emmermere
Dits ene volmaecte ere
Soe wie sinen vrient doet vstaen

Dat hi dore hem heeft ghedaen
En dat he toent lude oft stille
Dats een teken dat hijt wille
Weder hebben alsiet versta
Dat soe sprect her seneca
Die gheuere en sal siere ghijfte m
Vmanen diet wel besiet
De ghijfte sal vmanen d' af
Niet hi die de ghijfte gaf
Cwie dat sine ghijfte gheeft
Dore hem die euwelike leeft
He ghedinkes euwelike
En god gheeft he hemelike.
Dat een mensche vergheten sal
Des onrechts ditme hem doet. . .
Dat wi onrechts vgheten selen
Horen wi onsen he beuelen
Hi sprect gheeft mi op die wrake
Ende ic sal lonen die sake
Seneca doet ons oec weten
Dat wi onrechts selen vgheten
Ende ghedinken der weldaet
Dbeste remedie dat vstaet
Die ieghen onrecht welen sal
Dats datmen vghete al
Wat alsoe dicke alst comt te vore
Wt vnuwet leet en toren
Gluttel heeft men gheweten
Die onrechts willen vgheten
Nochtan hozet toe der wijsheit
Jhs sydiats sone hi seit
Gestoet v v vrient iet
Dat en seldi wreken niet
Gdat seldi soe beleiden
Get gter ghetimpertheiden
Dat die vrienfchap en mindre t'vint
Wat als de vrienfchap te minden beghint

O ft vcoelt groet oft smal
 Soe vgaet si gherne al
 En soe si langh' duert en heerd
 Soe si menichfoude weerdt
 En niet en seldi gt no clene
 Vwen vrient vdraghē allene
 M' allen heden dat es waer
 C' alliodorus seit ons daer
 D' ie enen mensche onrecht doet
 D' reight uele liede des sijt vriet
 En al die liede diet hore en sien
 D' nthen hē met van dien
 C' ente paulus seit die gods knecht
 Soe wie den anden doet onrecht
 Soe al des ghelijcs wed' ontfien
 C' eneca doet ons oec vstaen
 V an enen anderen soe vbeide
 D' attu den anden taeds te leide
 D' us soe wacht wel en behiet
 D' at v mine en mindre niet
 W ant mine dat wel vstaet
 E n duert m' langhe in enē staet
 S i mindert ghne ofte wast
 A lle herten en sijn niet vast
 W et dat nieman minen en can
 D an allene die wise man
 W at hie al van natueren mint
 D hi trouwe en toeght in vint
 E n men mach nerghe vmoeden
 T rouwe dan inden vroeden
 J nden dwaes wats ghesiet
 E n mach trouwe comen niet
 W at hi m' en acht noch en weit
 W at eren in trouwen leit
 G od gheue ons soe sine minne
 D at wiere euwelec bliuen hane.

Och vrient noch anden en seldi
 Vore oghen prisen wie hi si
 A ristoteles seit die here
 I n een sijn boec van siere leere
 G hne seit v seluen prisen niet
 N och oec lachteren wats gesciet
 C' eneca seit die wise man
 D ie hē seluen wel prisen can
 H eeft enē scaermer vonden saen
 D at selue doet catwen vstaen
 D ie hē seluen prijst dats een lot
 W ant tfole maecter met sijn spot
 L of ende prijs in eyghenen mont
 W ert onstnert talre stont
 G hne seit in v' vrient lachteren m'
 N och oec bespotten wats gelaet
 M en sal m' en ghere wisen
 D en mensche soe sere prisen
 M en moghen na lachteren niet
 D its een ghemene segghe dat wet
 D oet uwen vrient vroech en spade
 A lloe ghi woudt dat hi v dade
 E n wilten niet laten
 O m een dem dinc noch haten.

V an rijcheden te ghewinne ende te behoude.

Ie na rijcheit wille staen
 En die behouden sond' waen
 M oet wyslec daer na poeghen
 D at hi drie dinc hebbe vore sine oghe
 D ats gode dore sine consciencie
 D ander es sine reuerencie
 T erde es die goede fame
 D at bediet goeden name
 E nde want vte gode allene
 A l goet comt ghemene
 S oe eest wel recht des sijt vriet

V an prisene den mensche.

Dat men hē mine voze al goet
Salomon maect ons ghewes
 at al lettēl goets beter es
 ghewonnen met eren
Inder vresen ons heren
 an een onghetelt scat
 men omē hadde gods hat
 en mach na tghēbod ons hēn
 n na siere heilegher leren
 el hebben en houden rīcheit
Alle paulus die apostel seit
 en heeft te meneghen stonden
 harde rīke sante vonden
 alsoe was die goede iob
 abram ysac ende iacob
 en ioseph van aramathia
 die rīke was alsit versta
 en oec edel alsoe ict las
 die xps heimelec ionghē was
Rīcheit mach men hebben wale
In dien datmen altemale
 hte d' an men leght te sere
 alle dauid seit die wise here
 ghine selt v herte legghen met
 ane die rīcheit wats ghelciet
 noch aen tsvleeschs wetechede
 die uele coemt mids der rīchede
 die sonden wt beghinnen
 als ons seneca doet bekinnen
Chets ene grote affenheit
 at die mensche sinen twest leit
 ende al sinen hope set
 ane seluer en aen gout met
Tgoet en maect te mensche rīke m
 arm diet te rechte beliet
 want soe hi meer goets heeft
 soe hūe daghelycs meer na weeft

Die goede paus innocentius
Sprect in sinen boeke atous
 at tgoet den man men maect rīke
 het maecten arm euvelike
Die den vrecken heet rīcman
Scherlyc hi hechter an
Al hadde hi in sinen ghewoude
 hemel en erde nochtan en soude
 hi daer met niet hebben gnoech
 meer hebbē waer sijn gheuoech
Die vrecke en heeft niet dat goet
 mer dat goet des sijt vroet
 heeft den vrecken alsoe ghenae
 at hi hem niet en mach ontgāe
 en euvelec blyft tgoets keytijf
 bēide aen ziele ende aen lijf
Chē seit want alsoet es die zede
 at een mensche heeft den rede
 ats niet waer diet wel bescreft
 die rede te mensche heeft
 vast ghebonden in sinen streckē
 alsoe bindt rīcheit den vrecken
 en heesten in sijn gewelt alsoe
 at hi nēmermeer en wdet vīve.
Hoemē rīcheit belegghen sal.
Ghē selt in uwen daghen
Rīcheit winnen en beraghe
 die gherecht si ende goet
 als ons h' dauid maket vroet
Den gherechten es beter vele
Al luttel goets te sinen tele
 an het dien sondare
 harde vele goeds ware
 want qualec ghewonnē goet
 quaden ende nemen moet
Wildi goet gherinnen soe
Set uwen sijn alsoe daer toe

Dat een ander vroech en spade
 af en hebbe vdrict no scade
 Wat dats qualec ghewonen goet
 dat enen anderen scade doet
Chullus maect ons gheves
 dat gheen dinc meer en es
 Ieghen nature dan dat een man
 hem seluen maket rihe van
 ens and's goets ende arbeide
 dat loy spret dit selue mede
 en sinderlinghe salmen laten
 teghemetene aen den maten
 ghi selt v daer toe heren
 dat ghi winnen selt met euen
 en winninghe vlien alre hande
 sonde in leeght ende scande
 oft ieman scaden mach of teren
 alle voertoperen en persemerien
 oft te diene op dat sout
 oft dier partien wesen hout
 die onrecht heeft in eneghe sake
 op dese dinc sendt god sine wrake
 selc dat si werden verflaghen
 oft biwet bidden in ouden daghen
Een wijs man maect ons gewes
 dat dat ghewin sondelec es
 daer iemen bi werdt ghedeert
 om seldi hoe dat veert
 v heren tsulken ghewinne
 niemens scade en leeght inne
 noch gode en verweert mede
 soe mach duren v rijchede
 langhe tijt met groter euen
 en ghi behoudt de hulde ons heren.

**Van werckene ende arbeitene
met handen.**

Goet datme met hande wint

Es voze gode seve ghemint
 doe adaem brac dat ghebodt
 sprac tote hem onse here god
 du sout mv in dijn sweten
 voert ane dijn biwet eten
Sente paulus en dauid beide
 raden datmen met aerbeide
 biwet sal winne en des me leest
 alle dauid wel ghesproke heeft
 v re hande arbeit seldi
 eten ende ghi selt daer bi
 salech wesen in dien
 en al goet sal v ghesdien
Sente paulus ic lese alsoe
 scrijft dus thymotheu toe
 sijt werckende nerstelike
 in gode van hemelrike
 en et sond' gheruchte dat
 soe werdi dan in gode sat
 in allen tide des seker sijt
 est van weltoene altoes tijt
 en allmen wel doen mach iet
 en salmen dat verdraghen met
 g haesten soe men meest can
 leeght grote wijcheit an
Die vorezienicheit ons heren
 can voer sien met gter euen
 elken mensche lude en stille
 die he seluen ghehepen wille
 ter neringhen ende ter doeght
 als ghi daghelijcs sien moeght
 en seic ghemeinlec des sijt viwet
 dat god onse he gheeft al goet
 g den olle metten hoernen niet
 av vstaet en merct dit bediet
 god heeft den mensche ghegheue
 sijn lede ende daer toe leuen

Om dat hi in dit erdsch dal
Sine noetdorste winne sal
En bouen al dienen gode
En wel houden sine ghebode
Die wise pauphulus seic
Dat god ende die arbeit
Den mensche conen gheuen
Al dat d' hi bi sal leuen
Aochtan holpe darbect niet sere
Sond' die hulpe van onsen here
Ghi seic vromelc arbeiten
En met goeden hope vbeiden
Dat ghi dat ghe winnen seic
D' ghi ten sin toe hebt ghestelt
Ia in dinghen dat verstaet
Dsonde in en leit no quaet
Gen seic alsoe int ghemeen
Arbait vint vier inden steen
Ia druppen vallen soe langhe dat
Si inden steen maken een gat
Gen seic dat ende hets waer
Dat den studerre men es te zwaer
Soe en eest den arbeidre mede
Die niet sparen en wilt sine lede.

Wat neringhen goet sijn.

Dveerande neringhen sijn
In hē seluen goet en sijn
Die men met gode mach hantese
Aa des wijs tullius leren
Die op cortentijt groet ghewin
Dickewile moghen bringhen in
Dat sijn lant winninghe en comescap
Dme niet in en mach sijn slap
Van enen corne datmen sayt
Gen tventech corne weder mayt
En als deen leit inden tas
Soe staet dat ander inden was

Ane comenscap me sere wint
Diet tgoet haelt daerment vint
En voerent d' des breke es
Dwint me uele ane des sijt gheves
Ene wisen man hoert men sere
Dat die coman sal hanteren
Sine markt in groten steden
Die in wet staen en in vreden
Daer uele liede tlamen comen
Dat soe moet hē sere vromen
En dat si oec scriuen dlant
Dat een quaet hē heeft in hant
Oft d' die here meer vteert dan
Sine rente wel ghediaghē can
Dec soe doet hi mede ghewach
Dat die mensche wel rike vde mach
Get beesten en met quecke mede
Ia in dlant d' es vrede
Ia in beesten gans en sijn
Die ionc ende wassende sijn
Sondlinghe soe sal die man
Sine comenscap legghen an
Dinghen die dien mach
En menichfouden nacht en dach
En niet aen dinc dat vstaet
Die cortelinghe te meute gaet
Alous heuet dat ghijt wet
Die wise philosophe gheset
In sinen boec daer ic in las
Die een wijs en gt meester was
Aa dien dat wi dan selen
Aa des wijs meesters beuelen
Aa die dinc altoes staen
Die duven mach en niet vgaen
Soe selen wi dan innechlike
Staen na dat hemelike
Dat enwelike sond' meswinde

D ueren moet sonder inde
D es ons one god onse he
D ie regneert emmermere

**V an scilvene ledecheit
E nde traechheit.**

Ledecheit seldi altoes vlien
Wanter vele arghe af ghescae
Salomon doet ons becant
D ie te tide arbeit sijn lant
Sal ghesaedt sijn van broede
E nde hi die arbeit node
Sal arm sijn van goede
E nde leuen in armoede
Ledecheit voer alle saken
C an die liede onduchtech maken
E nde luxuriens oec mede
E nde vercraghen alle lede
E nde can oec die liede leiden
A lechs tote allen argheiden
E n als hi he dan heeft ghekeert
T er traechheiten ende die gheleert
Soe vint hi oclum ouer al
W aer bi hi niet pinen en sal
E n daer toe sine onscout
T e wintre eest hem te cout
E n te somere eest hem te heet
W ant sine nature si es teet
O ft hets te droghe of hets te nat
D us soe blijft hi altoes lat
E nde vtraecht al sine dinghen
D ie he ten armoede bringhen
H et gaet die meneghe om broet
D ies hebben soude cleine noet
E n daet sine bedoruenheit
Jhs hydracs sone hi seit
I c ghinc dore enen acker
E ens traechs die n was wacker

E n dore eens sots mans wijngaert
D ie beide waren qualec bewaert
W ant daer en wies niet wt
D an bremen distelen en oncruint
D oen dachtic in minen moet
D at traechheit men ware goet
A dat ic mi bi dien man
E astien soude voert an
D ie sijn vrucht alsoe vloes
O m dat hi traech was en wekeloes
Salomon seit die wise here
E n mint den slaep niet te seve
D voelght breke gherne na
Voert soe seit ons h seneca
D at hi sottelec hem keert
D ie in slape glorieert
W ant die slaept hi es alsoe doet
E n en acht sijns selfs clem no gt
A lle sorghe ende wijshheit met
S ijn dan wt he te male gheset
Dec seit die wise man dat
I n eenre ander stat
D at he me dach dat hi weet
I n ledecheiden en ontleet
Aoch seit seneca die wise man
D ie sinen lichame vsmaden can
E n wel tonder houden dat hi
E en leuen heeft seker ende vi
B eide aen sijn ghesondechete
E nde ane sine ziele oec d' mede
A ieman nes vri sijds ghewes
D ie sinen lichame te vrient es
W ant die lichame pleeght te sine
E en zware bordene ende pine
W ant hi dat meest begheert
D at der zielen meest wert
D'ome laet ons alsoe hetden

Onse lichame vter welken
 met wakene en met arbeide
 dat hi onse ziele niet en vleide
 dat wi ons soe regeren
 dat wi euvelike regneren
Vanden luxurien.

An luxurien spreekt aldus
 die wise man ouidius
 vlt di der luxurien sijn scu
 soe doet die ledecheit van v
 en niet allene die ledechede
 der wiue ghemensambhede
 ende tijt ende stede dat verstaet
 me die luxurie mede begaet
 luxurie es een begheerlec eesch
 die welke vte gheeft dat vleesch
Catoen seit die wise man
 alle v luxurie gaet an
 soe betijt vix kelen des
 want si uues buics vrient es
Een wise seit vander luxurien
 dat si es van sulker manieren
 dat si vliet van allen dien
 die hare scunven en vhen
 scudi h soe es si v scu
 en volghdi h soe volghit si v
 die he ter luxurien wennen
 connense quales vwinnen
 en si met arbeide groet
 die es he arbeidens noet
 luxurie maect de melsche keytijf
 beide aen ziele ende aen lijf
 en si mindert d toe mede
 name en borse hets haer zede
 die daer ieghen set sine hoede
 mach wel heten die vroede.
Noch van bedoruenheiden.

Stande scade en onghewin
 can bedoruenheit bringhen in
Alle die bedoruene werdet out
 werdt sijn comer menechfout
Inder ioncheit soude men beiaghe
 es me bedorfte in ouden daghen
Die in siere ioncheit gnoech heeft
 ende tote siere ouder leeft
 hi heeft dan dobbel armoede
A dat die doet gheuen can
Salomon seit die wise man
Om dat die traghe in dat coude
 sijn lant niet sayen en woude
 one haddi tsome gheen broet
Aoch seit salomon al bloet
Alle die traghe es gheseten
 ende drincken sal ende eten
Soe heeft hi dene hant gherit
Onder sine oxele gheleit
 ende metter ander etti dan
 en dat doet he pine nochtan
Een wijs man ons dit leert
Ghelijc die toze wint en heert
In die herre ghelouet des
 en nochtan blijft daer si es
Alsoe keert en wint die traghe
In sine bedde toten daghe
Oft tote dat hi sal gaen eten
 en dan can hi come gheweten
Wat hi drincken oft eten sal
Dat doet he sijn traechheit al
 en soe dunct he in sinen moet
Dat hi gte wijshheit doet
Dat hi alsoe spaert sine lede
 en hi achtet grote dwaelhede
Dat die vrome trauelgeren
 en hore broet winne met euen

Soe dunct hē dat in haren moet
 dat si sijn noch alsoe vroet
Alle seuen scepenen wet wel dat
 die te berechten hebben ene stat
Seneca heeft ghescreuen claer
 en mensche leue. lxxx. iaer
In onnutter ledecheit
Sone heeft hi voer w gheseit
 enē dach d binnen m gheleest
Wat hi leuende doet gheweest heeft
 ende tijt vlozen ende leuen
 die hē god heeft ghegheuen
In dien en seldijt niet mercken
 dat die mensche altoes sal werke
 en sal onder tusschen mede
 oec rusten laten die lede
Allmen tijt heeft ende stede
Want cranc es die menschede
 g bouen allen saken
Salmen arbeiden ende waken
Om te ghewinne hemelike
 dat dueren sal ewelike
Want die hemelike heeft
 hi heeft vromelēc gheleest
 enē traghe gheweest no swaer
God bringhe ons allen daer
Van rijkeiden te ghebrukene
Ende te houdene.

Als ghi van goede sijt rike
 seldi dat belegghen wijselike
 en name der vrechheit altoes vlien
 en v en anden wel doen van dien
Soe moghedix ere hebben van
Catoen leert ons die wise man
Ghebruct uwes selfs wats ghesiet
 en name des vrecs altoes vliet
Wat hulpt v rijcheit inder tijt

Als ghi arm van herten sijt
Cens niemē rike waerlike
Hi en si van herten rike
Seneca horen wi beuelen
Dat wi ons goet belegghen selen
Niet als vrent goet des sijt vroet
Gals ons selfs proper goet
En vrent goet wats ghesiet
En salmen melde wesen niet
Gou ons selfs goet selen wi
Gelde sijn met herten vi
Gmet goeder bescedenheit
Als ic v vore hebbe ghesiet
Sijn wi knechte van onsen goede
Soe hebben wi m goede armoede
En sijn wi vanden goede hē.
Soe hebben wi beide goet en ere
Die rike vrecke es arm altoes
En sonder vrient en even loes
En es oec mede dat vstaet
In gods ende tsmenghen haet
Alle de scade ende scande dan
Soe heeft die rike vrecke man
Hies arm altoes waerlike
Gh sine kiste si es rike
Want si es vrouwe vanden scatte
Hme heeft aen dit no datte
Ghi hoedse spade ende vroe
Datter gheen dief en come toe
En al sijn herte en ghedachte
Es d bi daghe ende bi nachte
Alloe dat hi daer seker met
Gods en siere vriende vghet
Aochtan en weet hi gt no smal
Wat hi metten scatte doen sal
Aochtan selne verteren
Die hē men gauen. ij. peren

Aldus blijft tgoet vlozen hier
En hi heeft omme den welec vier
Tquader tijt wan hi dat goet
Dhi die ziele vliessen moet
Oec wet dat voer waer ghesleit
Alloe men name der vrechheit
Scarven sal soe salmen mede
Vlien onbescedene melthede
Want alle die mensche sottelec vdoet
Sijn patrimonie en ande goet
Soe volghē hē vvech en spade
Aarmoede breken scande ende scade
Dieftē wēk vranesse en moert
Dme ziele en lijf met vboert
Evint van honderde came. i. mā
Die sine rijcheit besitten can
Wel te poente alle hi soude
Dits ghepweft meneschfoude
Die melde van naturen es
He soe duncket altoes des
Dat altoes ware gheuens tijt
Vmochte hijt wel en hadde hijt
Want te goede wille in alre stont
Siere meltheit es sonder gront
Abouen al soe wilt heren
V. meltheit te gods euen
Daer coemt loen af bouen al
Die ewevec duven sal
En sündlinghen den armen
Soe sal uwes god ontfarmen
Van rijcheiden te ghecrighene
Ende te houdene.
Die na rijcheit wille staen
Sal te siere concientie gaen
En hē te suker neven heren
Die met gode si ende met euen
En alle hi soe uele heeft vcreghen

Dat hi sine noetdorft mach pleghe
Eerlijc na sinen staet
Soe sal hi hē dats mijn raet
Lieflec gnoeghen laten
Ende gode dancken der baten
En hē en sine vrienden mede
Daf doen gheriefsamhede
Eest oec dat hē alsoe gheit
Dat met hē wilt die rijcheit
En hē ane wast d' men toe liet
Hme sal hē verheffen niet
Noch driuen ouertollechede
In eten noch in drincken mede
Asal houden selke tere
Dat hē ane sijn lijf men tere
En dat hē blijfe van siere haue
En sal hi berghen noch graue
A salt teilen met bescheide
Gode en ten vrienden beide
Twee dinghē mē in ertike vint
Die vborghen en togghen tsvint
Dat sijn wijcheit ende scat
Want en heues niemā te bat
Rijcheit in h' seluen es goet
Awet dat si den meneghen doet
Tsine vleiden en besnitten
Diese te poente nien can besitten
Dat es wel een salech man
Want hi gratie vint vā wimsche
Beide vore gode en ten mensche
Een wijs man bescrijft ons dat
Eest dat een mensche sine scat
Liever dan hem seluen heeft
Dat hi dan in blamen leeft
En mint hi hē seluen mere
Soe leeft hi in groter eue
Soe es hi harde sot dan

Die sinen scatte bat an
 Eren dan hi hem seluen doet
 En dat hi sneuen moet
 Want waer die scate es he
 aers die houde sonder ere
Conse he ihs xps sprect dat
 S adert inden hemel uwen scate
 Den salne te ghenen daghen
 Motte no ruplene cnaghen
hoe men lichte die nature
mach ontdraghen
Eest dat ghine hebt ghenē spoet
 Te ghewinnē eerdsche goet
 Oft dat v die rijcheit begheeft
 Soe radic v dan dat ghi leeft
 Na diere nature gheuoech
 Soe hebdi dan met lichte gnoech
 Want mē mach m̄ cleinē dinghē
 Die nature henen bringhen
 M̄ wildi voer waer ghesleit
 Volghen der quader gherecheit
 Al haddi ertrike na v gheuoech
 Gh en soudt niet hebben ghenoech
 M̄ ghi soudt begheren mere
 Ende altoes hebben onnere
 Die rijcheit en leeght m̄ aen tgoet
 M̄ si leeght inden riken moet
 Die scate en maect gheen rijchede
 Dat herte en si rike mede
 Den wisen horen wi dus ghewaghē
 M̄ en sal armheit blidelec draghē
Seneca seit die vroede
 Soe waer es blide armoede
 Dat d' gheen armoede en es
 Want sijt des seker ende gheues
 Soe w̄ bliscap es al daer
 D̄ roefheit en es no vaer

h̄ me es m̄ arm die luttel heeft
 M̄ die uele begheert armelec leeft
 D̄ ome seldi in allen dinghen
 V seluen soe wyllec dwinghen
 Dat ghi in goede ghenoeghen
 V seluen sout gheuoeghen
 Want die hē seluen ghecusten can
 W̄ t ghebozen een rijc man
 Want dien ghenoecht dat hi heeft
 D̄ ats d' rijcster een die leeft
 En̄ wie men ghenoecht dat sine
 h̄ e staet envelec arm te sine
Seneca seit ons voer waer
In eenre epistelen daer
 Dat die ghene heeft gten moet
 Die vsmaden can groet goet
 Ende lieuer heeft middelheit
 Dan alte groet rijcheit
 Want te vele hebben en̄ begheere
 M̄ oet den mensche altoes deren
 Want alst cozen bouen ghemicke
 D̄ pten vette wast te dicke
 Soe bedruet deen dander soe
 D̄ ats die liede sijn onvroet
 Want d' coemt af onvroet
 En̄ alle oec die bome
 Van vruchten te sere vladen
 Soe breken si dat moet scaden
 Hier ome es beter middelheit
 Dan alte grote rijcheit
Hets dicke ghesleit des sijt vroet
Alte vele en es niet goet
Ia hets beter uele armheit
 Dan goeds ouertollecheit
Salomon bat gode met hten vri
Aarmoede noch rijch en gheeft mi
 D̄ else begheerde middelhede

E en wijs man oec aldus sede
In goet willic dat si mijn
Ic en wille sine niet sijn
Die wise tullius seegt dat
Ic hebbe heuer man sond' scat
Dan ic scat hebbe sonder man
Die sine rijcheit belegghen can
Hi esser heer af dat es recht
En and's es hi haer knecht
Niemā en sal van allen lieden
Den goeden dienē in ghebieden
Ere ende goet sijn beter beide
Dan sonder ere rijcheide
Ghelt en alle dinc des sijt vroet
Sijn in hē seluen herde goet
Ende die sijn al onghelaect
Tes mensche behoef al ghemaect
Wel hē eest wijf of man
Diese te poente besitten can
Van ouertollecheiden

De scouwene.

Dier vore hebbic v gheseyt
Hoe dat ouertollecheit
Altoes wesen quaet moet
Alte uele en was noyt goet
Ens gheen dinc alsoe weert
Aoch datmen alsoe sere begheert
Men maegs hebben te uele
Mate es goet tallen spele
Goet wijn es die beste dranc
En die ghesonste sonder wanc
Aochtan soe wies te uele drinct
Werder ghelcaedt af en ghecrent
Beide aen ziele ende aen lijf
Hi maect den meneghen kaytijf
Gout ende oec seluer mede
Ende meneghe ander rijchede

Sijn in hē seluen herde goet
Msi hebbe des sijt vroet
Den meneghe doen vheren
Beide van zielen en van eren
En can niemā soe wel spreken
Aoch soe soone een dinc vtrecken
Mwilt hijs te uele plegghen
Het sal den lieden sijn iegghen
Een mensche mochte soe uele bede
Ende lesen met innecheden
En daer in soe langhe herden
Hi soude orsinnech werden
Aa redelec gheuoegghen
Sal hē elc laten ghenoeegghen
Want al goet en toegdelecheit
Sijn ghelegghen in middelheit
Cassiodorus seit die wise here
Het es den mensche mere ere
Dat hē dien dorst verboeghe
Dan hē dronchenscap sloeghe
Soe w' ghi den dronchenen siet
Daer en es hi selue niet
Dome seggic des sijt vroet
Wijn en ghelt sijn herde goet
Mte grote minne daer an
Bederft den meneghen man
Der sonen en es in ene
En si can in dat ghemene
Maken diuerse saken
Si can was meru maken
Derde hart dwoghe dat es nat
Alous can tghelt wet wel dat
Den melden gheue grote ere
En den vrecken grote onere
En den vraderen alsoe voert
Toe bringhen meneghe mozt
Gods wort spreken dat vstaet

Dunct den dwalen altoes quaet
 Ende het dunct goet den wisen
 Die toeght minen en prisen
 Wale conen spreken dat es goet
 In he die wijs sijn ende vivot
 En inden quaden lot hoet gaet
 Es goete faconde alte quaet
 Want hi quade onnutte woert
 D' met can bringhen voert
 Die daghe sijn oec goet god weic
 G' he die in sonden leit
 Of in scanden oft in ydriet
 He en sijn si goet niet
 Alle onse here cristus
 Sprect ende oec paulus
 Soe goet en es gheen dinc
 Die mensche mach sijn ghehinc
 D' aer toe doen soe sere
 Hi set he seluen vten here
 Want alte groet oefninghe
 Es onnutte in allen dinghe
 Ja hoe goet die dinc es
 Alle augustinus maect ghewes
 D' ome eest voer waer gheset
 Soet houden middelheit
 Die mensche na goet gheuoeghe
 Sal he seluen ghenoeghen
 En met he seluen met discorderen
 Als ons catoen en dante leren
 Die hem seluen es contraire
 En twistet hier ende dare
 En he seluen es quaet en sel
 Hoe soudi enen anden ghedoen wel
 D' ome laet v ghenoeghen van dien
 D' aer v god heeft af vlien
 En mint v seluen mere
 D' an v goet soe hebdi ere

G hebiet v selue vroech en spade
 Soe weerti bi wijs mans rade
 Die seit dat es een wijs stait man
 Die he seluen ghebieden can
 Scuwet neringhe altoes mede
 D' aer in es onmeersamhede
 Of diemen weder heren moet
 Die scrijfture maect ons vivot
 D' at selc goet qualec beagly es
 G' m qualec ghewonen sijds ghewes
 Alle winninghe van wiuen
 D' aer si sonde in bedriuen
 Scelc goet diet wel besiet
 En es qualec beaglyet niet
 Nochtan moet ment wed' heren
 Alle goet es der prouendeneren
 D' at he ouersaet des sijt vivot
 D' at me dat weder heren moet
 Scelc es als wijt vlinne conen
 Qualec ghehouden en ghewonen
 Alle perleme sijn en roef mede
 D' ese moet men inder waerhede
 Ghelden ende weder heren
 Als ons die rechte leren
 Die aldus willen leuen
 D' alle v hier hebbe bescreuen
 G' ach wel in allen saken
 He seluen rihe maken
 G' willech en blide armoede
 Es rijcheit bouen alle goede
 En d' men best met comen mach
 E' vrouden die noyt oghe en sach
hoe een mensche sijn lijf
vweien mach en bescudden
Naturlec recht gheorloeft ou al
 D' at me dat lijf bescudden sal
 Ja alsoe v're hebbic vernomen

Saechdi steke oft slach comen
 die v ane v lijf moeste gaen
 En constine tierst v slaen
 Ghine hadter niet aen melboert
 Want dat loey seit die woert
Hets beter te tide weder staen
 dan namaels t'waken vaen
 Want loey ende decretale
 En alle rechte alsoe wale
 Roepen alle al ouer al
 Datme cracht in crachte weie sal
 Niet om wreake te doene stijf
 om te bescuddene dlijf
Waert oec een beeste mede
 ne andre beest ane stiede
 En si doet bleue diet began
 en laghe ghene betren an
Noch maect ons dat loey v doet
 dat soe wat een mensche mest doet
 In hoeden sijns lijfs sijts ghewes
 dat dat te poente ghedaen es
Inder weren seit een vrede
 datme bedarf groter hoede
 Soe dat niemā met haesten gt
 En v sinne dulle sijns selfs goet
 sal wijflec verbeiden
 En striden met sinnecheiden
 In striden leeght telker vre
 harde groet auonture
 Soe wāner me strijt sal beghinne
 En weet me in wie sal v winnen
 Want men dicke onder vint
 dat die minste hoep v wint
 dat die minste man v wint mede
 heeft me ghesien t' menegh stede
En bouen al soe salmen striden
 v ore tgheloue in allen tiden

D' xps en sine heyleghen met
 O in storue als ghi wael wet
 Want die d' ome steerft puerlike
 v aert sond' pme in hemelike
 En hets beter die doet ontfaen
 dan des gheloefs aue ghegaen
 alle karle en welant deden
 die om dat gloue striden
 En oec godeuaert van behoen
 Ende menich and' barwen
 die ome tgheloue des sijt v doet
 A uentuerden lijf en goet
 O in gherechteheit wet al bloet
Salmen striden toter doet
Want ihs sy diacs sone hi seit
Ghi selt om gherechteheit
 striden ende v ziele setten
 Ende god sal sonder letten
 v riendelec v hulpe wesen
In de wangelie wi oec lesen
Salech sijn si tallen tiden
 die persecucie selen liden
 O in gherechteheit willechlike
 Want hore es dat hemelike
Watmen die doet niet en sal
Ontfien maer versmaden.
O En sal die doet ontfien niet
 want soe wie die doet ontfiet
Es altoes diweue ghesint
Nochtan en helpt hem t'wint
Hi moeder enmer comen toe
Een wijs meester seit alsoe
 dat uele beter es die doet
 dan leuen altoes in anyste gt
 En oec euvelike vaste beter si
 dan durende quale dat seit hi
Wat leue allene dan nes niet goet

N wel leuen dats voerspoet
Gheen dinc dieuen soe se en ontlaedt
Alle datmen die doet vsinaedt
Want soe wie sose can vsinaden
S van herten sere ontladen
Alle catoen die wise man
In sinen boeke wel segghē can
Soe wie can in sinen stonden
Wel leuen buten hoefsonden
En darf niet ontsien die doet
M die leeft in sonden groet
M ach die doet ontsien wale
Om die langhe heelsche quale
Dome selen wi alsoe leuen
En onse herte te doechden gheue
Dat wi met ghetwefstecheiden
Diere doet coenlec ontbeiden
Chies starr van herten groet
Soe wie vsinaden can die doet
M soe wiese ontsiet als en als
Waentse altoes hebben opten hals
Soe warmer hē iet es zwaer
Soe waent hi dat die doet es daer
Menech es ghestorue van vruchte
Om dat dat hi te doet te se duchte
Chier om en seloi wats ghelact
Die doet te sere ontsien niet
Ghine selt oec staen clem no gt
Te weten tijt inwer doet
Wat die met eneghande liste
Den tijt van siere doet wiste
En worde meer blide d'naer
Al soudi leuen hondert iaer
Seneca heeft ons bescreuen
Het ware zwaerue altoes leuen
In vresen dant steruen ware
Paulus seit openbare

Cristus es al mijn leuen
Steruen mach mi bate gheue
Naturlec doet es ghemene
En d'an leit groet no clene
Sonter die doet diet wel besiet
Soe en dochte die mensheit niet
Wien sijn in ghemaect waerlike
Ome te besittene ertike
Mom dat wi na gods beuelen
Hemelike hier vdieneen selen
God late ons alsoe beweruen
Dat wi ane die ziele men sterue
Om hoe meneghe sake datmen
Vechten sal ende sculdech es
Te vechtene.

In viere dinghe dat si v bekant
Salmē vechten ia metter hant
Twee dierste sijn als ic v vore seide
Om tgheloue en om tgherechtecheide
Dat derde om dat de mensche sal
Sijn lijf bescudden ouer al
En vierden male salmen vechten
Om dat lant en om sijn rechten
Te behoudene en vrieden
Beide des lands ende der steden
Om dese viere allit merke
Selen vechten leeke en clerke
En oec om and' dinc en ghene
Dan om dese viere allene
En sal dpaepscap vechte dat vstaet
Hoe na datmen hē oec gaet
No wrake oec doen clem no gt
Allie v seide vore al bloet
Want salic v der waerheit lien
Soe behoret toe der clergien
Dat si elken mensche gherade
En vore hoeden sine scande en scade

E n den leeken hieden doen vstaen
 W at goet en quaet si ghedaen
D en paepscapē alsic las d' af
 E n hoert toe swt no staf
 N och wrake oec daer mede
 M aer van rechte es h' zede
 D at si al selen verghenen
 E n leiden ihs xps leuen
 D ie den vader met inuecheten
 V ore hē bat diene steruen deden
S eneca seit des sijt ghewes
 D at clergie vanden arde es
 D at si den mensche bouen al
 Z alegher en beter make sal
 E n nieman letten no deren
 D its der letten begheren
T ghelverds mans leue sal wese
 P einsen studeren ende lesen
 A nd' staf scilt no spere
 E n sal sijn in sinen ghere
A lloe die sieke sonder waen
 M et enen staue moet gaen
 A lloe bedarf dat verstaet
 D ie leeke d' scrijfturen raet
 E n die clerke die niet en werche
 N a dat si mit d'scrijture merken
 M estoen meer des sijt vriet
 D an die leeke mensche doet
S eneca seit als men d' liet
 M e sal arth in arghe lonen niet
C oit seit oec cassiodorus
E en and' leere seit aldus
 D atme gheen dinc en sal wreke
 N v hoert hier op va wrake spreke

Van wraken en van rechten.

W rake hoert allene toe
G oede ende den rechte alsoe

W ie and's recht nu oft echt
 H i doet desen tveen onrecht
D at die rechte dat swt draeght
 A lse ons sente paulus ghewaecht
D ats d' dine syds ghewes
D at hi der quaetheit wreke es
 E n dat hē die quadien
D aer af selen castien
D ie rechte es dat vstaet
D en goeden gwet toeulaet
W at hi es besaermie en hoede
 V an horen liue en goede
W at en tade hijt diet wel besiet
D en onnoselen en bleue niet
 E n quadien waer sine sien
S yn altoes vvt in dien
 E n wanen hebben opten hals
W at si altoes duchten onghenals
W ant hē hore quade dade
W roeghen vroech en spade
E n die goede om dit gherief
S elen den rechte hebben lief
 E n hem minen en eren niet
W ant hi in gods stede set
D in elken te wene recht
H eide den here en den knecht
E nde alle dinc doen gheliken
A lloe wel den armen als de rike
D en rechte en sal t'wuelen niet
D e quaetheit te wreken iet
E en phylosophe aldus sprect
R echte die quaetheit in en wrect
 M aect uele quaetdien van dien
W ant si tgherechte men ontsien
E en rechte die men corrigeert
W et dat hi den quade mestoe leert
 E n oec es hi dat verstaet

Mede sculdech der mesdaet
 Want hadde hime te tide vdaen
 Sone haddi nēmer args ghedaē
En sal altoes die heren
 En oec die rechteren eien
 Want si sitten in gods stede
 En berechten gods volc mede
 Sme berechten haer volc niet
 Gō gods volc diet wel besiet
 Sōme sal mense eien dat vstaet
 Weder si sijn goet oft quaet
En quaet rechtē was pylatus
 Nochtan spc xps tote hem aldus
 Dume hads ghene macht in mi
 En wt van bouen m vleent di
 Hier bi mach elc wel vstaen
 En oec proeuen sonder waen
 Dat elc rechtē sijn ambacht
 houdt vander gods cracht
Efolc noch sijn goet diet wel besiet
 En es cheren vanden lande niet
 Gō liede en goet wet dat wale
 Sijn gods ons heren altemale
 Want hyt al maecte en gaf
 En es daer ene hoede af
 Als een drossate des sijn viroet
 Die bestimt sijns heren goet
 Ane tgoet en heeft m die drossate
 Gō hi bestimmet ter meest bate
Dat een rechtē des sijn ghewes
 Dien gods volc beuolen es
 Comrechtē neemt lijf oft goet
 Wet dat hi uele meer mesdoet
 Ende oec hem es mere blame
 Want deen mensche den andē name
Die rechtē heet een rechtē om dat
 Hi recht doen sal in elker stat

Ia alsoe vre dat verstaet
 alle sine iuridictie gaet
 Gō soe wanneer dat here gheit
 vte dieze gherechteheit
En es hi rechtē nēmer dan dat
 Gō een vallsch cummie es hi bat
 Dien god lonē sal daer af
Na dat hi tvonnelle hier gaf
Vande ondsceide der wraken.
En rechtē en sal hē niet vride
 Hi en sal in allen tiden
 Wraken wel die quaetheit
Iana goede bescedenheit
Ende na vslage ende wet
 Die dat laut heeft gheset
Gō men heeft in ouden stonden
 Vallsche leieren vonden
 Die segghen wouden alsoe
 Dat de mēsche men werde vwe
 Gō quaetheit wrahe gt no clene
 Gō gode onsen here allene
 Alsoe vre allt aen dlijf ghinghe
En toende d' toe dese dinghe
Donse hē leit gheeft mi die wrake
Ende ic sal lonen die sake
En oft mē v an dene wanghe finit
 Soe biedt die andre d' toe mit
En eest dat mē v neemt een cleet
 Soe biedt den mantel m gheret
Doe soe proefden si daer toe
 Dat autoriteyt dat spreect alsoe
En wil niemen toemen en ghi
En werdt niet ghedoemt d' bi
En want si dat qualec vstoeden
 Soe willics vte rechtē beuroeden
Alloe allt meerster albertaen
In sinen boeke doet verstaen

A lloe ict las in dat latijn
 G helijc dat inden lichame sijn
 V ele lede als ghi moeghet merke
 D ie alle diuerse werke werken
 A lloe sijn ond' die menschen met
 D iuerse ambachte gheset
E en ambacht es ghegheuen
 H en die gheestelike leuen
 E nde een ander als wi lesen
 H e die ter werelt wesen
D at derde hoert den rechte toe
 N v hoert ic seggu alle hoe
 I c v dit nu sal bedieden
 T ote den gheesteliken lieden
 E s dit woert ghesproke dat vstaet
 E est datme v an dene wanghe slaet
 S oe biedt die ander ghereet
E n neemt men v dat cleet
 S oe biedt den mantel mede
 D it hoert ter gheestelijchede
 N ten werenliken lieden hoert
 V an allen rechte toe dit woert
 D at men cracht met crachte sal
 B esceidenlec weren oueral
 D en rechte hoert toe dit woert
 D at ghi hier nu hebt ghehoert
 D at sente paulus ghewaeght
 D ats dat die rechte zwt draeght
 D at het niet en es sond' sake
 W at het es om die wrake
 T edene ouer die quadien
 O m donnosele te beuuen
 E n te besceermene van ondate
 D ie he toen soude die quade
N v soe setoi horen voert
 W at den ghenen wel toe hoert
 D ie vonnelle vte gheuen

A lloe ict vant bescreuen,
W at hem toe hoert die.
V onnellen wisen selen.
D ie ghene die d' toe sijn gheset
 D at si sittē indē stoel der wet
 E nde vonnellen wisen daer
 W et dat hore staet es swaer
 D' men ere lijf ende goet
 W isen ende ontwisen moet
 D' men alsoe sone vleit
 V oghene alle die waerheit
E n want si sittē tieve stede
 I nden stoel der gherechede
 V an gods wegghen des sek' sijt
 S oe sijn si dan vmalendijt
 E n vwijsst mette vinghere ons hen
 D ie d' oec gherechteheit heren
W iste een scapen wat hi ware
 H i soude beuen altoes van vare
 S oe wanner hi sittē ghinghe
 T ien ordele in ghedinghe
 D an soudi trecken vore sine oghe
 D ordwel dat onse he sal toeghen
 T en ionxsten daghe d' hi al
 D oeght en archeit lonen sal
S euen poente principale
 H oren he toe dat wet wale
 D ie daer toe sijn gheset
 D at si sittē in die wet
 D iere ic v segghen wille viere
 N v hoert ic segghese v sciere
D ierste poent dats wijsheit
 D ander es gherechteheit
 D at derde es vbeidenlechede
 D at vierde gods wese mede
W ijsheit moet he horen toe
S onderlinghe ic seggu hoe

Die saken sijn meneghande
 Die daghelijcs comē vore hande
 En diese al sal besceiden
 moet hebben uele wijsheiden
Salomon dus bescreuen heeft
 Ser ghi v vonnesse v gheeft
 Seloi v wijslec vore dincken
 En vter waerheit t'vint winche
Waermen waerheit vliet
 S cher daer en es god niet
 die duuel speelt daer mede
 Want god es selue die waerhede
Een wijs phylolophe seit
 Soe waer dat gherechteheit
 shebrect alsoe goet als iet
 Den es volmaectheit niet
 G herechteheit in hare heeft
 Dat si elken dat sine gheeft
 En niemā en wilt honen
 Nochoec gheuenstheit tonen
 En wie anders doet wet dat hi
 Niet gherecht in valsche si
Scepen die hē huren laet
 Om dat gherechteheit voert gaet
 g eltoet vele meer des sijt vriet
 Dan hi die symonie doet
 Of hore vonnesse d'ome scorsen
 Dat siere goet wt willen porssen
 Sijn vmalendijt euwelike
 Ende ghewijst vte hemelike
 Wat verdient hi segt mi dan
 Die quaet vonnesse wijst tē man
 En gods vonnesse v'copen
 En dat contrarie toen lopen
 En die waerheit wed' staen d'
 Die god selue es voer waer
 Alle tullius die wise man

In sinen boeke wel segghe can
En dauid ende andre heren
 Die van desen dinghen leren
 hadde een mēsche al die weltaet
 Dal ertrike met d'ime gaet
En waer hi ongherecht iet
 Al die weltaet en holpem met
Wāt gherechteheit es een licht
 D'hemelike es op ghesticht
Ende alle doeght ende ere mede
Ghi die daer sijt in die stede
 Des ordels daghelike
 p emst dat ghi sekerlike
Tote dien ordele moet comen
 D'god selue sal doemen
En na sine gherechteheit sal
 Soet en quaet oec loenen al
 D'ghi v ordeel selt ontfaen
Na dat ghijt hier hebt ghedaen
 D'spreken smecken noch mieden
Twint en selen moghen dieden
Datmen inden vonnessen.

Niet verhaesten en sal.
Tselker stat pleeght mē te gheue
Vonnessen na recht bescreue
Int loey en in andren boeken
 D'men dat recht in sal soeken
En tselker stat hebbic v'nomen
Wijst men na out heer comen
Tselk stat wijst men des sijt vriet
Na dat den wisers duncket goet
Wt haven hoefde sijds gheues
 Dat een anytelec dinc es
 Dat hē hede onder winden
Loye ende die rechte te venden
 Die in die scrijfture sijn blint
En van rechte en weten t'vint

Want die ghene die weten wale
 loy decten ende dectale
 bible ende propheten
 philosophen en poeten
 wiuelen dicke in uele dinghe
 hoe sise te rechte moghe ghebringhe
 hoe sal moghen segt mi dan
 dat recht gheweten een leec man
Dome salmen inder waerheiten
 vormellen met vbeidentheiten
 Ende met goeder liberatien
 Soe dat god met siere gratien
 hen vtoene dat beste dan
 van dien d' si t'wiuelen an
 En phillosophe maect ons ghewes
 dat dat een wijs wisere es
 die de dinc cort vstaen heeft
 En traechlec sijn vonnelle gheeft
Gen sal sciuwen sonderlinghe
 Jnden vormellen t'wee dinghe
 ats haesteghe en gramhede
 Soe w' dese t'wee houden stede
 deest melijc sonder waen
 Ofte dat recht sal voert gaen
Datmen inden vormellen
Gode ontsien sal.
In vormellen salmen sere
 Gode ontsien onsen here
 Want hi alle waerheit kint
 hem en es vborghen t'vint
 die wise salomon dit woert seit
 Gods vrese es beghin d' wijcheit
 Sekerleke dat es waer
 En was noyt wijcheit daer
 die gods vrese niet en was
 Alle dinc sijn seker das
 die me buten gods vrese doet

die moet vallen onder voet
 die scalke vade conen vinden
 En die met loelheiten binden
 die heten die vrede nu
 g' si sijn vallsch dat segghic v
Calous en seldi doemen niet
 watter v na ghelciet
 die die v niet toe en hoert
Ghine selt oec niet doeme voert
Jeghen redene en ieghen recht
Ghine selt oec niet doemen echt
 onder grote vorelienechede
Ghine selt oec niet doemen mede
Jn gramheiten haestelike
 noch doemen oec die ghelike
 onder die vrese ons heren
Ghi selt v oec daer toe heren
 dat ghi gheen vonnelle en selt gheue
Ghi en siter soe toe bedreuen
 dat ghijt sculdech te doene sijn
 metten rechte telker tijt
 die anders sijn vonnelle gheeft
 wet dat hi in cranck poente leeft
 En dat god van hemelike
 hem doemen sal zwaerlike
Dat onderscedt tusschen den
Prince ende den tyran.

Seneca maect ons ghewes
 welc dat onderscedt es
 tusschen den prince en den tyran
 die seiter toe die wise man
 dat allene goedertierenheit
 die tusschen maect ondersceit
 want een lands he onghenadech
 fel ghierich ende ouerdadech
 En lieuer heeft siere liede goet
 dan hi vonnelle ofte recht doet

Ende luttel ontsien den ban
Dat es seker een tyran
Die wise seneca hi seit
Dat tprinsen goedertierenheit
Sijn rike can doen meerren
Ende setten in groter eeren
Aoch seit seneca dit woert
Dat niemane bat toe en hoert
Goedertierenheit dan ten prinche
Dat es hē een poent van wimsche
In tullius boeke wi lesen
Dat landsheren selen wesen
Aiet wracghier no fel
En dat proeft hi bider bie wel
Bien sijn seic van naturen
Dat si lichte werden in rueren
En gram ghemaect sijn saen
En thant ter wraken vaen
Aochtan vint men dat wale
Dat h' coninc es sonder strale
Om dat hi niemān en sal steken
Aoch sine euelen moet wreken
Maer sachte sijn van moede
Ende alle dinc setten in goede
Aa dien dat dit stom beesthijn
In siere naturen es soe sijn
Soe selen princhen en landshere
He ter goedertierenheit heren
Die beste scat die hebben mach
Een prinche allic bescreuen sach
Dats dat hi wel ghemint si
Van sinen lieden verre ende bi
Want hme mach twaren
Aiet langher wel varen
Dan willen sine goede liede
Wat soude hem beter miede
Hets hē uele beter dan rijcheit

Macht ende ouerdatecheit
Salmen rechten wats ghesciēt
Des en machmen laten niet
En sundlinghe wet wel dat
Moet men rechten in ene stat
Scarpelec ende ongheniert
Dmen ghemem orbor hantiert
En wet dat die alle dinc
Wreken woude na sijn ghehinc
Dat hi sine vriende vdrüen
Soude ende allene bliuen
En viande soe uele beia ghen
Dat hijt niet en mochte ghedraghe
Een landshere sal sinen lieden
Een lieflec anschijn altoes bieden
Die dinghe soe horen toe
Den landshere ende seggu hoe
Gherechteheit en goedertierenheit
En daer toe beschedene meltheit
Voert sal elc prinche sonder waen
Goede liede gherne ontfaen
Die vanden goeden sijn comen
Dat moet hē altoes vromen
Ende die oec te rade lesen
Die fel no ghierrech en wesen
Want den ghierreghe en salme niet
Tenausten ghelouen wats ghesciēt
Alloe als alle die wise segghen
Die wijtheit in boeken legghen
Die ghierreghe can rechte breken
En heymelec met vianden spreken
Ende die vriende verraden
En vlielen borghe en staden
Elc here toe vroeck ende spade
Die ghierreghe wt sinen rade
Want die heyleghe paulus seit
Ghierrecheit es wortele van ald quaeth

Die prinche hi es ene hoede
Van siere liede lijf ende goede
En neemt hi hē dat sekerlike
Soe vboert hi dan sijn rike
Een wijs phyllosofhe ald' spreect
Die prinche die sine lieden ontrect
Lijf oft goet sonder vonnes
Dat het quader dan wef es
Vant hi die ghene selue ontgoet
Die van hē souden sijn behoet
Hets een quaet hē dat weten wile
Die sijnns heven scape selue vilt
Vant die liede diet wel besiet
En sijn tsprinchen liede niet
G' gods diet al gheeft en gaf
Die prinche esser in hē af
En hoedt hi gods scape qualike
Hi darfter omme hemelike
Die ander boec int hier nu
Daer in ic hebbe gheset v
Van dinghen die lichamelec sijn
Alloe icse vant int latijn
Dats datmē sien en tasten mach
En v salic v voert doen ghewach
Van dinghen wet wel van dien
Aiemē tasten en mach no sien
G'metten hoerne vstaen moet
Die gramarij des sijc vvoet.
Hal sulke dinghe res.
Dat zwaer gnoech te vstaen es.

Hier beghint die derde boec.

Die derde boec gaet hier ane
Die v sal doen te verstaen
Van dinghen als ic dede ghewach
Diemē sien no tasten en mach
Dat leken lieden sal sijn swaer
Hic hoep te settene soe daer
Dat ic hope sonder waen
Dat het ele sal wel vstaen
Diet mē tastene wilt gronderen
En daer op bliuen en studeren
Arestotiles hi seegt waer
Den studere en es niet te swaer
G'en mach hier inder tijt
Aiet gherinnen des seker sijt
En moet niet arbeide wesen
Als ic vore hebbe ghelesen
Ja hemelike des sijt vvoet
G'en inder tijt vdieneen moet
G'et arbeide ende niet sorghen
Nochtan en heeft niemā moghē

Dier beghint die derde boec.

e derde boec gaet hier ane
ie v sal doen te verstande
v an dinghen als ic dede ghewach
iemē sien no casten en mach

V an gherechteheiden.

Gherechteheit sekerlike
Es porterse van hemelike
 Want sine laet d' niemane inme
 hme si gherecht van sinne
 En hme hebbe haer hier ghedient
 Ghetrouwelike als haer vrient
 Gherechteheit sijds ghewes
 Datmen elken gheue dat sine es
 noch and's en begheert nacht no dach
 dan datme in rechte behoude mach
 En niemane en helpe no en rade
 dat enen anden bringhe in scade
En phylosophe sprect alsoe
 die enen anderen helpt d' toe
 dat hi onrechts ouer coemt
 Es te rechte wel verdoemt
 Ende dat hi es alsoe wale
 Sculdech alle die principale
 Want en hadt sine hulpe ghedaen
 ander waers lichte ontgaen
Caelester tullius doet ons bekennt
 Gherechteheit es fundament
 Alre even in alre wisen
 Soud' h' en es niet te prisen
Noch beuvedt ons tullius des
 dat gherechteheit vrouwe es
 Alre toeght cominghe
 En wie die heeft inden sinne
 dat die alle dinc verwint
Seneca doet ons bekint
 Maect v der redenen onderdaen
 Soe vwindi alle dinc saen
Ghee dinc nes eerlam no volmaect
 d' gherechteheit iet in laect
 In allen tiden ende ouer al
 Men gherechteheit belegghen sal

En soe w men diere niet en pliet
 Seker daer en es god niet
 En die dinc moet onlanghe staen
 In vorespoede dats sonder waen
Plato seit dat scalke wijsheit
 Contrare es der gherechteheit
 Ende ome dat tfontamet es quaet
 D' ome eest dat si onlanghe staet
Gherechteheit pleeght sulc tline
 dat si den viant gheuet tline
 Alsoe gheerne als den vrient doet
 Want h' en dunct gheen dinc goet
 D' men elken tline in en gheeft
 Dits dat si van naturen heeft
Seneca seit dat gherechteheit
 Swighende in smenschen lte leit
 En wijster tline elken man
 Alse v're als sijt ghegronden can
Can sulke liede sijn soe ghedaen
 Als dat rechte ieghen h'e sal gaen
 Soe willen sijt doen weder heren
 + Gode onsen here tonneren
 Wat die recht wilt wed' plechten
 hi wilt ieghen gode vechten
 Want soe wie recht weder staet
 weder vecht gode dat vstaet
 Ende god als hem dunct tijt
 wreket swaerlike des seker sijt
 Si bleuen alle verwonnen die
 die ieghen gode vechten ye
 Gherechteheit es ene cracht
 die staende hout dach en nacht
 der menschen eendrachtchede
 En alle orberlecheit mede
 En w men onrecht wilt hanteren
 D' moet men altoes discorderen
 Alle dorloghen twaren

Die vore desen tijt waren
 Ende noch selen sijn alsoe
 Comen van omrechte toe
 Want gaue men elken t'sijn
 Het soude selden twijst sijn
 En daedt gherechteheit vorwaer
 Die mēsche en dochte in een haer
 Niene en soude t'sine bliuen
 D'ome sijn si wel heytine
 Die scalke wijshheit vinden
 Die si trecht met v'blinden
 Alse taelmanne en auecaten
 Die om hare borsten baten
 Scalke vonde venden conen
 Die si dat recht mede honen
 Nochtā en mach mē wats ghesiet
 Gherechte waerheit breken niet
 Si moet emer bliuen dat si es
 Wien lief wien leet syds ghewes

Noch van gherechteheiden.

En vroet mā seit dat gherechtech
 Herde goet sond' wijshheit
 Wat wijshheit en doch meer no min
 Die gherechteheit men es in
In tullius boeke wi oec lesen
 Dat men gherecht en mach wesen
 Die doet oft bedroefhede
 Allende oft armoede mede
 Oft ander melquame mede
 Oft om dese laet te doene iet
 Die gherechteheit toe hoert
Noch seit tullius dit voert
 Dat niemā soe ongherecht en si
 Hem en si sulc stont noet dat hi
 Gherechteheiden plie
 Als een hoet rouere die
 Van uele rouers hoetman es

Woudi tes sijn ghewes
 Die puien delen onghelike
 Si mochten dan haestelike
 Dien hoetman nemen oleuen
 Of sijn gheselschap begheuen
 Alous en es niemā soe quaet
 Noch soe ongherecht dat v'staet
 Noet en dvingten nu oft echt
 Dat hi wesen moet gherecht
Die comen wille t'hoegster eien
 Moet hem t'gherechteheit keien
 Als ons salomon seit nu hoert
 Dits een hde goet woert
Die volght der gherechtehede
 En der ontfermecheden mede
 Hi sal sonder mehvinden
 Leuen ende glorie vinden
 En wet inder waerheiten
 Dat in dese ongherechteheiden
 Dat rike werdt ghestruweert
 En in vrenden handen gheheert
 Wome verliest menech here
 Bide sijn lant ende sine ere
 And's dan om tongherechteheit
 Die hi vroeck en spate in d'ome gheit
Alse ihs sydracs sone
 In sijn boec seit herde sone
Enech rike sonder waen
 Es in vrender hant ghegaen
 Om douwetteghe leuen
 Dat die heren d' in dieuen
Loy decreten ende decretale
 Ende die rechte altemale
 Sijn ghesticht op gherechteheide
 Alsoe ic v hier voren seide
Gherechteheit heeft sundlinghe
 In hare drie edele dinghe

Dierste es eerfamen leuen
 Dander elken t'fme gheuen
 Dat derde es niemāne deren
 Dese drie poente sal begheuen
 E le mensche lude ende stille
 Die in euen leuen wille
 En wien een ghebreect van desen
 En mach in euen met wesen
Van rydenen.
Redene heeft twee bediede
 Doen es sprake d' hiede
 Dat ander es dat verstaet
 Dnder kinnen goet en quaet
 Dat ut herte coemt ghegaen
 Als ons h' seneca doet vstaen
 Dese redene es ene cracht
 Die ondscedt met hare macht
 Welc goet ende oec aertheit si
 Eerlam en onneerlam d' bi
 Ende datmen ten besten tie
 Ende dat quade altoes vlie
 Soe wat sond' redene ghelciet
 En mach ghedurech wesen met
 En soe wie redene doet en mint
 Wet dat hi al de werelt v'wint
 Aldus sprect meester seneca
 Oec volght aldus daer na
 Iede die redene niet en volghen
 God es op hē verbolghen
 Oec es hi t'folcs haet
 Wāt h' sprect al van hē quaet
 En hme mach oec wats ghelciet
 Soeden inde nemen niet
Enē meest' van groter ere
 Waert gheuraecht wilen ere
 Wat beter ware dan gout
 Doe antwde die meester bout

Dat ghesteente beter ware
 Doe wt hē gheuraecht d' nare
 Wat beter dan ghesteente si
Redene es beter antwde hi
 Want daer bouen niet en gaet
 Alle te uele steden besaen staet
 Ware onredenlecheit sond' waen
 Toten firmamente op ghegaen
 Si moeste nochtan in corter stont
 Vallen inden hellschen giout
 Alle lucifer waerliken
 Viel vten hemelriken
 Gids hoererde ind' hellen
 Met al sinen ghesellen
 D' hi envelec blijft vdoemt
 Ende nēmermere vte en coemt.
Datmen conste leuen ende
inmen sal.

Dien allie voren seide
 Datmē nimen sal rijcheide
 Soe salmen conste dan nimen
 Dmē rijcheit m' mach gheninne
 Want rijcheit es dicke gaende
 G' conste si blijft staende
 En de mensche sal tallen daghen
 Sme conste met hem draghen
 Whi henen set den moet
 Dat en consti niet sijn goet
Seneca leit in die scrijfturen
 Dat conste dienen der naturen
 Dat wijtheit can ghebieden hare
 Oec soe volght hier nare
 Dat woert dat kint wale
Al cest dat conste liberale
 Sheen conste en bringe in
 Si v'nozuyen des menschen sin
 En makene daer toe ghereet

Dat hi salecheit ontfoet
 n' dandre conste des ghelike
 Conen den mensche make rike
 En helpen he in siere noet
 En staen hem bi toter doet
Dome salmen daer toe heren
 hindren dat si consten leren
 Si hare lijfnare nemen aue
 Wet dat hen tgoet begaue
Die met consten willen winnen
 Syn biwet moet sine conste mine
 En daer toe gaen sond' verdriet
 Of sine mach he hulpen niet
 En soe hi meer oeffent dan
 Soe hijt uele te bat can
 Conste en oeffeninghe sijn. ij. sake
 Die den goeden meester maken
Chets gheleit ter menegher tijt
 Dat hi nemermeer en ghedijt
 Ane sijn ambacht diet node doet
Seneca maect ons vroet
 Dat gheen dinc en es soe goet
 Noch dinc gheeft beteren spoet
 In studen noch in ander dinghe
 Alle sijn die oeffeninghen
 Si maken alle consten licht
 Hier aue hebbic guoech ghedicht.

Van weghden te ghewinnen

Ende arth te scawene.

Alc mensche sal sunderlinghe
 Na toeght staen vore alle dinghe
 Want toeght es een zierlec cleet
 Dat bouen alle liecheit gheet
 Wie dat dit cleet bringt aen
 Es ouer al wel ontfaen
Can e werf den mensche prisen niet
 D' me toeght ende ere aue liet

Want hijs ghemint in sine daghe
 Van he diene noyt en saghen
 En als hi vander werelt keert
 Blijft sine name altoes gheert
Augustin' die heileghe man seit
 Dat toeght es een hebbelecheit
 Die vter herten neemt h' vaert
 En alle dinc keert t' redene wt
 En op alle dinc heeft haet
 Die buten redenen iet gaet
Cwie dat toeght wilt beiaghen
 Sal tierst moeten vte he viaghe
 Alle archeit want dese twee
 Syn contrarie emmermee
 Wden woent wats ghesiet
 Den mach dander wonen niet
 Want dat een hoert gode toe
 Dander den duuel alsoe
 Die flamen sien moeghe gaen
 Hier dome doet goet na toeght vstaen
Die name vand' weghlijchede
 Es beter inder waerhede
 Dan al dat goet dat arghheit mach
 Gheuen tote opten toemstach
 Die he vore rijcheit n' en scamen
 h' arghheit ende blamen
 Wet dat si hen men no mere
 En scamen vore onsen here
 Die alle herten binnen kint
 En dien vborghen nes t'wint
 En die van allen loen sal gheue
 Van dat op ertrike was bedriuen
Cullius die wise man seit
 Dat om toeght en vromicheit
 Die mensche meer weidt ghemint
 Want het minste wiese kint
 Alsoe verre weder ende voert

Als mē hore name noemen hoert
Dbeste testament van wensche
Dat na hē laten mach die mēsche
Dats dat hi alsoe heb gheleest
Dat mē hē na sijn doet gheest
Van toeghten ghetughe goet
En sijn des seker ende vriet
Wie na hē laet goeden name
Dat hi vore gode es bequame
Die mensche es ghedisponeert
Van naturen en gheordeneert
Toten toeghten des sijn vriet
En als die mensche quaet doet
Soe doet hi ieghen sine nature
Hi es ghebeeldt na gods figure
Ende weet wel dat verstaet
Waer hi goet doet oft quaet
Adie verwoede hoeudecheit
Ende nijt ende ghiercheit
Verwinnen den mensche soe se
Dat sine worpen vten here
Soe dat hi latet met allen
Gods vrese onder vallen
Aoch en roect noch en merct
Wat dat volc van hem sprect
Op dat hi ghemeten mach d' an
Oft sinen viant bederuen dan
Doeghte en and's gheen saken
Moghen den mensche salech make
En die toeghte sal ghewinnen
Moet sine herte suieren binne
Van allen arghe twaren
En quade ghewoenten late vare
Chets ene swaer dinc vter maten
Oude ghewoenten af laten
Die dat vromelc ghedoen can
Dat es seker een vroem man

D'ome sijn goede ghewoente goet
Diere hē toe voeght hi es vriet
Wildi oec ter toeghten heren v
Soe maect quade ghepeinse in v lau
Wat quade ghepeinse spade en vrie
Bringhen quade werken toe
En besmetten den mensche se
In den vangelie sprect onse hē
Dat mē inden mont gaen siet
Dat besmet den mensche niet
Mdat vter quader herten gaet
Besmet den mensche dat vstaet
Alle vranesse mozt en ouerspel
Dieft vallschs orconde alsoe wel
En meneghe quaetheit dat soe wet
Die den mensche seve besmet
Die twee dinghe wilt hanteren
Mach hem ieghen archeit weren
Dierste dat hi vriech en spade
Vlie waer hi mach die quade
Dander dat hi tallen tide
Ieghen quade begherten stude
Biden welke de mensche werdt
Besmet ende d'inne vherdt
Chi selt al van v heren dat
Vmet gode maect ghehadt
En v heren oec talre toeght
D'ghi gode met behaghen moeght
Doeght can bat wapenen de man
Dan ocht hi ene halsberch hadde an
Met gheene dinghen twaren
En mach men bat bewaren
Ziele ende lijf dan met weldaden
Die d'na doen sijn wel beraden
En die meeste toeght van wensche
Die hebben mach enech mensche
Dats dat hi met gansen sinne

Gode en sinen euenkerste minne
 Want dat heet caritate
 God onse here die late
 Ons dese twee soe minen
 Dat wi hemelike ghewinnen.

Van hoeverden.

Hoeuerde es dquaeste veyn
 Dat ind' werelt mach sijn
 Ende luttel yemen wilt kinnen
 Dat hi hoeverde heuet binnen
 Wat den hoeudeghe dunct dat hi
 A lter eien wel werdech si
 En en wilt oec waerlike
 hebben gheen ghelike
 Waer hi comt hem dunct des
 Dat hi die beste vanden hoepe es
 J a int beghin vstaet wel dat
 hoeuerde reghen gode ymat
 En en woude he en ghee vortdeel gheue
 Dinghelen ome moeste sneuen
Salomon seit soe w es hoeude
 daer es nijt ende groet omverde
 Ende selden eest d' sond' discoert
Noch seit salomon voert
 Soe waer es oetmoedicheit
 daer es vaste eie en wijtheit
Die hoeudeghe in elke stede
 begheert sijns selfs hoeflhede
 En vore waerheit ghelouets mi
 bouen die ghene die he sijn bi
 hoeude was seker dat beghin
 van allen sonden en niet min
Jhs sydrac maect ons ghewes
 dat die hoeudeghe mensche es
 van gode te male ynoyeert
 Want sijn hte es gheheert
 van gode in al sijn toen

Noch seit her salomoen
 hoeude es ghehaedt dat wet
 vore gode en ten mensche met
Hoeude es van dien aerde
 dat si noyt mensche en spaerde
 sine woude bouen he clemme
 hoeude en mach mema temme
 si blijft altoes euen wreet
 Ende ter wraken altoes ghevet
 Nochtan es wrake als wi lesen
 En dquaetste dinc dat mach wese
 Ende dat meer d' zielen scaedt
 Want het god selue weder raet
 D hi sprect gheeft mi die wrake
 Ende ic sal loenen die sake
Hoeghe clemme hoe dat gaet
 dat es der houerde staet
 hoe hoegh si clemme nochtan soude si
 hoghere clemmen mocht si
Die goede iop sprac hier ome
 al waert dat die houerde clomme
 soe hoghe na haven gheuoeghe
 dat h' thoest ten hemele sloeghe
 Nochtan moeste si waerbije
 neder vallen in dat slyc
Jhs sydracs sone hi seit
 dat onrecht en stridachteit
 dat goet te quiste toen gaen
 oec doet hi mede vstaen
 En huys dat es alterike
 En te verweent die ghelike
 En mach n hebbe langhe spoet
 alte uele en was noyt goet
Allinen al ghebrec verdrijft
 hoeuerde dan allene blijft
 si es te vdriene soe quaet
 Want h' wortele soe vaste staet

Dat men se in ydriven en can
 D'ome seit die wise man
 Die houde in hem kint
 Nochtan hix altemale in wint
 D'ome cest die sorgheleeste zonde
 Die men noemē mach in monde
 Want si hore houde in en kinnen
 Ende steruen alsoe d' binnen
 Sonder kinnessē ende beru
 God make ons houerde schu.

Van nydecheiden.

Nydecheit heeft sulken aert
 Dat si den ghenē meest beswt
 Die in dat herte draeght
 Want sine nacht en dach knaecht
 Die nideghe hine nes nēnmeer blide
 Dan allene in dien tide
 Als hi sine euenkersten liet
 Hebber scade ende verdriet
 En nēnmeer nes hi gram ghemoet
 Da om sijns euenkerstes voerspoet
Socrates maect ons ghewes
 Dat nidecheit anders niet en es
 Dan haet ende bedroeftheit
 Om eens anders saletheit
 En alsoe hi werdt vblijt seve
 Dien goet ghelciet en ere
 Alsoe werdt die nideghe man
 In sine herte bedroeft dan
Dome soe seit een leuere
 Mochtet sijn dat recht ware
 Dat een nideghe mochte sien
 A l' hede goet ghelcien
 Soe dat hi int herte sine
 Van elken lede pine
Noch staet daer bescreuen
 Men mach den nideghe gheue

Niet meer vloeken dan dat hi
 Langhe in desen leuene si
 Want soe hi langher leeft
 Soe hi meer sijns onwils heeft
Cassiodorus die goede rethorijn
 Scriuet dus inden boeke sijn
 Soe wat dat mē van nidecheide seit
 En salmen niet houden vore wheit
 En dese nidecheit draghen
 Vele hede in horen daghen
 Alle die mate die beniden
 Die rike te meneghen tiden
 En oec die esele dat ghijt wet
 Die goete clerke beniden met
 En die quade beniden toeght
 En die oude benidet roeght
 En die dwaes benidet ten man
 Die toeght ende wijshheit can
 En sinderlinghe pleeght thine myt
 Ond' porteren te menegher tijt
 Als ons salustius maket vivot
 Dat d' den enen duncket goet
 Dat dunct den anderen quaet
Vindt daer een goeden raet
 Dan' blameret thant
 Om dat hine selue niet vant
 A tous maect myt in ene poert
 Menech hardt givet discoert
 D' dat ghemeen orboer bi
 Te quiste gaet ghelouets mi
 Want discoert sinderlinghe
 Can clene maken gte dinghe
Romen en ande grote steden
 Die wilen stoede in moghenthedē
 Sijn alle gad' te quiste ghegaen
 M' id's discoert dats sonder waen
 Dat si ondinghe binnen hilden

Si die de stat berechte wilden
 Dat die ghemeente sijds ghewes
 Diche in weeren worden es
 En vslaghen heeft die heren
 Xijds den vorrmelle ons heren
 Die wise man en benijdt niet
 Dat eneghe mensche goet gelaet
 G' verbliden inden moet
 Dat den ghenen ghelciet goet
 En dat die mensche heeft sinerte
 Dat soe wert he in hore hte
 He es oec leet dat verstaet
 Dat enech mensche argh begaet
 Wedert vrient oft viant si
 Des pleeghe die wise ghelouets mi
 G' die quade in horen moede
 Benden altoes de goede
 Sente ambrosius sprect al clare
 Dat nemermeer nijt en ware
 W' t alsoe dat alle menschen
 Qualec voren na wenschen
 Des gheens die midch es
 Des sijt seker ende ghewes
 Want die midch es van natuue
 Benijdt allen creaturen
 En hore voerspoet des ghelike
 Bende hier en in hemelike
 En es gheen soe gt sanc dare
 Hine woude dat hi i sine stat ware
 Ghelyc dat lucifer dede
 G'ids siere hoeudechete
 Want nijt heeft hoer beghin
 W' t hoererde meer no min
 G' hi selt midcheit alsoe vlien
 Datter v af en mach ghelcien
 Gheen argh noch andren mede
 Alsoe catoen leert in eenre stede

G' hi moeght den meneghe mid se
 Dat he en scaedt min no mie
 G' g'hi sout v seluen quellen
 Bende hier ende inder hellen
 Wat de nijt draeght es meest gequelt
 Alsoe ic hier vore hebbe getelt
 En niet en setoi allene
 V herte van midde houden rede
 G' g'hi setou tallen tide
 Hoeden ieghen vrende midde
 Die diche meer noest sijds vvoet
 Dan nijt vanden vianden toet
 En wijs man sprac wilen ere
 Dat he de mensche sal hoeden mie
 Ieghen vriends nijt alle daghe
 Dan ieghen der viande laghe
 Wat vborghen nijt es noch alsoe hi
 Als nijt die me draeght openbaer
 W' itoi v herte suueren van
 A lidecheden soe mint dan
 Gode ende den mensche niet
 Dits rechte kerstene wet
 En toeght met uwe euenkersten
 Als hi in breken es en in bersten
 En als hi es in vore spoede
 V blijdt met hem in uwen moede
 Soe hebdi midcheit v dreuen
 En selt hebben denvelec leuen
Van wijsheden.
 Wijshheit es die beste gane
 D' men weet te sprekene ane
 Die wijs es mint altoes sere
 Alle toeght ende ere
 En wijshheit can vre vorhen
 Dinghen die moeghe ghelcien
 En es op h' hoede ouer al
 Ieghen scade ende onghenal

Noyt in en gheenre stonde
 Ende wijs man sonde
 Gherecheit vrechheit en nijt
 Scruvet die wise takre tijt
 En oec al dat nacht en dach
 D hi gode m3 vwerken mach
 Wijshheit voer waer geseit
 En soect niet dan gherechteheit
 Wijs man hem seluen wel kint
 Ende hi en vheft hem twint
 Die wise ontsiet altoes gode
 En houdt gheerne sine ghebode
 Salomon die wise man seit
 Gods vrese es beghin ald' wijshheit
 Al dat ghi doet dat sal wesen
 Ghemingt metter gods vresen
 En wat ghi daer buten doet
 Dat sal selden wesen goet
 Gods vrese dat merken moeght
 Es clotel alder doeght
 En alle dinghe ontsien dien
 Die gode minnen en ontsien
 Ende die gode en ontsiet niet
 Wet dat hi alle dinc ontsiet
 Want hi ghenen troest en heeft
 In hem diet al gader gheeft
 Die gode ontsiet sonder waen
 Es hem altoes onderdaen
 Ende haet altoes syds ghewes
 Al dat ieghen gods wille es
 Seneca spreect des sijt vroet
 Wijshheit es een volmaect goet
 Der menscheliker ghedachten
 Die gaet bouen alle crachten
 Want si begripen can fundlinghe
 Beide eerdsch en hemelsche dinghe
 Want den staet der neghen choren

Dingle als ghi moeght horen
 Can wijshheit d' menschen gronde
 Als ons die boeke orconten
Soe dat gheen dinc syds ghewes
Soe bedect no soe swaer en es
Tsmenschen wijshheit en can vende
Wilt hijs he seve onderwenden
Aristoteles seit openbaer
Dat gheen dinc nes te swaer
Die studeren wilt hime vindet
Dp dat hijs hem onderwindet
Den wisen dunct altoes dat hi
Dwaes ende onorberlec si
En wien dunct dat hi es wijs
Van sotheiden heeft hi den prijs
Salomon die wise man seit
Voze alle rijcheit gaet wijshheit
Ende al dat es in ertike
En mach m3 sijn haer ghelike
His sydrac seit des ghelike
Dat goet wijn en soete musike
Tsmenschen hte vbhiet seve
Nochtan vhoeght wijshheit mere
Ende wet dat een wijs man seit
Dat niemant sonder wijshheit
Wel op ertike en mach leuen
Oec staet daer bi bescreuen
Dat alle herten sijn ghehoent
Dghene wijshheit in en woent
Wijshheit sterct des menschen sin
Ende smeedt alle dinc d' in
En regeert des menschen daten
En vhoedt van allen scaten
Salomon voer waer ghesait
Voes wijshheit vor rijcheit
Want hi wiste wel in sinen moet
Haddi wijshheit soe haddi goet

Die wijs wilt sijn houde sine wet
 Die hē sijn god heeft gheset
 En toe enen anten vroech en spade
 Als hi woude datmē hem tade
 Soe es sine wijsheit volmaect al
 Die hi te hemele met comen sal
 En wien dat god die helle gheeft
 Hi heeft hier als .i. dwaes gheleest.

Wat men nu wijsheit heet.

Als selke wijsheit sond' waen
 Als ghi hier hebt vstaen
 Es nu sere af gheleit
 Men heet nu meest wijsheit
 Rijcheit hopen tlamen
 Hoe mense wan oft hoe si quame
 Oft dat met scalcheiden een man
 Sine viant vraden can
 En bederue aen lijf en aen goet
 Dese heten heden daeghs vivet
 Oft die ghene die quade saken
 Men loghemē comen maken
 En waerheit cōnen vblinden
 Men et scalcheiden die si vinden
 Dese sijn nu van groten loue
 En sundlinghe ter heren houe
 Thade een mēsche voer w gheset
 In hem alle die wijsheit
 Die salomon hadde die wise man
 En aristoteles met nochtan
 Soude mense vsmaden twaren
 Wt dat si mate van goede waren
 Est diuillate meyer oft amman
 Die uele te houe bringhen can
 Hoe ofte wien hi nam dat goet
 Dat heet een wijs mā en vivet
 Men wilt hi ane sien gherechteheit
 En daer toe sijn altoes gherit

Soe seit men het es een dwaes
 Die den here sien doech een aes
Ceester tullius seght ons alsoe
 Dat ten rechte hoert toe
 Den rechte altoes te helpene voert
 En dat sine ambachte toe hoert
 Doet hi and's in enegher tijt
 Siker hi es vermalendijt
 Ende sijn here daer toe mede
 Op dat hi weet sijns rechts zede
Die rechte wijs es gheloues in
 En soect niet dan dat recht si
 En soe waer hi omrecht siet
 Des soe toeght hi swaer vdrict
 Wylh draeght wapene nacht en dach
 Jeghen al dat hare melcomē mach
 Want si h wijsheit can vore sien
 Van al dat h mach messchien
 God gheue ons sulke wijsheide
 Daer wi te gode comen mede.

Vander auentueren.

Avet dat si tolen vter maten
 Die hē op tauenture vlaten
 Ende die peinsen in horen moet
 Dat si gheuen can quaet en goet
Seneca seit in siere scrijfturen
 Die hē beuelen d' auenturen
 Dat si herde sere dwaesen
 Want dauenture si es ghelafen
 Dat vander sonne schine
 Brecht ontvee sonder pine
 Dat auonture noch leuen
 Den mensche seknes gheuen
Seneca seit die hē beuelen
 Der auonturen dat si quelen
 Want dat si tan in die vre
 Wercken ieghen die nature

Want dauenture sien es niet iet
 Ja oec uelc min dan niet
 Die op hare neemt goem
 Dats oft ware op enen boem
 Die dwale plegghen dat es waer
 Daenture onthien hier en daer
 Ende die vrede telken male
 Ghetwelft he haers herde wale
 Daenture leit een wijs man
 Niemande ghederen en can
 Dan den ghenen openbare
 Die sinen hope set in hare
 Een meester doet ons ghewes
 Dat daenture ghelijc es
 Een onghelerden medicijn
 Die niet quader consten sijn
 Vele liede heeft bedoruen
 Die meneghe af es ghestoruen
 Setten wi ane gode onsen twelft
 Soe werden wi seker vloest
 Van arghen vreech ende spade
 Gids siere grondloeser ghenade
 Want ane he staet alle dinc
 Soe machtech es sijn ghehinc

Van vresen ende van hoeden.

Wet dat sonder vrese leeft
 Wet dat hi quaet leuen heeft
 Want altoes es die vrede
 Van meschiene op sine hoede
 Elc mensche in sinen daghen
 Sal om twee dinc vrese draghe
 Dieerste om der zielen bedrijf
 Dat ander es om dat lijf
 Der zielen sorghe sonder waen
 Die sal altoes voren gaen
 Hoe dat wise bestemmen moghe
 Dat si gode moghe toghen

Daer na sal onse vresen
 Om den lichame wesen
 Hoe wi dien moghe gheneue
 Beide met gode ende met eue
 Soe dat wi in worden no in werke
 Gode no menschen en vwercken
Cons leit ihs sydracs sone
 Dat die wise es ghewone
 Dat hi in allen dinghe vrest
 Ende sine viande alre meest
Come maect ons salomon ghewes
 Dat die mensche wel salech es
 Die in duchten altoes leeft
 En wie een hie herte heeft
 Dat hi dicke vallen moet
 In dinc die men es goet
Seneca sprect oec hier toe
 In sinen boeke ende leit alsoe
 Die alle laghen ducht ghemene
 En sal vallen in en ghene
 Want sine vorensieneghe hoede
 Vhoetten dicke van ranspoede
Chets ghesleit ter menegher stede
 Die goede hoede d' goet vrede
Ghinc leit niet doen allene
 Die gte maer oec die clene
 Want me heuet dicke ghesconvet an
 Dat die mindren den mer vvan
En dat oec in volc wighe mede
 Die mindre hoep behielt de stede
Duidius maect ons ghewes
 Dat ene slangghe die cleme es
 Een gten verre steket doet
 Noch soe leit hi voer al bloet
 Dat die wile een clem hondkijn
 Houdet i. groet ouerswijn
Van eenre ghenstie i. Wijs ma sprect

Dat dicke een g't doorp ontstect
En al eest datmen ouer al
 Grote en cleen ontsien sal
 Nochtan als es te doene
 Salmen vrome sijn en coene
 En m' Vlaeght alst sijn moet
 Om te bescuden lijf en goet
 En altoes wijflec en m' hoeden
 Dits die leere vanden vreden
Lieue kinde m' merck na dien
 Dat wi menschen selen ontsien
 Soe eest wel recht dat wi seere
 Onthien gode onsen here
 Die ons van m' ghemaket heeft
 En leuen en vstammesse gheeft
 En daer toe sijn hemelike
 Dat duren sal ewelike
 Eest dat wijs vdieneu willen
 Of wi hebben inder hellen
 E uwelike priue van dien
 Dat wi hē hier men ontsien

Van phylolophien.

Wijfheit ende phylolophie
 Dats ene suptile clergie
 D' givet soetheit in leit
 En die de sin maect ghereit
 T allen consten liberale
 Alle goede clercke weten wale
 Si es alsoe ic hore lien
 G hedeit in drien partien
Dierste dat es gheseedthede
 Die sin wdt ghemaect mede
 G hestadech ende oec ghesaet
 Ende van onbescheide ghemaet
Dand' dat es redenlecheit
 Die doet kinnen die waerheit
 Van vstaen allen dinghen

Die si inden sin can bringhen
Dat derde es naturlechede
 Die can maken ondschede
 Vanden worden diemen seit
 I a elc in sijn propertheit
 Ende thiere phylolophie
 En mach niemant comen die
 Van herten bedruet si
 Hi moet emmer wesen vri
 Ende ongheladen inden sin
D' phylolophie sal in
 En es oec ghene iure soethede
 Alle meester marcus cocus sece
 En wie dese wijfheit hebben can
 Dat es wel een salech man
 I a als wijfheit en goet leuen
 beide te samene wel cleuen
 En in doeghden eersam sijn
 Dats een poent van wensche sijn
Wilen leefden wijselike
 Phylolophen op ertike
 Want si selue hanteerden
 Wijfheit die si andren leerden
 Alsoe plato ende aristotiles
 Seneca ende oec socrates
 En ander phylolophen vele
 Die in eernste no in spele
 And's en daden spate en vroe
 Dand' wijfheit hoert toe
 Want phylolophie in h' bediet
 Dats wijfheit en anders niet
 Die wijfheit conen en voert leit
 En selue dwaelheit hanteren
 Dats als een siende blent man
 Die den wech m' ghehouden en can
 En valt siende in die gracht
 Die hē seluen in verfmacht

Wijſheit ſond' wijs leuen
Ende rijcheit oec ſond' gheue
Dit ſijn twee totyſen echt
Die nēn meer en gheuen licht
E n oec voze gode ſundkinghe
Ghehaedt voze alle dinghe
A lle die goede dert heeft gheleert
S yn phylloſophie loe keert
H i hem dicke metter vaert
T ote dien edelen rechte waert
A lle loy dearten en deartale
E n dat bedarf oec herde wale
W ant wijſheit en doech n z en t wint
G herechteheit en ſi h' fundament
W at d' gherechtech' met mede
E n werct d' eest valſchede
G herechteheit ſal die roed' ſijn
O p dat die wijſheit ſal ſijn fijn
A j die wiſe die hen d' toe heren
D at ſi beſaenen rechte leuen
E n hē god dan wille gheome
D at ſi van beiden deſen comen
E nde dan met hore ſcalher hone
D at onrecht maken ſcone
E n dat recht ſetten achter
D oen gode groten lachter
E n ſijn gode ondandec d' af
D ie hem die edele conſte gaf
O m ghemet dat ſiere voze kiele
D i gode ome verheſen
H ies wijs en wel gheleert
D ie ſine herte ane gode keert
C leergie en wijſheit ſi te gaen
A j gods mine moet altoes ſtaen

V an goedertierenheden.

Goedertierenheit des ſijt vroet
E s in h' ſeluen herde goet

17. 40.
E n die es tveerande alſoe ic las
D ene es gheheten pietas
E n van naturen in h' heeft
D at ſi alle meloet v gheeft
E n en wilt in gheerne tijt
J n haet ligghen no in nijt
D its een doeght groet
E n diere en ware gheue noet
W aert dat die meloete
E n quamen vroech no ſpate
W ant dan en wilt nē v gheue wat
S oene hadde goedertierenh' gheue ſtat
D ele goedertierenheit heeft
G od onse here hi vergheeft
A l dat vroech en ſpate
D at men hē bidt op ghenade
D ie andre wildi dat weten
E s benignitas gheheten
D ats ene goedertierenhede
D ie ou al houdt h' ſtede
E nde es ghereet te beleiden
A lle dinc met ſoeteheiden
W t deſer goedertierenheit comen
V if wegden hebbic v nomen
R euerencie en ontfermeheit
V uenſcap en onnoſelheit
E n daer toe eendrachticheit
E nde ander doeghten mede
D ie ic hier achter late bliuen
A v hoert obediet van deſen viuen
R euerencie die can eren
P relate ende landſheren
E nde and' hede ouer al
D ie mē met rechte eren ſal
D its een poent als men ſeit
D at coemt vte goedertierenheit
D and es ontfermicheide

Dese heeft altoes den sede
 Dat si wt bedroeft van herten
 Om and' liede vnoy en smerten
Vrienscap die volght hier na
 Dats ene toeght alliet vsta
 Die ten euenkersten mint
 Om dat siere enech toeght in vint
Tullius ons dit woert ontbint
 Vrienscap en es and's elvint
 Wan een vriendelec m' ghehvinghe
 Alle godliker en eerdsch' dinghen
 Met goeden wille karitaten
 Dits ene toeght van gter baten
Omnoselheit es ene toeght
 Die te ziele maect vhoeght
 Want si niemans arth en soect
 En hare bate niet en roect
In dien dat ieman soude teren
 Ghelijcheit es h' begheren
Endrachticheit dat bediende
 Dats dat poerteren en lands hede
 Te samen selen plechten
 En elc met anderen vechten
 Vore hare recht en hore ere
 Dits af gheleght sere
Ic moet segghen al cest lachter
 Ghemeen orboze laet men achter
 Met elc staet na sine bate
 Dits gt iammer en omate
 Scanden selen comen groet
 En seker des sal wesen noet
 En ic duchte si sijn ghebozen
 D'iet sien selen ende horen
God moeder alsoe toe sien
 Dat alle scanden moeten vlien
 Met id's siere groter ghenaden
 Die ten meneghen heeft beraden

Van gullecheiden ende ommaten.

Gullecheit ende ommate
 Es tsmenschē groet ombate
Jhs sydrac doet ons bekint
 Die wijn en vette morsle mint
 En mach niet werden rike
Noch leit hi des ghelike
 Dat ghee armoede en es soe gt
 Alle die wt lechermien gaet
 Want soe hi was in meerren goede
 Soe hen swre es te moede
Ja uele meer dan enen man
 Die noyt goet no welde en ghewan
Noch soe doet hi ghewach
 Dat droncken arbeitē en mach
 Rike werden nēmermere
Noch leit die wise here
 Die mint lechere morsle
 Met oet armoede hebben uele
Noch maect hi ons dus ghewes
 Dat sober dranc ghesonde es
 Der zielen en des lichamen met
Vele wijs ghedroncken dat wet
Creent des mensche' ziel en lijf
 En aen ziele en goet heytijf
 Met aect hine en euenloes mede
Tfledersijn in vote en in lede
 En and' onghemac meneghande
 Dit sien wi taghelijcs achter lande
 Met aect die wijn te menegh' stonde
 Met ualec rieken nase en monde
 Lelpen oec inder spraken
 Ende die oghen leep maken
Luxurie can hi bringhen toe
Sente paulus spreect alsoe
 Oec machment in deser wisen
 Wel vstaen als vander spisen

Spise te vele ghenome

Spise te uele ghenomen
 oet dicke wile siecheit comē
Aiemā en sal als wi lesen
 op spise te gherech wesen
Ihs sydracs sone hi seit
 enegherande spise gheleit
 een op tand' connen wale
Siecheit maken en quale
Dit selue seit oec ypocras
 En galieen alsoe ict las
 Enrante spise des sijt vriet
Te maten gheten dat es goet
Hongher bouen alle saken
 oet crancke spise wel smaken
 bi en soudemen niet eten dan
 vor dat die hongh' quame an
Soe soude die spise sijn bequame
 En ghelont sijn den lichame
Ghime selt hebbē ghene gnoechlech.
Inder spisen wel smakelecheit
 om den hongher te vflane
 En den lichame bi te stane
 En te houdene in siere machte
 it sal sijn v ghedachte
Want in herden cleinen dinghen
 achmē te lichame hene bringhē
 ouertollech ate ende dranc
 aect sin en lichame cranc
 En bedeerft die ziele mede
 its van rechte hare zede
En es ghene meerre bate
 an middelheit ende mate
En die dese wel houden can
 es de wijste cest wijf oft man.

Van verdrachlecheiden.

Verdrachlech seit. i wijs man
 es ene toeght te vdraghen can

Met vdrachliken moede
Beide onrecht en armoede
Men sal niet te sere onthien
Diere dinc die mē sien mach ontflic
Want wie dat te dinc ontsiet
Diere hi quite en mach sijn niet
Dat ne mach helpen clem no gt
Mhet bringt den mensche t' doet
Want sijn vnoy es alte lanc
Cen pleeght te smighene desen lanc
Aiet soe goet soe goet vdrach
Dies men ghebeteren in en mach
Ende sorghen liden laten
Dits een poent van gter baten
Socrates seit dat vduelcheit
Es ene hauene der zalecheit
Want die mensche daer met
Sijns vnoys best vghet
Vdrachlecheit pleeght tline
Jeghen vnoy ene medicine
Wet dat verdrachlechede
Gaet vore alle wijshede
Als ons catoen maect ghewes
Aiemē wel gheleert en es
Die niet wel vdraghen en can
Alle salomon seit die wise man
Hi seit tline mensche wijshet binnen
Machmē aen sijn vdrach wel kinnē
Die vdraghen can tline vromen
Vele groter dinghē ou comen
Mē hoert catoene ghewaghen
Wiltu vwinne lere vdraghen
Wijshet en toech in een bast
Die verdrach niet en maect vast
Dus es vdraghen als men vint
Van alre wijshet fundament
En die niet vdraghen en wilt

bchoeft wel dicke enē salt
 Eñ dicke moet hi hebben scade
 Eñ onvriende en onghenade
 Die meeste wijshheit die mē vint
 Dat dat hē i mā mien ondwint
 Parlaments die hē mien bestaet
 Eñ des hē twint ane en gaet
 Alle liede te menegher vren
 Die hē daer toe laten huren
 Dat si vede helpen draghen
 Den vrienden ghelijc den maghē
 Wet dat dese hoe dat vert
 Alre scanden wel sijn wert
 Dese es ghelijc den toren
 Die ten hont neemt mette oren
 Want hijs cume mach ontgaen
 hme saels enen bete ontsaen
Salomon maect ons ghewes
 Dat die vdraghē beter es
 Dan die boude stoute man
 Die niet vdraghen en can
 Eñ die oec in allen dinghen
 Sijns selfs noet can bedwinghe
 Dat hi uele starcker es ghesint
 Dan die niet stude een borch wint
Die vdraghen willen leuen
 p emse ome ten here der heren
 Die soe lieflike verdwech
 Dat mēne ane enen cruce floech
 Des hi vdiert en hadde twint
 Gh hi hadde ons alsoe ghemint
 Dat hi ons vlossen woude
 Niet met sihuere oft met goude
 Gh met sinen bloede roet
 Die hi den hemel niet ontsloet,

Van startmoedecheden.

Startmoedech^t es ene weghht

Die ghi uele goets wt mē moeght
 Want hets ene weghht wet dat wale
 Van iij. weghden cardinale
 Die ic sone vtrecte en clær
 Jnt boec gheheten d'templær
 Dese weghht noemt men alsoe
 Jn latine fortitudo
 Vte deser weghht soe comen
 Vele euen ende vromen
 Alle ghetweftheit en coenheit
 Ghestadicheit ende ghemindeheit
 Eñ daer toe alle eersamhede
 Goeden name soect hi mede
 Eñ heeft al dat weder seeght
 D'omere en blame in leeght
Caelde es si oec seve
 Want d' in leeght eue
 Sondinghe elken man
 Die te poente gheuen can
 Startmoedicheit ghetwefht h wel
 Alles dings goet ende sel
 Gheen dinc nes h te haert
 Si lidet al onueruaert,

Van liberaelheiden.

Ende meltheiden.

Liberaelheit vintē wi bescreuē
 Dat es gheue en wed' gheue
 Die welke weghht diet wel vlint
 Nēn meer vrec mensche ghewint
 Want si hē niet toe en hoert
 Want hi heeft vboert
 Want hi altoes nemen wille
 Eñ laet gheuen ligghen stille
 Wie dat vanden sinen begheert
 Die haet hi en heeft en omveert
 D'ome sprac meest' marthys
 Tote sinen gheselle aldus

Die scenola was gheheten
 Scenola du wils altoes eten
 Met allen keden op ende neder
 En niemant en et met di wed'
 Du drings and' liede winen
 En niemant en drinct den dinen
 Doe nu weder des ghelike
 Oft du bleefs in de scande euvelike
 Altoes nemen en gheue niet
 Es gte scande waer mens pliet
Cheltheit nes niet allene
 Soet gheuen gt oft clene
 Moet gherne vergheuen
 Dits ene meltheit sere vheuen
 En goetierenheit conen mede
 Onghewemst in elker stede
 Dits met gode bequame sere
 Dec soe mint god onse here
 En vltcheit tallen daghen
 Die salmen altoes met draghen
 Met goedermeinninghe altoes spreke
 Onghewemst sond' and' treken
Die lelye als ict las in latijn
 h etense he ghesellinne sijn
 En vltcheit es ter core
 En ne bloeme van edelen goze
 Sine peinst archeit clein no gt
 Dat si meent dat toent si bloet
 Si gozet voze gode soete
 Ende der zielen gheeft si bote
 Wat xps spc selue sijds ghewes
 Sijt eemvltch als die duue es.

Van vrede ende eendrachtcheiden.

Met vreden en eendrachtcheide
 Seldi al v dinghe beleiden
 Soe w ghi moeght en coent
 Soe wt v leuen ghescoent

Hi selt hebben pays en vrede
 Met allen mensche telker stede
 Met ieghen valschs en onrecht
 hebt ghestuim en gheuecht
 Als vix als ghijt vmoeght
 Dats ene grote doeght
 Met en sal quaetheit wed' striden
 En die niet ouer en laten liden
 En die daer voze bleue doet
 Voere in tser abrahams scoet
Soete sprake en vriendelike
 Maect den mensche van vriende rihe
 Ende felle herde spraken
 Conen vele onvrienden maken
Soet name es bet' menechfout
 Dan siluer stene oft gout
 Wie ond' mensche ghemint es
 Oft oec voze gode sijds ghewes
Seneca seit vriendelec spreken
 Can euelen moet en gramscap breke
 Die vreedsam sijn en stille alsoe
 behoren seker gode toe
Want god onse here wilt wesen
 D' vrede es alsoe wi lesen
 Wat tline iongheren sprect hi
 vrede met v allen si
 Dec seit die prophete dat
 In vreden es ghemaect sijn stat
 Die comen wille tier stede
 houte vaste ende vrede
 Als men alle dinc hoeden sal
 Soe gaet vaste bouen al
 En dier nes nerghe sekerlike
 vohmaect dan in heinebrike
 Wjs es hi die d' na streeet
 Want si nemermeer en te gheet.
Van ghestadecheden.

Handwritten notes in red ink, including numbers 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

Ghestatech als i wijs man seit
 In dinghe d' orboze in leit
 Can den orboze voert driuen
 of wilt men slap d' in bliuen
 Soe eest meeflec sonder waen
 Sal die orboze wel voert gaen
 In sijn beheet oec soe sal
 Die mensche volstaen ou al
 Soe datmen he niet en vinde
 Dat hi eighen ga te winde
 of en moet herderen alle dinghen
 Die me tote ende wilt bringhen
Na dien dat hderē dan hoert
 Tenē orboze tletten voert
 Soe selen wi dan sekerlike
 Herderen op hemelrike
 En nacht en dach d' na poeghen
 Hoe wi gods hulde hebbe moeghe
 Soe wat wi anders arbeiden
 Dat doet ons van gode seiden
 of emach m diene dat wet wale
 Gode en ter werelt tenen male

Van wiser voersienecheiden.

Wijshheit heet alliet versta
 In latine prudentia
 Wijshheit hare men ondwint
 Dan d' men doeght en ere in vint
 Wijs man en beghinc nie
 Vorecope no persemie
 Noch let d' ane lach blame
 of toeght ende goeden name
 begheert si bouen alle dinc
 of soe wie doet sijn ghehinc
 Ter dinc d' scande in leit
 Es quite alre wijshheit
 Watter werelt scande es
 Es scande vore gode sijds ghewes

Die wise man heeft van zeden
 Dat hi ten tijt die es leden
 Ouer dinct soe hi best weet
 In wat poente dat hime leet
 En om ten vorcomenden tijt
 Wederdinct hi des seker sijt
Din den tijt sijds ghewes
 Die inder ieghen worden es
 Sal hi dinken en ordineren
 Hoe hime lide met euen
 Wijshheit als d' ghescreue staet
 Es ondscheedt tussche goet en quaet
 En datmen ten besten tie
 En dat quade altoes vlie
Seneca seit dat wijshheit can
 Goeet en salech maken de man
 Wet dat rechte wijshheit
 Vliet alle weldecheit
 Ende oec rijcheit en scaet
 Salomon bat gode dat
 hi hem rijcheit van goede
 En gaue noch oec armoede
 Wijs man en dede dat vstaet
 of et vorade noyt quaet
 Wijshheit doet ontsien gode
 En vast houden sine ghebode
 Die wise duchtet nacht en dach
 Dat hi let niestorden mach
 En es op sine goede in de wijs
 Dicht hi ghinc op een cranc ijs
 Want dese werelt sijds ghewes
 Es een ijs dat cranc es
 Wanter nieman in en leeft
 Die seker enen morghe heeft
Tayn en heet wijs nieman
 Die lieghen noch drieghe en can
 En met scalcheiden he gheneren

Handwritten flourish or signature at the bottom of the page.

E n heimelec vianden deren
D it heet wijchheit onder quade
A god en alle sine ghenade
O p hē senden waerlike
D ie duven sal euwelike

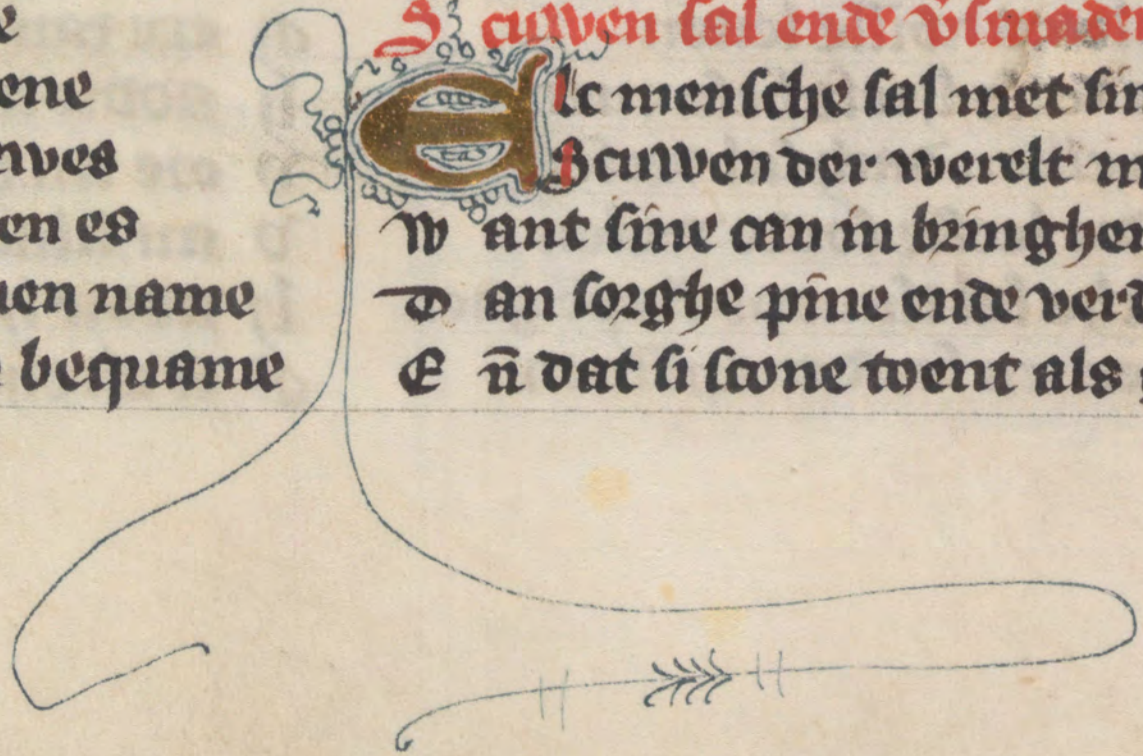
**h oe quaet dat es,
D iweue wesen.**

Dude wise scriuen ouer al
D at mē bedroeft n̄ sijn en sal
A blide in goeder wise
D ats seker in horen prise
Salomon aldous ghewaecht
G helijc dat die motte dore knaecht
D ie cledre meneschout
E n die worm et dat hout
A lloe bederft meer no min
B edroeftheit des menschen sin
Die gherechte mēsche en sal niet
H ē bedroeven wats ghesiet
W at hi te vriende heeft den hē
D ie regneert emmermere
A die quade die sal leiden
S yn leuen met bedroeftheiden
W ant hi seker es en ghewes
D at god onse hē sijn viant es
Jhs sydrac seit al bloet
B edroefth̄ heeft den meneghē toet
N e gheen orboze en es in hare
Noch soe sprect hi hier naue
D at des menschen bliden moet
S yn leuen v̄groyen toet
D ie dweue heeft allene
V orret march in die bene
Seneca maect ons ghewes
D at gheen dinc sotter en es
D an gherwinnen dweuen name
W ant hi en es neyghen bequame

Ten gheen dinc nacht en dach
D en wisen bedroeven mach
H i duert vromelijc en volstaet
I n al dat hem ouergaet
W et wel dat bedroeft sin
E n ghenen loen en bringh̄ in
E n ware oft wi tselken stonden
B edroeft waren om onse sonden
V liest een mēsche vrient oft goet
E n d' om laet dweuen moet
S oe machem rouwen dat hi leeft
W ant hi d' scaden tvee heeft
A lle pauphul' seit die wise cleer
Seneca seit in sijn weic
D ie wise en bedroeft hē t̄vint
O m dat hi v̄lijest wijf en kint
A etten seluen mach hijt v̄draghen
S iere vriende doet tallen daghen
D at hi v̄beit sijns selfs wet
W ant hi en weet clem no gt
W ed' si coemt heden oft morghe
S i sijn wijs die d' om sorgghen
O m v̄lies dat der werelt toe hoert
E n selen wi niet dweuen voert
A om dat wi te menegghen stonden
G ote v̄vracht hebben met sonden
S elen wi dweuen v̄vech en spade
E n roepē op gode ghenade
D at hi ons onse cranche leuen
A ids siere ghenaden wilt v̄ghenen

**D atmen der werelt minne
S cunven sal ende v̄smaden.**

Alc mensche sal met sinne
S cunven der werelt minne
W ant sine can in bringhen niet
D an sorgghē pine ende verdriet
E n dat si scone toent als gout

Es argher dan verrot hout
Hi slacht d' bloemie die scone staet
D scoenheit en roke te meute gaet
En al si vaelt soe sijn vlozen
Beide scoenheit en al dat gozen
Alle eersche moghenthede
En rijcheit van goede mede
Alle wijshheit van ertike
En cleergie die ghelike
Goeten alle te meute heren
Dit moeghe wi daghelijcs leren
In allen wercken cleine en gt
Selen wi dincken om die doet
Ende ome dat corte leuen
Dat ons god heeft ghegheuen
Die altoes dincken woude
Hoe cort dat hi leuen soude
Hme date nemermeer quaet
Noch daer ghescreuen staet
Dat altoes heeft die vrede
Die doet in sinen moede
Shine selt unven sin n3 gheuen
Dtoe dat ghi langhe selt leuen
Seneca seit dat hi qualet leeft
Die ten hoep op lange lijf heeft
Want hi he seluen sere liecht
En ane ziele en lijf bedriecht
Des ghelike seit catoen met
Een and' meest heeft oec gheset
Dat die ghene met en leeft
Die in sine herte altoes heeft
Dat hi altoes wille leuen
Een and' wise heeft bescreuen
Dat men elken dach sal vresen
Als oft die leeste soude wesen
Die mensche sal tsauons slape gaen
Als te steruen sonder op staen

Allme vint in langhe weggen
Ghestof wint slyc en veghen
Alloe vint men als en als
Int lang lijf vele ongeuals
Shine selt v n3 bedroeuē dies
Dat ghi hebt v ganclet vlies
Ghi selt droeuē dach en nacht
Dat ghi uwē sceppe hebt v vracht
Gen sal minen teuwelec goet
Vore tgoet dat saen inden moet
Noch vanden seluen en wat
Salomon hier af seeght.
Die wise salomon ons bescreift
Hoe wat dese werelt bedriift
Ende al d' si mede ome gaet
Dat es ydelheit en beraet
Dat proeft hi aldus hier met
Hi seide ic hadde mijn hte gheset
Inder werelt ydelen saken
Ic wde grote huse maken
Priete ende grote wijngarde
Scone houē ende boegarde
Wel ghemaect na sijn ghenoege
Die althande vrochte droeghen
En d' in springhende fonteynen
Die altoes liepen sond' feynen
Knechte en ionc wiue twaren
Die te mine dienste waren
Grote familien d' toe mede
Van ossen menechfoltechede
Van scapen en anden beesten
Gere dan ieman mochte gheleeste
Haddic meer dan ieman die
Vore mi hadde gheweest ie
Van siluere ende van goude
Haddic hope menechfoude
En alrehande unwele alsoe

Die coninghe behoerden toe
Zangers en Zangeressen
Pruers en prikeressen
Potte en nape scone en fijn
Dien met sancte den wijn
Wat hte beghe en oghen met
Des volghdic hen al onghelot
En in allen desen meer no min
Settic mijn hte en al mine sin
En waende wel int thte mijn
Dat al dit goet mij hadde ghesijn
En dat ic van gter macht ware
En als ic mi bedachte d' nare
Soe dochte mi dit al ydelhede
Cost en arbeit verloren mede
En dat al dit sonder waen
Wed' te meute moeste gaen
En mijn arbeit na ende voren
Altemale ware vlozen
Oft salomo die was dus vroet
Hadde bina al dit goet
Dat herte ghepeinsen mochte
En hem al dit niet en dochte
Wat moghe wi doen arme keytiue
Die soe luttel hebben tharen liue
En dat selue in onsen daghen
Met groten arbeide beiaughen
En behouden wijt dan na desen
Dat moet in gten sorghen wesen
En met droefheiden moten wijt
Hier laten in corter tijt
Ach hoe mach dat comen dan
Dat wire soe vaste hanghen an
D' wi gode ome begheuen
En vliessen deuwelec leuen
Wat menschen selc es ghesint
Dat hi de werelt niet en mint

14.
Noch sine hte men leit
An hare onsaleghe rycheit
Hi heeft gode onsen here
Te danckene herde sere
Wat ghee dinc als een wise spieck
Hte meer van gode en trect
Want van honderden is een man
Sijn rycheit wel besitten can
Van bekeerne onsen heere.
Niemē en sal traghe sine vaert
Van bekeerne te gode waert
Noch dat ome en ghenen dinghe
Van daghe te daghe vlinghen
Want wine weten gt no sin al
Wamer die doet comen sal
Es men des morghens ghesont
Met es dicke doet eer auont
Die beswt ware van oughemake
En he des quite mochte maken
Hi me soude t'wint beiden van dese
Hi me hadde he seluen ghenesen
Hoe coemt dan dat besiet
Dat wi die ziele en ghenesen niet
Die dueren moet ewelike
In helle oft in hemelike
Hs sydracs sone hi leit
Dat niemā sijn ende en weit
Oft waer oft hoe hi steruen sal
Dits ghemeine ouer al
Ghehijc als men de velch vaet
Metten hinghellen dat vstaet
En die voghele metten stricke
Alloe worden menschen dicke
Gheuaen en sine weten hoe
En te male bederft daer toe
In men leit vrese groet
En bringht den mensche t' doet

Gh euet een mensche mesdaen
 E nen mensche hi willet saen
 b eteren het dunct hē ere
 E n oft wi mesdoen onsen here
 D ie ons saep en maecte
 E n die doet om ons smaecte
 E n selen wi hē niet haestelike
 b etren iawi sekerlike
D ie dwale peinsen cras
 D at es morgghen alsoe ic las
 D an sal ic te biechten gaen
 E n miere sonden aue staen
 E n die morgghen wats ghesaet
 E n can toe comen niet
 g' gaen soe inden sonden voert
 D at siere in bliuen vsmoert
 D us wt der morgghē soe uele
 D at int leste gaet uten spele
A lmen in goeden wille es
 E n salmen niet beiden des
 g' en sal altehant d' met
 V oert gaen al onghelet
 W at goet wille dats dicke ghesleit
 E n hout altoes in ghedurecheit
 E n dat es iammer en scade
 D at goet wille es onghestade
 A les beiden des sijt vwet
 I n rade en in uele dinghen goet
 S i es nochtan sorghelijc sere
 I ut bekeren van onsen here
 W at wi een vre alst es in schijn
 O ns leuens niet seker en sijn

D at abijt noch stede den mensche
N iet heylech en maken.

A lre liede willen in closte gaen
 Om dat sijt houden sond wae
 D at mē d' blijft behouden bat

D an elre in eenre and' stat
 W et dat cloester no cluce mede
 S heue en conen heylchede
 g' die rynecheit int hte heeft
 W et dat hi heylechleke leeft
 E nde want god ouer al es
 S oe machmen des sijt ghewes
 S ode dienen ouer al
 I n huys in strate in berch int dal
 V ele liede sijn sulc van zeden
 D at si v wandelen hore steden
 O m gode te dienne hier en d'
 D at nes in goet wet voer w'
 W ant in onghestadeghen sin
 E n woent god meer no min
 W ie onlanghe duert op ene stede
 D at bediet onghestadechde
 S elten ghedijt dat wet
 D ie plante die mē dicke vset
 A lloe en bechijft vvech no spade
 h eylecheit int hte onghestade
 W ant raste d' toe niet en hoert
 D it sijn meest senecaes woert
 S tede noch abijt d' toe mede
 E n gheuen gheen heylechede
 g' in dat herte rene
 l eeght heylecheit allene
S oe wie hem wille heren
 T er vrienſcap ons heren
 S al gode minnen bouen al
 E nde sinen euenkersten hi sal
 S helijc hem seluen minnen
 N a sijn besten versinnen
 E nde hem seluen haten
 D it sijn poente van baten
 D ie god ghebiedt waerlike
 D men niet coemt in hemelike

Van middelheiden Ende
Van maten.

Want toeghden en goede maniere
 Bahne lijf en ziele vlieren
 Want gheen dinc soe wel en staet
 Als scone zeden hoe dat gaet
En seic d' een vers int latijn
 Dat scone seden beter sijn
 Daenech and' toeght mach wese
 Dit machme in catoen oec lesen
En sal den lichame oec n' sieren
 Allene met sconen manieren
 Met cuisschen clederen alsoe
 Na dat dien staet hozet toe
 In iddelheit in goeder wise
 Soe dats te uele men gheuse
 Want alte uele des sijt vriet
 En was orber noyt noch goet
 Want sondincheit es ene omate
 B ringhe inne grote ombate
Landheren ende prelate
 En hede van hoghen state
 Of van hogher gheboert
 Wet dat he wel toe hoert
 Suuerlec abijt des sijt vriet
 Bat dant ghemeine lieden doet
 Met dits al gheslaghen ome
 En mach v segghen w' ome
Est dat een groet he maect
 Een sundinghe cleet wel gheraect
 Eens dorps sone sal des ghelike
 hebben willen es hi rike
Est oec dat diernen scouwen
 Iet sundings ane scone vruwen
 Si wuen daer na en poeghen
 hoe si des ghetwinnen moeghen
 Dit nes behoerlec twint

hies vriet die he seluen kint
 Atous sal ele sonder waen
 Na sinen staet ghecleedt gaen
 Niet te luttel noch te uele
 g ate es goet tallen spele
Eselke meestre oec ons leren
 Dat prinschen en landheren
 Selen hebben des seker sijt
 Altoes sundinghe abijt
 Omense bi kinnen sal
 Ouder die andre ouer al
 G hestelec plone des sijt vriet
 Of die heffen der kerken goet
 En selen gheen abijt draghen
 Si der werelt met behaghen
 Noch he oec setten te wapen
 Ghelijc viddren en salt knapen
 Met toeghen oetmoedechede
 Ghelijc xps selue dede
 Die met siere doet dat goet wan
 Daer si envelec leuen van
 Dus sal he ele melsche dat vstaet
 In iddelec houden na sinen staet
 B eide van cledren en van ghelate
 In desen leeght grote bate
Ende cledre machme selc stont kinnē
 Wat dat hte heuet binnen
 Gaet me ghescoert oft ontnayt
 En seic dat herte leit vdrayt
 Draeght men oec pauwen alsoe
 Die ten ploen men horen toe
 Soe seic men het heet een dwaes
 Dit sijn die worde her senecaes
 Niet middelheit wel houden can
 Dat es verie die wiser man
 Want d' alle toeght in leit
 Alsoe als aristotiles seic.

Van manlycheiden.

Manne selen manlyc ghelaet
 hebbē want hē dat wel staet
Salomon seic die wise man
 wat mach wesen dan
 an van wyfleker manieren
 en hare dinc wyslec hantieren
Cuidius spreect oec van dien
 datmen die altoes sal ontsien
 want si sijn dicke onghelstade
 bende in rade ende in dade
 ghelyc sijn hen openbare
 van buten toenen contrare
 hoerre rechte manlychede
 alsoe sijn si int hte mede
 bi saken seculven
 en te nauusten n ghetuulven
 des ghelyc oec van wiuen
 die manlec ghelaet driuen
Elc man sal sijn hte maken
 vrome en manlyc i sine saken
 en niet wanckel sijn d'inne
 an ghelstadech sijn van sinne
 en duven valt in sinen moet
 In sijn propoest op dat es goet
Hien sal oec na catoens leren
 an et hē seluen n discorderen
 want die hē seluen es sel
 en sal niemān becomen wel
 die mensche sal alsoe wi lesen
 van hten altoes blide wesen
 en niet hē seluen eendrachttech
 en in weltoen altoes v dachttech
 en ghetwēsttech sijn van moede
 Ja altoes niet goeder hoede
 niet wanckel sinnech en dan
 an ach hi wel heten een man.

 Dat die mensche niet
 dicke en sal sijn alleene.

Die mensche hebbic ghelesen
 En sal n gheerne allene wese
 an met goeden menschen ghemene
 die gherecht sijn en oec rene
 sal hi altoes poeghen na
 ons seic die wise seneca
 dat een edel goet te wensche
 te sine biten goeden mensche
 want vore die goede dat vstaet
 scaemt hē de mēsche te toene qt
 want sonden werden dat wet
 om die vroeghs dicke belet
Salomon maect ons ghewes
 dat het uele beter es
Twee ghesellen ghemene
 dan een mensche allene
 een doet den anderen gherief
 alle die elc anderen hebben lief
 en valt die een daer neder
 die and' heeftten op weder
 staet ghescreuen gheloues mi
 soe wee hē die allene si
Die hey leghe vadere d' met
 die wise cloestre hebben gheset
 an aecten d' in een couent
 sine mictē op enechheit d'went
 om dat elc andren sal staen bi
 en helpen als hi tachtter si
 Ja in allen goeden dinghen
 een zeel van n stringhen
 brect noder int ghemene
 dan ocht en hadde maer ene
 woude mē enen man deren
 dat hi allene en conste ghewen
 hi moeste tonder gaen

D at mochte si twee wed' staen
 hulpe ende raet die sijn goet
 die gherne neemt hi es vwet
Lieve liede al eest dat ghi
 heimelec allene sijt daer bi
 En doet ghene sonde ter
 p einst dat god onse here
 die bouen sit inden hemel
 v we wercke alle siet wel
 die vborghen en es twint
 want hi alle herten kint
 En orcontere en rechte es
 v an alle sonden sijds gherwes
V an werckene ende

S couvne leuene.
Twee leuene sijn waerlike
 die me met wint hemelike
 die bouen alle leuene gaen
 die een leuen wildyt vstaen
 die dat es een werckende leuen
 die and' een besouwend' es bescreue
 Av hoert alsoe gregorius seit
 v an desen twee wond'scheit
 die werckende leue wildyt weten
 die ats den honghe gheuen teten
 die en naecten decken sine lede
 h' berghe daer toe mede
 die en bedroefden vwech en spade
 die twesten met rade en met dade
 En altoes leuen voert
 die en onghelerden gods woert
 die en tolenden corrigeren
 En den hoeudeghen leuen
 En wegghen ter oetmoedegheten
 die wte sorghe draghen mede
 die om ald' menschen salecheit
 En oec altoes sijn gheruit

die en euenkerste vwech en spade
 die alle een woude datmen he dade
 die alle gregorius heeft bescreuen
 die soe es dit dwerckende leuen
Scouvne leuen dat ghijt wet
 die heeft gregorius dus gheset
 die ats dat wi met alle sinne
 die soe en menschen selen minen
 die En alle wtwindeghe dinghen
 die vter herten selen dinghen
 die En dine gode dinchen allene
 die g'et bernender herten rene
 die En in sundlinch vlanghen
 die Onse scyppe ane hanghen
 die En alle eerdsche sorghe laten
 die Ende begheren vter maten
 die siene ons heren anschijn
 die die alle vrouden volmaect sijn
 die Ende hebben oec verlanc
 die Om der inge soeten sanc
 die En d'na gheselschap soete en clac
 die die sonder eende leuet daer
 die die in desen stade wille leuen
 die g'oet maghe lant goet beghen
 die En alle eerdsche dinghe ghemene
 die S ond' sinen scyppe allene
Lom dese twee leuene als men leest
 die heeft meneghe disputacie gheveest
 die Welc van he dat best ware
 die die at een van he dats openbare
 die En es anders niet dan minen
 die g'et ere soetheit van binen
 die En alle dinc van buten
 die v'alt vter herten sluten
Sdie werckende leuen dat ghi
 die hier voze horet segghen mi
 die Es vele meerre arbeit

Wāt .i. mēsche moet soz fachteheit
 Vore hē seluē draghē spade en vore
 En vore sinen euenkersten alsoe
 En hē teilen lijf ende goet
 En die and' des sijt vivot
 En werket and's niet een twint
 Dan hi sinen sceppe mint
 Dese twee hebben ondscheit
 Nochtan hebben dicke ghesleit
 Goede clerke openbare
 Dat scouwende beter ware
 Want xps sprac hier te voren
 Dat magdalene hadde voren
 Beste deel dat nummermeren
 Van hare en soude heren
 Want si altoes sijt seker das
 In bernend' minnen was
 Ende niet achte een oert
 Van al dat d' werelt toe hoert
Chets oec waer des sijt vivot
 Die gode wilt dienen hi moet
 Sijn herte suuer maken
 Van alder werelt sahen
 Die de werelt laten wille
 Hoeden hē des lude en stille
 Dat hi niet en behoude voert
 Jet dat der werelt toe hoert
 Soe wie gode volghen sal
 Gooet die werelt laten al
 Want behoudt hi d' werelt iet
 Soe es sijn volghen al niet
 Die ewangelie doet ghewach
 Dat mē twee heren in en mach
 Te hulten dienen ghelike
 Wi selen laten dat ertike
 Om trike dat euwelec duert
 Dat mē en heeft ombesuert.

Vander godheit.

God in hē seluen es een gheest
 Wat mē van hē singht oft leest
 Oft dicht of scrijft daer af
 Dats algader maer een haf
 Al die werelt machē minen
 Gij hē en mach niemen kinne
 Sine hoegde en sine diepheit
 Sine lingde en sine bretheit
 En mach gheen mensche wete
 Hi blijft altoes onghemeten
 Hi es altoes moghentlike
 In hemel ende in ertike
 Ende in helle daer toe mede
 Hi en willet ghene stede
 Hem en es verborghen twint
 Want hi alle herten kint
Sonder beghin en sonder inde
 En sond' middelheit alsiet vinde
 Want soe wat sonder ende es
 En heeft gheē midtelt sijds ghewes
Ontfermljtech en goedertieren
 Es hi in allen manieren
 Die niemengs bede en ontseit
 Op datter salecheit in leit
 Hi es oetmoedegher allene
 Dan allen menschen ghemene
 Ghereet ter ontfermechede
 En traghe ter waken mede
Eyghenlec behoren hē toe
 Voente ic seggu hoe
 Hi es melde ende waerachtech
 Gherecht en alles machtech
 Ontfinljtech d' toe mede
 Gij sine ontfermljtechede
 Bouen al sine werken gaet
 Dats ons een groet toe vlaet

Op sijn enech woert soe staen
 hemel en eerde sonder waen
 En alle dat daer inne es
 Staet in sine hoede sijds ghewes
 En dade hi sine hoede d'af iet
 het soude weder al werden niet
 Want hi van in quam algader
 alsoet woude die eneghe vader
 God es onwandelbare
 hem en liden ghene iare
 noch tijt niet noch vrie
 Dits sine godlike nature
 hem heeft ghisteren no heden
 hem nes noyt tijt gheleden
 Want hi es sonder beghin
 En sonder inde meer no min
 En wat hi gheeft oft vte ghiet
 hem heues te min niet
 men mach he sien no tasten
 het nes niemant in vasten
 dan si die hem minnen
 men et alder herten binnen
 hem en mach drien gheen onghenal
 Want de he heeft hi heuet al
 En de he men heeft hme heeft ewint
 Dus doet ons sence augustijn bekint

Noch subtylre van gode.

U Die al beghin soe was een
 die beghin en heeft en gheen
 vte wien dat alle dinghen
 horen iersten spronc ontfinghen
 God es een wort wildijt besien
 Gheformeert van letteren drie
 En alsoe sijn oec sone
 In enen god drie plone
 En ele es god int ghemeen
 Nochtan nes der god in een

Dits wonder te merken an
 hier op en sal gheen man
 Sere legghen sinen meit
 Wat en was me soe wisen cleit
 Van sinne in ghenen stonden
 Die dese dine conste ghegronden
Die dese worde vstaen wale
 En sijn met leec altemale
 Decretale ons dat beuelen
 Dat wi starclike glouen selen
 En een vtoech belien
In v bidden wi gode den vrien
 Dat hi ons int leste sate
 In des ghewarechs gheloefs state
 Ende in vasten hope mede
 En vanden viant ons beurede
 Soe dat wi comen salechlike
 In sijn einvech hemelike
Dese boec wt volmaect aldus
 In die maent van iunius
 Doen men saef xps gheboert
 Dertiene hondert en .xl. voert
 Ende oec .v. daer toe mede
 Al tant werpen in die stede
 In .iiij. iaer des regements
 Des tseelts paus tser clements
 En in .xviii. iaer des rijcs
 Des vifts heylers loterwijcs
 En int .xxviii. ste iaer
 Dat die derde ian voer waer
 In brabant met groter ere
 Hertoghe sat ende here
 In iaer alliet versinne
 Vander werelt beghinne
 .viij. .m. ende hondert
 En .xliij. wien soes wondert.

Nota

An dichten comt mi
clemme bate. Die hede
raden mi dat ic late
Ende minen sin met
en vertare.

An die toghet van hare
die moeder en maghet es bleuen
hebbic een scone miracle op heue
die god sond' twiuel toghede
arien teren diene soghede
ic wille beghinne va ere nonne
en ghedichte god moet mi onne
dat ic die poente moet wel gerake
en een goet ende d' af maken
volcomelijc na der waerheide
als mi broed' ghycbrecht seide
en begheuen wille mijn
hi vant in die boeke sijn
hi was een out ghedaghet man
die none daer ic af began
was houelche en subtyl van zeden
en vint ghene noch heden
die haer ghelijct ic wane
van zeden ende van ghedane
dat ic prisete hare lede
sonderlinghe h' scoenhede
dat een dinc dat niet en dochte
ic wille v segghe va wat ambochte
si plach te wesen langhen tijt
int cloest' d' si droech abynt
osterse was si daer
dat leggiec v al ouer waer
sine was lat no traghe
no bi nachte no bi daghe
si was snel te haren werke
si plach te ludene in die kerke
si ghereide thicht en ornamment

En dede op staen alt couent
Dese ioffrouwe en was n' sond'
Der minen die gt wond'
p' leecht te werken achte lande
bi wilen comter af scande
Quale toren wedermoet
bi wilen bliscap en goet
den wisen maect si oec soe nes
dat hi moet bliuen int vlies
Est hem heft ofte leet
si dwingt sulke dat hinc weet
weder spreken ofte swighen
d' hi loen af waent ghecrighe
en eghe worpt si ondervoet
die op staet alst h' dunct goet
en sine maect sulken milde
die lieuer sine ghifte hilde
dat h' h' niet bider minen rade
noch vintme liede soe ghestade
wat si hebben gt oft clene
dat h' die n' gheeft ghemene
welde bliscap ende wulve
selke n' hetic ghetrouwe
si constu niet gheseggen als
hoe uele gheloux en onghenals
v' t' minen beken wonnen
hier ome en darfme n' vonne
d' nonen dat si n' en conste ontgae
der minen diese hilt gheuaen
wat die duuel altoes begheert
d' emesche te become en n' en cesseert
dach en nacht spade en vroe
hi doeter sine macht toe
en quaden listen als hi wel conde
b' eordise n' vleeschelike sonde
die none dat si steruen waende
Gode bat si ende vmaende

An dichten con
cleme bate. **D**
raden mi dat u
Ende minen s
en vertare.

D om die toghet van hare
D ie moeder en maghet es l
H ebbic een scone mieracle o
D ie god sond/twivuel toghet

Dat hise twelste dore sine ghenade
 Si sprac ic ben soe vladen
 Met stark minen en ghewont
 Dat weet hi dient al es cont
 Die niet en es vholen
 Dat mi die cranch sal doen tole
 Ic moet leiden een and leuen
 Ic abijt moetic begheuen
Nv hoert hoeter na vghinc
 Si sende om den ionghelinc
 Die toe hadde grote lieue
 Oetmoedelyc met enen brieue
 Dat hi saen te hare quame
 Die laghe ane sine vrane
 Die bode ghinc d' te ionghelinc was
 Hi nam den brief ende las
 Die hem sende sijn vriendinne
 Die was hi blide in sinen sinne
 Hi haestem te comen daer
 Sint dat si out waren .xij. iaer
 Die wanc die minne dese twee
 Dat si dogheden menech wee
Hi weet soe hi ierst mochte
 Den cloester d' hise sochte
 Hi ghinc sitten voer tfensterhijn
 Ende soude gheerne mocht sijn
 Sijn lief spreken ende sien
 Niet langhe en merde si na dien
 Si quam en woudene vanden
 Vor tfensterhijn dat m' ylere bande
 Die wers en lanx was beulochten
 Die enech weruen si vlochten
 Daer hi sat buten en si binnen
 Beuaen met alsoe stark minen
 Si laten soe een langhe stonde
 Dat ict ghelegghen m' en woude
 Die dicke v'vandelde hare blye

Ay mi seitsi aymie
 Voren lief mi es soe wee
 Spract ieghe mi een wort oft twee
 Dat mi therte confortteert
 Ic ben die twelst ane v begheert
 Die minne stael steet mi int hte
 Dat ic doghe grote smerte
 Ic mach nemermeer vhoghen
Lief ghi en hebbet wt ghetoghen
Hi antworde met sinne
 Ghi wet wel lieue vriendinne
 Dat wi langhe hebben ghedragen
 Die minne al onsen daghen
 Die en hadden nye soe uele rusten
 Dat wi ons eens ondercusten
 Die rouwe venus die godinne
 Die dit brachte in onsen sinne
 Die oete god onse here vtoemen
 Dat si twee soe scone bloemen
 Die oet vualuen en bederuen
 Die onstic wel ane v vveruen
 Die n ghi tabijt wout ned' leggen
 Die n mi ene sekeren tijt seggen
 Die hoe ic v vte mochte leiden
 Die ic woude viden en ghereiden
 Die oede cleder diere van wullen
 Die n die met bonten doen vullen
 Die antel roc en seroet
 Die n begheue v te ghere noet
 Die et v willic mi auentueren
 Die lief leet tluete metten sueren
 Die n emt te pande mijn trouwe
 Die v corne vrient spc die ionchouwe
 Die ie willic gherne van v ontfaen
 Die nde met v soe verre gaen
 Die dat niemmen en sal wete i dit couent
 Die w waert dat wi sijn berwent

Van tauont ouer viij. nachte
 Comt en nemt mijns wachte
 D' buten inden vergier
 Onder enen eglentier
 Wacht d' mijns ic come wt
 En wille wesen uwe bruut
 Te varen d' ghi begheert
 En si dat mi siecheit deert
 Och saken die mi sijn te swaer
 Ic come sekerlike daer
 En ic begheert van v sere

Dat ghi d' comt lieue ionche
 Dit gheloefde elc anderen
 Hi nam orlof en ghinc wandere
 D' sijn wille gheladelt stoet
 Hi satter op metter spoet
 En reet wech sinen telt
 Ter stat wt ouer een velt
 Sijns lieues hi met en vgat
 Sinds taghes ghinc hi in die stat
 Hi cochte blau ende scaerlaken
 Daer hi af dede maken
 G' autele en caproen groet
 Ende roc ende sozcoet
 En na recht gheuodert wel
 Niemen en sach beter vel
 Ond' vinnen cledere draghen
 Si prijsent alle diet saghen
 G' esse gordele en almoniere
 Cocht haer goet en diere
 Huuen vingherline van goude
 En chierheit menechfoude
 Om al die chierheit dede hi proeue
 Die eneg' bruut soude behoenen
 G' et hem nam hi .v. pont
 Ende voer in ere auonstone
 H' eymelike buten der stede

Al dat scoenheide voerdi mede
 Wel ghetorst op sijn paert
 En voer alsoe ten cloeste wt
 Daer si seide inden v'gier
 Onder enen eglentier
 Hi ghinc sitten ned' int cruut
 G'rote sijn lief soude comen wt
An hem latic nu die tale
 En segghe v vand' scoend' smale
 V'oze midd'nacht lude si mettine
 Die mine dede h' grote pine
 Als mettenen waren ghesongen
 Bide van ouden en van iongen
 Die daer waren int couent
 En si weder waren ghewent
 Opten dornter al ghemene
 B leef si inden coer allene
 En si sprac haer ghebede
 Alsi te voren dicke dede
 Si knielde voerden outaer
 En sprac met groten vaer
 G' aria moeder soete name
 N v en mach minen lichame
 Niet langher in d'abyt gheduren
 G' hi kint wel in allen vren
 S menschen herte en sijn wesen
 Ic hebbe gheuaft en ghelesen
 En ghenomen discipline
 Hets al om niet dat ic pine
 G' inne worpt mi ond' voet
 Dat ic der werelt dienen moet
 Alsoe waerlike als ghi here lieue
 Wort ghehanghe tussche .ij. diene
 En aent cruce wort gherechet
 En ghi lazarusse verwecket
 D' hi lach inden graue doet
 Soe moetti kinnen mine noet

En mine medaet mi vghewen
Jc moet in swarē sondē sneuen
Desen ghinc si vten core
Teenē beelde daer si vore
Hielde en sprac hare ghebede
Maria stont ter stede
Si riep maria onuersaghet
Jc hebte v nach en dach geclaght
Ontfermelike mijn vnoy
En mi en es niet te bat een hoy
Jc werde mijns sins te male quijt
Bluic langher in dit abijt
Die couel toech si vte al daer
En leidse op onser vūwē outaer
Doen dede si vte hare scoen
Av hoert watsi sal doen
Die slotete vander sacristien
Hinc si voer dat beelde marien
En ict segt v ouer waer
Waer ome dat sise hinc al daer
Ofmenle te priemtime sochte
Pat menle best d'vinden mochte
Hets wel recht in alder tijt
Wie vore marien beelde lijt
Dat hi sijn oghen ter wt sla
Ende segge aue eer hi ga
Aue maria d'ome si ghedinct
Wome dat si die slotel d' hinc
Dv ghinc si danē worden noet
Het enen pels al bloet
Daeer si een dore wiste
Die si ontfloet met liste
En ghincker heymelijc vut
Stillehinc sonder ghehuut
Jnden vghier quam si met vare
Die iongelinc wt haers gheware
Hi seide lief en verueert v niet

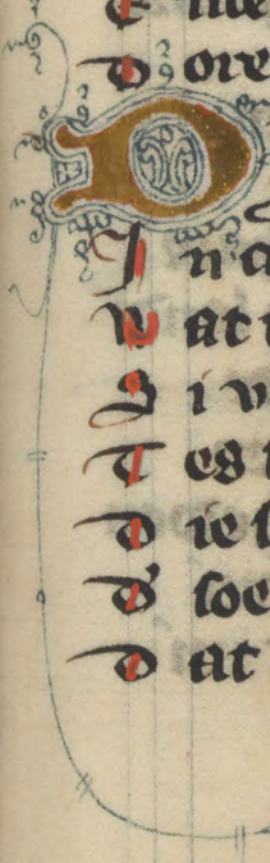
Hets v vrient dat ghi hier siet
Doe si beide te samen quamen
Si begonste hare te scamen
Om dat si in enen pels stoet
Bloets hoeft en baruoet
Doen seidi wel scone lichame
Vsoe waren bat bequame
Scone ghewaden en goete cleder
Hebter mi om niet te leder
Jc salse v gheuen sciere
Doe ghinghe si ond' te eglentiere
En alles dies si behoefte
Des gaf hi hare ghenoech
Hi gaf haer cleder twee paer
Blau waest dat si aen dede daer
Vel ghescepen int ghenoech
Vriendelike hi op haer loech
Hi seide lief dit hemelblau
Staet v bat dan dede dat grau
Twee coulen toech si ane
Ende twee scoen cordewane
Die hare uele bat stonden
Dan scoen die waren ghebonten
Hoet cleder van witter ziden
Gaf hi hare te dien tiden
Die si op haer hoeft hinc
Doen cullise die ionghelinc
Vriendelike aen haren mont
He tochte d' si voer hē stont
Dat die dach verclaerde
Haestelike ghinc hi tsmē paerde
Hi settele voer hē int ghereide
Dus voren si henen beide
Soe verre dat began te daghen
Dat si hē nyemen volghē en saghe
Doen begant te lichtene int oest
Si seide god alder werelt twest

5.
A v moeti ons bewaren
Ic sie den dach vclaren
Wanc met v niet comen wt
Ic soude prime hebbē gheluit
Als ic wilen was ghewone
In den cloester van religione
Ic ducht mi die vaert sal wille
Die werelt hout soe cleine trouwe
Al hebbic mi ghekeert d' an
Si slacht den losen coman
Die vingherline van formine
Voept voer gulome
Hy wat segdi suuerlike
Ocht ic v emermeer belwike
Soe moete mi god scinden
W aer dat wi ons bewinden
In soede van v te ghere noet
O ns en soede die bitter doet
H oe mach v aen mi t wien
G hi en hebt aen mi niet vlien
D at ic v fel was ofte loes
S int dat ic v ierst vercoes
E n haddic niet in minen sinne
G hedaen een keyserinne
O p dat ic haers werdech ware
L ief en liete v niet om hare
D es moghedi seker wesen
I c voze niet ons vte ghelesen
V. pont wit seluerijn
D aer seloi lief vrouwe af sijn
A l varen wi in vrende lande
W me deruen vteren ghene pande
B innen desen seuen iaren
D us quamē si den telt gheuaren
S morgens aen een foreest
D die voghele hadden feest
S i maecten soe groet ghescal

D atment hoerde ouer al
E lc sanc na der naturen sine
D stonden scone bloemkine
O p dat groene velt ontploken
D ie scone waren en suete roke
D ie locht was claer en scone
D stonden vele rechte bome
D ie ghelouert waren rike
D ie ionghelinc sach op die suilike
D hi ghestade mine toe droech
H i seide lief waert v gheuoech
W i souden beeten en bloemē lesen
H et dunct mi hier scone wesen
L aet ons spelen d' minen spel
V at segdi sprac si dorper fel
S oudic beeten op tsel
G helijc enē wue die wint ghelt
D orperlic met haren lichame
S cher soe haddic cleine scame
D it en ware v niet gheliet
W aerdic van dorps aerde niet
I c mach mi bedinken onsochte
G odsat hebdi diet sochte
S wighet meer deser talen
E n hoert die voghele inden dalen
H oe si singhē en hē v vroyen
D ie tijt sal v te min vnoyen
A llic bi v ben al naect
O p een bedde wel ghemaect
S oe doet al dat v ghenoecht
E n dat uwer herten voeght
I c hebs in mijn herte toren
D at ghijt mi heden leit te voren
Hi seide lief en belghz v niet
H et dede venus diet mi niet
G od gheue mi scande en plaghe
D chtic v emermeer ghewaghe

Si seide ic v gheeft v dan
Ghi sijt mijn troest voer alle man
Die leuen onder den trone
Al leuede absolon die scone
En ic des wel seker ware
Get hem te leuene .ij. iare
Jn weesten ende in rusten
Jn liets mi niet ghecusten
Lief ic hebbe v soe vertoren
Gen mocht mi dat n legghē vorē
Dat ic uves soude verg heten
Vanc in hemelrike gheseten
Ende ghi hier in ertrike
Jc quame tot v sekerlike
Av god latet onghewroken
Dat ic dullyc hebbe ghesproken
Die minste bliscap in hemelrike
Enes hier ghere vrouwen ghelike
Des die minste soe volmaect
Datter zielen niet en smaect
Dan gode te minen sonder inde
Alerdsche dinc es ellinde
Si en toeght met een haer
Jeghen die minste die es daer
Diere om pine die sijn vroet
Aleest dat ic tolen moet
Ende mi te groten sonden heren
Dore v lieue scone ionche
Dus hadden si tale en wed' tale
Si reden berch ende dale
Jn can v niet ghesegghen wel
Wat tusschen hē tveen gheuel
Si voren alsoe voert
Tes si quamen in een poert
Die scone stont in enen dale
Dsoe bequaemt hē wale
Dat siere bleuen der iaren seuen

En waren in vveenden leuen
Get ghenuechten van lichamen
En woumen .ij. kind' tflamen
Dna den seuen iaren
Alle die peninghe vteert waren
Goesten si teren vanden pande
Die si brachten vten lande
Cleder scoenheit en paerde
Vochten si te haluer warde
Sn brochtent al ouer saen
Doen en wisten si wat bestaen
Si en conste ghene roc spinnen
Dsi met mochte winnen
Die tijt wt inden lande diere
Van spisen van wine en van biere
En van al datmen eten mochte
Dies hē wt te moede onsochte
Si waren hē lieuer uele doet
Dan si hadden ghebeden broet
Die aermoede maecte een ghesceet
Tusschen hē beide al waest hē leet
Aende man ghebrac dierste trouwe
Hi lietle d' in groten rouwe
Ende voer te sinen lande weder
Si en sachte n' oghen nye zeder
Dbleuen met hare ghinder
Twee vter maten scone kinder
Sic hets mi comen soe
Dat ic duchte spate en vroe
Jc ben in uele toghens bleuen
Die ghene heeft mi begheuen
Dic mi trouwen toe vliet
Maria vrouwe oft ghi ghebiet
Bid' vore mi en mine .ij. ionghere
Dat wi n' en steruen van honghē
Wat salic doen elendech wijf
Jc moet beide ziele ende lijf

11
 3
 2

b eulecken met sondeghen daden
M aria vünve staet mi in staten
A l constic enen roc spinnen
J n mochter niet met winnen
J n tveen weken een broet
J c moet gaen worden noet
b uten der stat op tfele
E n winne met minde lichame ghele
D ic met mach copen spise
J n mach in ghere wise
g yn kinder niet begheuen
D us ghinc si in een sondech leue
W ant men seit ons ouerwaer
D at si langhe leue iaer
G hemene wijf ter werelt ghinc
E nde meneghe sonde ontfinc
D at haer was wel onbequame
D ie si dede metten lichame
D si cleme ghenuechte hadde in
A l dede sijt om een cranc ghem
D si haer kinder niet onthelt
W at holpt al vertelt
D ie scamelike sonden en die swaer
D si in was .xiiij. iaer
g emmer en liet si achter niet
h adsi wouwe oft verduet
S me las alle daghe met trouwe
D ie seuen ghetiden van onse vünve
D ie las si h' te loue en te ren
D at sise moeste beheren
v ten sondeliken daden
D si was met beladen
b i ghetale .xiiij. iaer
D at segghic v ouer waer
S i was seuen iaer metten man
D ie .ij. kinde an hare van
D iese liet in ellende

D si toghede groet mefvinde
D ierste vij. iaer hebdi gehoert
V staet hoe si leuede voert
Als die .xiiij. iaer ware ghedaen
S inde haer god int hte saen
D ewuvenesse alsoe groet
D at si met ene hude al bloet
L ieu liete h' hoet af claen
D an si meer sonde hadde ghedaen
g et haren lichame alsi plach
S i weende nacht ende dach
D at h' oghen seten drogheden
S i seide maria die gode soghede
f onteyne bouen alle wuen
L aet mi ind' noet niet bliuen
v wouwe ic neme v torconden
D at mi wouwen mine sonden
E n sijn mi herde leet
D er es soe uele dat ic en weet
W aer icse dede ocht niet wien
A y lachen wat sal mijns ghelien
J c mach wel ieghe tordeel sorgen
D oghe gods sijn mi vborgen
D aer alle sonden selen bliken
b eide van armen en van riken
E n alle meltaet sal sijn ghenroke
D en si vore biechte af ghesproke
E nde penitencie ghedaen
D at wetic wel sonder waen
D es benic in groten vare
A l droghic alle daghe een hare
E n adep niet van lande te lande
O uer voete ende ouer hande
W ullen baruoet sonder scoen
A ochtan en constic niet ghedoen
D at ic van sonden worde vri
M aria vünve ghi en tveest mi

Fonteyne boue alle toghet
Ghi hebt den meneghe vhoghe
Alle wel teophuluse scoen
Hi was d'quaetst sonderen een
En hadden de duuel op ghegeue
Beide ziele ende leuen
En was worden sijn man
Vrouwe ghi vloeseten nochtan
Al benic een besondech wijf
Ende een onghetwelft heytijf
In wat leuen ic noy was
Vrouwe ghedinct dat ic las
Tuwer euen een ghebede
Toent aen mi v oetmoedechede
Ic ben ene die es bedwouet
En uwer hulpen wel behoouet
Dies maghe mi vbouden
En bleef he nye ouergouden
Die v gruete maget vrie
Alle daghe met ere aue marie
Die v ghebet gherne lesen
Si moeghen wel seker wesen
Dat he d' af sal comen vrame
Vuwe hets v soe wel bequame
Wt vorne gods bruut
Vsone sinde v een saluut
Te nazaret d' hi v sochte
Die v ene boetscap brochte
Die nye van bode was ghehoert
Dome sijn v die selue woert
Soe bequame sonder wanc
Dat ghys wet elken danc
Die v gheerne d' mede quet
Al w hi in sonden belet
Ghi souden te ghenaden bringhe
En voer uwen sone vdinghen
Dese bedinghe en dese claghe

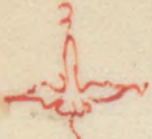
Dief die sonderse alle daghe
Si nam een kint in elke hant
En ghinck met toer clant
In armoede van stede te steden
Ende leuede bider beden
Soe langhe tolete si achte dlant
Dat si ten cloester weder vant
Dsi hadde gheweest nomme
En quam d' sauons na d' sonne
In ere weduuen huus spade
Dsi bat herberghe toer ghenade
Dat si daer snachts mochte bliuen
Ic mocht v qualijc verdriuen
Spe die weduwe in uwe kindhine
Mi dunct dat si moede scinen
Ruult v ende sit neder
Ic sal v teilen weder
Dat mi vleent onse here
Doer siere lieuer moeder ere
Dus bleef si met haren kinden
En soude gheerne onder vinden
Hoet inden cloester stoede
Segt mi seitsi vrouwe goede
Es dit couint van ioffrouwen
Iaet seitsi bi miere trouwen
Dat verweent es ende uke
Men weet mever sijns ghelike
Die nonen diere abijt in draghen
In hoerde nye ghewaghen
Van hem gheen gherochte
Dies si blame hebben mochten
Die d' bi haren kinderen sat
Si seide waer bi legdi dat
Ic hoerde binnen deser weken
Soe uele van ere nommen spreke
Allie vstoet in minen sinne
Soe was si hier colsterinne

Die d' bi haren kinderen sat
 si seide waer bi legdi dat
 ic hoerde binnen deser weken
 soe uele van ere nommen spreke
 allie vstoet in minen sinne
 soe was si hier colsterinne

Handwritten red ink flourishes and marginalia at the bottom of the page, including decorative lines and small symbols.

9.
Diet mi seide hinc loech niet
hets binnen .xiii. iare ghesaet
Dat si vten cloester streec
men wiste noyt waer si weec
Of in wat lande si inde nam
Oen wt die weduwe gram
En seide ghi dunct mi reuen
Derre talen seldi begheuen
Te segghene vand' costertinne
Ofte ghi en blijft hier in binnen
Si heeft hier costersse ghesijn
Xiii. iare den termijn
Dat men haers noyt ghemelle cōde
In alden tiden ene metten stonde
hen si dat si waer onghesont
hi ware eiger dan een hont
Diere af seide el dan goet
Si draghet soe reynen moet
Die eneghe noue draghe mochte
Die alle die cloests dore sochte
Die staen tussche elue en d' geronde
Ic wane men niet vnde en conde
Ne ghene die gheestelik leeft
Die alsoe langhe hadde ghesneeft
Dese tale tochte hi wesen wond
En seide vūwe maect mi cond'
Hoe hiet haer moed' en vader
Doe noemelise beide gader
Oen wiste si wel dat si hi meende
Ay god hoe si snachs weende
heymelike voer haer bedde
Si seide ic en hebbe and' wedde
Dan van herten gt berouwe
Syt in mijn hulpe maria vūwe
Mijn sonden sijn mi soe leet
Saghtic enen houen heet
Die in groten gloyen stonde

Dat die vlaime ghinghe vte monde
Ic croper in met vlite
Mochtic mier sonden werde quite
here ghi hebt wan hope v'wate
Daer op willic mi vlaten
Ic ben die altoes ghenade hoept
Al cest dat mi anyt noept
En mi bringt in groten vare
En was nye soe grote sondare
Sint dat ghi op ertrihe quaemt
En menschelike vorme naemt
En ghi aen den cruce wout sterue
Sone hiet den sondare in beduen
Die met berouwenesse socht gnade
hi vantse al quam hi spade
Alst wel openbaer scheen
Dien enen sondare vanden tveen
Die tūver rechter siden hinc
Dats ons een troestelijc dinc
Dat ghinc ontfinc onbesouden
Soet berou mach als ghewoude
Dat maghtic merken an desen
Ghi seit vrient du salt wesen
met mi heden in mijn rike
Dat segghic v ghewaerlike
Noch here waest openbare
Dat gisemast die mordenaar
Ten lesten om ghenade bat
hinc gaf v wed' gout no scat
Dan he berouden sine sonden
vontfmecheit en es in te gronde
Niet meer dan men mach
Die zee wt sceppen op enen dach
En droghen al toten gronde
Dus was nye soe grote sonde
vūwe v ghenaden en gaen boue
hoe soudic dan sijn vscouen

Van uwer ontfmecheit
Ocht mi mijn sonde sijn soe leit
Daer si lach in dit ghebede
 qua een vaec in al h' lede
Ende si wt in clape sochte
In enen vylsien haer dochte
Hoe een stemme aen haer riep
Daer si lach ende sliep
Mensche du heues soe langhe gecart
Dat maria dijns ontfarmt
Want si heeft v verbeden
Gaet inden cloest' in haestecheden
Ghi vint die toren open wide
D'ghi vut g'nges ten selue tude
Met uwen lieue den ionghelinc
Die v inder noet af ghinc
Al dijn abijt vinstu weder
Ligghe opten outaer neder
Wile couele ende scoen
Moeghedi coenlyc ane toen
Des danct hoeghelike marien
Die clotele vander sacristien
Die ghi voer tbeelde hinct
Snachs toen ghi vut ghinct
Die heeft si soe toen bewaren
Datmen binnen .xiiij. iaren
Vwes nye en ghemiste
Soe dat yemen d' af wiste
Maria es soe wel v vrient
Si heeft altoes voer v ghedient
Min no meer na dijn ghelike
Dat heeft de vuwe van hemelike
Sonderse toer v ghedaen
Si heet v inden cloester gaen
Ghi en vint nyema op v bedde
Hets van gode dat ic v quedde
Na desen en waest niet lanc

Dat si vut hare clape ontspranc
Si seide god gheweldechere
En ghehinct den duuel nemerme
Dat hi mi bringhe in mere vdrict
Van mi nu es ghesaet
Ochtic nu inde cloest' ghynghe
En me mi ou dieueghe v'inghe
Soe wanc noch meer ghescent
Dan doe ic ierst rumde couent
Ic mane v god die goede
Doz uwen p'iosen bloede
Dat vut uwer ziden liep
Ocht die stemme die aen mi riep
Hier es comen te minen baten
Dat sijs niet en moete laten
Si en come anderwerk tot hare
En derde veruen openbare
Soe dat ic mach sonder waen
Weder in mine cloester gaen
Ic wilre om benedien
Ende louen altoes marien
Sanders snachs moghedi horen
Squam h' een stemme te voren
Die op haer riep ende seide
Mensche du maets te langhe beide
Ganc weder in dinen cloester
God sal wesen dijn tweester
Doet dat maria v ontbiet
Ic ben haer bode en t'biuels niet
Av heefse anderwerk v'nomen
Die stemme tote h' comen
En hietse inden cloester gaen
Aochtan en dorst sijs niet bestaen
Der derder nacht vbeyt si noch
En seide eest elks ghedroch
Dat mi comt te voren
Soe maghic cortelike scoen

Des duuels ghewelt en sine cracht
En ocht hure comt te nacht
h ere soe maecten soe confuus
Dat hi vare vten huus
Dat hi mi niet en moete scaden
Maria nu staet mi in staten
Die ene steme ane mi sint
En hiet mi gaen int couint
Ic mane v vrouwe bi uwen kinde
Dat ghise mi derden vuen wilt sinte
Doen waecte si den terden nacht
Een steme qua van gods cracht
Met enen ouer groten lichte
Ende seide hets bi onrecht
Dat ghi niet en doet dat ic v hiet
Want v maria bi mi ontbiet
Ghi moecht beiden te lanc
Gaet inden cloester sonder wanc
Ghi vint die toren op en wide ontdae
D ghi wilt moghedi gaen
V. abijt vindi weder
Liggende opten outaer neder
Als die steme dit hadde ghesleit
En mochte die zonderlle die d leit
Die claerheit mette oghen wel sien
Si seide nu en darf mi n t vrien
Dese stemme comt van gode
En es der maghz marien bode
Dat wetic nu sonder houe
Si comt met lichte soe sone
N v en willics niet laten
Ic wille mi inden cloest' maken
Ic saelt oec doen in goed' trouwen
Opten tiest van onser vrouwen
En wille mijn kinder beide gader
b euelen gode onsen vader
h i salse wel bewaren

11
D oen toech si vte al sond' sparen
h cleder daer sise met decte
h eymelike dat sise niet en wecte
S i cullese beide aen haren mont
S i seide kind' blijft ghesont
O pten tiest van onser vrouwen
L atic v hier in goed' trouwen
E n hadde mi maria n vbeden
I c en hadde v niet begheuen
O m al tgoet dat wme heeft binne
h oert wes si sal beghinnen
Nv gaet si met groten weene
Ten cloest' wt moeder eene
D oen si quam inden vgiere
V ant si die toze ontsloten sciere
S i ghincher in sond' wanc
M aria hebbes danc
I c ben comen binnen muur
G od gheue mi goede auenture
W aer si quam vant si die toze
A l wide open reghen hore
I n die kerke si doe trac
h eymelike si doe sprac
G od here ic bidde v met v lite
h ulpt mi wed' in mine abite
D at ic ouer .xiiij. iaer
L iet ligghe op onl' v uwe outaer
S nachs doen ic danen saet
D it en es gheloghen niet
I c legt v sonder ghile
S cone couele ende wile
V ant si ter seuer stede weder
D sijn hadde gheleit neder
S i traect an haestelike
E nde seide god van hemelike
E n maria maghet sijn
G hebenedyt moetti sijn

G hi sijt alre doghet bloeme
 J n inwen wine magetoeme
 D weghedi een kint sond' wee
 D at hē sal bliuen ēmermee
 G hi sijt een wt vcozen werde
 V kint maecte hemel en erde
 D ese ghewelt comt v van gode
 E n staet altoes tuwen ghebode
 D en hē die ons biweder
 G oghedi ghebieden als moeder
 E n hi v heten lieue dochter
 H ier omē leuic vele te sochter
 W ie aen v soect ghenade
 H i vintse al comt hi spade
 V hulpe die es alte groet
 A l hebbic vnoy ende noet
 H ets bi v ghewandelt soe
 D at ic nu mach wesen vroe
 G et rechte maghic v benedien
 D ie flotele vander sacristien
 S ach si hanghen in ware dinc
 V or marien d' sise hinc
 D ie flotele hinc si aen hare
 E n ghinc ten core d' si clare
 L ampte sach berie in alle hoekē
 D aer na ghinc si ten boeken
 E nde leide elc op sine stede
 A lli dicke te voren dede
 E n si bat der maghet marien
 D at sise van euele moeste vrien
 E n haer kinder die si liet
 T er weduwen huus in zw' vdiert
 B innē dien was die nacht ghegae
 D at dorloy begonste te slaen
 D men middnacht bi kinde
 S i nam cloc zeel biden inde
 E n luude mette so wel te tiden

D at sijt hoerden in allen ziden
 D ie bouen opten dornter laghen
 D ie quam alle sonder traghē
 V anden dornter ghemene
 S me wisten hier af gt no clene
 S i bleef inden cloest' hare tijt
 S ond' lachter en ver wijt
 G ariā hadde ghedient voer hare
 G helijc oft sijt selue ware
 D us was die sonderse bekeert
 G ariā te loue die men eert
 D er maghet van hemelike
 D ie altoes ghetrouwelike
 H aren vrient staet in staten
 A lli in node sijn verladen

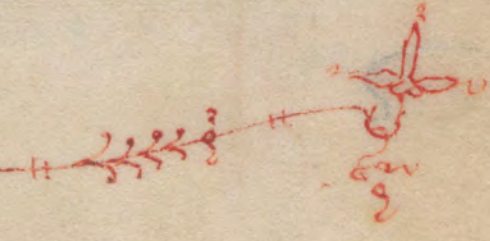
Dese ioffrouwe d' ic af las
 Es nomme allī te voren was
 N v en willic vgheten niet
 H aer twee kindere die si liet
 T er weduwen huus in gter noet
 S i en hadden ghelt noch biwet
 J n can v niet vergonden
 D oen si h' moeder niet en vonden
 W at groter wuwe dat si dreuen
 D ie weduwe ghincker sitten neuē
 S i hadder op ontfermenisse
 S i seide ic wille toter abdisse
 G aen met desen .ij. kinden
 G od sal hare int herte sinden
 D at si hen goet sal doen
 S i dede ane cled' ende scoen
 S i ghincker niet in couent
 S i seide vrouwe nu bekent
 D en noet van desen twee wesen
 D ie moed' heefte niet vresen
 T e nacht in mijn huus gelaten
 E n es ghegaen hare straten

Ic en weet west noch oest
Dus sijn die kinder onghetwost
Ic hulpe hē gheerne wistic hoe
Die abdille spracher toe
Houtse wel ic saelt v lonen
Dat ghys v niet en selt becomen
Adat si v sijn ghelaten
Gen gheue hen der caritaten
Eles daghes om gode
Sint hier daghelijcs enen bode
Die hen drincken hale en eten
Sheberst hē yet laet mi weten
Die weduwe was vwe
Dat haer comen was alsoe
Si nam die kinder met hare
En hadder toe goede ware
Die moed' diese hadde gheloghet
Ende pine d' om ghedoghet
Haer was wel te moede
Doen sise wiste in goed' hoede
Haer kind' die si begaf
In gter noet en ghinc af
Sine hadde vaer no hinder
Voert meer om hare kinder
Si leide voort een heylech leuen
Genech suchten ende beuen
Hadli nacht ende dach
Want h' die wuwe int hte lach
Van haren quaden sonden
Die si niet en dorste vmonden
Shenē mensche no ontdecken
A: oe in dichten oec vtrecken
Hier na quam op enē dach
Een abt diese te visentverne plach
Eenveruen binnen ten iare
Om te vnemen oft daer ware
Enech lachterlike gheruchte

Dsi blame af hebben mochte
Sdaghes als hure comen was
Lach die sonderse ende las
Inden coer haer ghebet
In groter twiuelingen met
Die duuel becoese mett' scame
Dat si h' sondelike blame
Voze den abt n en soude bringhen
Alli lach inder bedinghen
Sach si hoe dat neuen haer leet
Een ionghelinc met witten ghecleet
Hi droech in sine arm al bloet
Een kint dat dochte haer doet
Die ionghelinc warp op en neder
Enen appel ende vincken weder
Vor thint en maecte spel
Dit vlach die nonne wel
Dsi in haer ghebede lach
Si seide vrient oft wesen mach
En of ghi comen syc van gode
Soe manne v bi sine ghebode
Dat ghi mi segt en n en heelt
Wom ghi voer dat kint speelt
Getten sconen appel doet
En het leet in uwē arm doet
Vspel en helpt hē met een haer
Seker nonne ghi segt waer
En weet niet van minē spele
Weder luttel no vele
Hets doet en hoert no en siet
Al des ghelike en weet god niet
Dat ghi leest ende vast
Dat en helpt v met een bast
Hets al verloren pine
Dat ghi neemt discipline
Shi sijt in sonden soe vsmoert
Dat god v beden niet en hoert

bouen in sijn rike
 Ic raede v haestelike
 Gaet ten abt uwen vader
 Ende vteelt hem algader
 v. sonden al sonder lieghen
 laet v den duuel in bedrieghe
 die abt sal v absoluere
 vanden sonden die v deren
 Est dat ghise niet en wilt spreke
 God salse zwelike an v wreken
 die ionghelinc ghinc vte h' ogghen
 h' me wilde haer nemm' vtogghen
 dat hi seide heeft si vstaen
 smorghens ghinc si alsoe saen
 Ten abt en bat dat hi hoerde
 haer biechte van worde te worde
 die abt was vroet van sinne
 hi seide dochter lieue minne
 des en willic laten niet
 bepenst v wel ende besiet
 volcomelijc van uwen sonden
 Ende si ghinc ten seluen stonden
 en heyleghen abt sitten neuen
 En ondecken hē al haer leuen
 En haer vite van beghinne
 hoe si met ere dulre minne
 becoort was soe uter maten
 dat si moeste ligghen laten
 h' abijt met groten vare
 eens snachts op onse vuuve outare
 En rumede te cloest in enen man
 die twee kinde aen hare wan
 Al dat h' ye was ghesciet
 dies ne liet si achter niet
 Wat si wiste in h' herte gront
 gaecte si den abt al cont
 doen si ghebiecht hadde algader

Spc dabt die heyleghe vader
 dochter ic sal v absoluere
 vanden sonden die v deren
 die ghi mi nu hebt ghelijc
 heloest ende ghebenedijt
 goet die moeder gods wesen
 hi leide h' op thoest met desen
 die hant en gaf haer ptoen
 hi seide ic sal in een sermoen
 v. biechte openbare seggen
 En die soe wiselike beleggen
 dat ghi en v hinder mede
 nēmermeer te ghere stede
 henen lacht en selt ghecruigen
 et ware onrecht soudemiet swige
 die sone miracle die ons hē
 dede toer siere moeder ere
 Ic saelt ozonden ouer al
 Ic hope datter noch bi sal
 enech sondare beheren
 En onser lieuer vūwen eren
Hiet verstaen den couende
 Ser hi thuus weder wende
 hoe ere nonnen was ghesciet
 gaer sine wisten niet
 Wie si was het bleef vholen
 die abt voer gode volen
 der nonnen kind' nam hi beide
 En vorese in sijn gheleide
 Grau abijt dedi hen an
 En si worden twee goede man
 h' moeder hiet beatrijs
 loef gode ende prijs
 En maria die gode soghede
 En dese sone miracle toghede
 Si halp h' wt alre noet
 Av bidden wi alle cleine en gt

Die dese miracle horen lesen
Dat maria moet wesen
Ons vor sprake int soete dal
Daer god die werelt toemen sal.

Amen.

**Dits den pater noster
in dietsche.**

Vater onse die inden hemel
es. Gheheylecht moet
dijn name sijn.

Doecome ons dat rike dijn
dijn wille moet gheverden
Jinden hemel alle inder erten
Gheeft ons hede ons dagelycs broet
En v gheeft ons onse sonden groet
Alsoe wi sijn ghewoene
Onsen sculderen te doene
Ende leydt ons niet in coringhe
g'loest ons van quaden dinghen.
Amen.

Dits den aue maria in dietsche

Gruete di maria
Gracien vol onse he metti si
voer alle wiue ghebenedyt si di
die vrocht uwes lichamen
Es ghebenedyt Amen.

Dits den credo in dietsche

Ich gheloue in gode den vader
Almechtech die algader
hemel ende erde sciep sone
En in ihm xpm sinen sone
Onsen eneghen he ghewes
die vande heyleghe gheest ontfaen es
Ghebozen vander maeghz marien

Ghepassijt vanden quadien
Dond' pylatus moghentheit
Ghecuust doet int graf gheleit
Ter hellen voer hi neder

Sterdendaghes vrees hi weder
En clam te hemele algader
En sit t'recht hant sijns vader
Van d' hi weder sal comen
euende en tweede toemen

Ich gheloue inde heyleghe gheest m
En inder heylegher kerken wet
En int gheloue d' herstenhede
Alder heyleghen meen samihede
Alder sonden verlatenesse
des vleesch verisenesse
En dat eweghe leuen. Amen.

Hier hebdi alte samen
die xij. poente sond' waen
die onse gloue ane gaen
die elc mensche moet ghelouen
die comen wille hier bouen
En die ane dmenste t'wuelde iet
h me bleue behouden niet
D'apostelen men leest also
g'aecten desen credo.

Dit sijn die heyleghe tien ghebode die alle menschen die hare beschedenheit hebben van rechte sculdech sijn te wetene ende te houdene Sonder die welke nyeman behouden en mach sijn. am.

Dat verste ghebod es ghi en selt gheē vrent te gode hebben **Soe** wat die mensche bouen gode mint ocht ghelyc gode dat es een vrent god. hier ome en machmen ghenen creaturē minnen noch vresen noch ontsie ieghen tgebod in gheene noet daer men in comen mach van liue van goede ocht van eien.

Dat ander ghebod es en nemt den name dijns gods niet ydelec in dinen mont hier es verboden sweren ende alle ouertulleghe ende onnutte worde d' men gode toe noemt **En** si omme selke noetsaken als vander heylegher kerken gheordineert es.

Dat derde ghebod es Ghi selt heyleghen ende vieren den sondach van allen werken ghi en moeght niet laten werken iuen kinderen noch iuen boden noch iuen beesten noch iuen gasten die binnen iuer porten gheherberghet sijn. hier inne es verboten alle weic ocht dienst diemen doet om loen ocht van vresen **En** copen ende vercopen en ware eten

of drinken.

Dat vierde ghebod es **Ere** dinen vader ende dijne moeder.

Dat vyfte ghebod es **Du** en salt nieman toten. hier es verboden al dat dinen euenkerste teren mach ane Ziele ane hif ende ane ere.

Dat sefte ghebod es **Du** en salt gheen ouerspel noch oncuylheit begaen.

Dat seuente ghebod es **Du** en salt niet stelen ende also en moghen wi niemant tsine onthouden noch af breken.

Dat achtende ghebod es **Du** en salt ghene valsche orconde gheuen ieghen dinen euenksten hier es verboden lieghen **Ende** bedrieghen.

Dat neghende ghebod es **Du** en salt niet begheren thuis dijns euenkerstens **Noch** sijn wijf **Cristus** seghet in de euuangelie soe wie een wijf liet met quad begerten die heeft staphans oncuylheit ghedaen in sijn herte.

Dat tiende ghebod es **Du** en salt niet begheren te knecht dijns euenkerstens **Noch** sine teerne **Noch** sine osse **Noch** sine esele **Noch** gheen dinc dat sijn es.

Onse here seghet in der heylegher scrifturen in d' biblen **est** dat ghi mine ghebode houdt **Ic** sal v goet doen tot in die dusen

tichste gheboert Mer eest dat ghi
verfmaet ende mine ghebode met
en hout soe salic v verdeluven tot
in die vierde gheboert.

Beneca seit die menschen willen
tghebod hebben also als si leuen
maer si en willen niet leuen also
als tghebod gods es.

Christus ghinc in een scap
ghelyc te verstante dat scap
es die heyleghe kerke die cristus
sente peter beual ende sinen naco
melinghen tot inden lesten dach.

Dit scap wt vanden duuel ende vā
den mensche aen uochten maer en sal
niet verdrinken het sal doer liden
alle storme van winde Ende sal voe
ren die goede in die hauene der glo
rien gods Ende alle die wt desen
scupe vallen ende daer wt bliuen
selen alle bederuen.

*Die sijn die .xij. artickelen des heylighs
kerstens gheloefs.*

Ic gheloue in gode den almachtighe
vader sceppe des hemels ende der
erden Ende in ihesum cristum sine
eneghen sone onsen here Die ont
faen es vanden heyleghen gheest
ghebozen vter maghet marien
Ghepassit onder pontio pylato ghe
cruyst doet ende begrauen hi voer
neder ter hellen des derden daghes
stont hi op vander doet hi voer op te
hemele ende sit ter rechter hant gods
des almachtichs vaders Daer na
es hi toe te comene te ordelene leue
te ende dode.

Ic gheloue inden heyleghen gheest
In die ghemeyne heyleghe kerke
Ghemeyninghe der heyleghe.
Verlatenisse der sonden Op ver
stannisse des vleeschs ende ewech
leuen amen. **D**ese .xij. artickelen
sijn alle menschen sculdech te ghe
louen vast sonder alle twiuel ende
al dat die heyleghe kerke gheloeft
ende houdt moeten wi ghelouen
en houden dat ons onse eyghene
sinne noch onse natuerlike redene
twiuelachtich dinkende noch wa
nende maken en moghe Ende dat
ons oec creatur hoe heylech oec
dat hi seene ocht wat hi wonders
ocht miraculen dede anderheit ocht
nuheit van gheloue In gheprente
en moghe Ende hier omme en sal he
niemant aue deilen in eneghe poente
contrarie der heylegher kerke ocht
kersten gheloue dat es in valscher
lere met valschen hope in valsche
twiuel ende wane Die hopen ende
die troest setten in truffen i boeten
ende in dromen In waersagheren in
touerien in den duuel te ghemane
ne Ende alle die meer eren ende ont
sien ocht minnen eneghe creature
dan gode Ende dien ghetruwen ocht
hopen in eneghe creature dan in
gode Die sijn alle verdoruen hede.
Die niet en leuen in enicheit der
heylegher kerken.

Dit sijn die seuen werken

der ontfermhertecheit.

Den honghereghen te spisen
Den dorsteghe drinkē te gheuenē
Den gaste te herberghene
Den naecten te cledenē
Den sieken te visenterene
Den gheuanghenē te besoecken
Den doden te grauen.

De se seuen werken van ontfermhertecheit selen die rike vullen met haren goede Ende die arme met haren goeden wille in den daghe des ordeels sal cristus ghebenediden alle die ghene die hem gheoefent hebben inden werke der ontfermhertecheit En hi sal vermalendien alle die ghene die niet gheoefent en hebben inden werken der ontfermhertecheit.

Dit sijn die seuen hoeftsonden die continue sijn der gratien gods ende allen doeghden.

Dat yerste dat es houdecheit Alle die menschen sijn houerdech die hoecheit ende voordeel soeken bouen ander menschen in gheesteliken staet ocht in werliken staet Ende andere mensche bedrucken Die houerdeghe wilt altoes die hoechste en die meeste sijn inder euen andere menschen leuen acht hi clene maer sijns selfs leuen acht hi groet altoes wilt hi die wijste sijn Ende alle menschen wilt hi leren Ende van niemān en wilt hi gheleert sijn

Noch berispt

Die ander hoeftsonde dat es gherecheit Den ghereghen vrecken dunket al clene dat hi vcrighen mach **S**ente crisostomus sprecht een toe ligghen der ruycheit ontstect meerre vlammen ende die gherecheit wert noch meerre Want wie sijn goet met vrechende besit hi en ans gode niet dat hijt gaue in siere euen hi en ans oec sinen euenhersten niet dat hi he bi stonde in sijne noet En hi en ans oec hem seluen niet dat hi er sijn euweghe salegheit mede verdiende **S**ente paulus seeght dat vrecht minne tot den erdschen goede es een dienst der afgode ende der duuele.

Die derde hoeftsonde dat es inrecheit dat es een hellsche sonde hi doet den mensche den duuel slachten want hi benijt al dat ons goet es Ende hi verblijt van dien dat ons quaet es Ende alsoe doet die scalke inrege mensche ende dat goet es. ordelt hi quaet. Ende dat quaet es. ordelt hi noch quader dant es. Want hi es vol venijns Want hi en ghetrouet noch hi en ghean seten yemant goeds **V**ter inrecheit comt vrademisse achterspake ende meneghe sware sonde.

Die vierde hoeftsonde dat es toren Die toreneghe mensche es onuerduldech van binnen Ende

onüdrachlijc ende bitter en wreet
van sinne Ende hier öme lust he
alle dinc te wreken ende niet
te verdraghene .

Die vijfte hoeftsonde dat es
gullecheit dat sijn die gulleghen
ende die lechere die gods nu ver
gheten Ende alle haren ti vest en
haren wille setten inden lost hare
helen Ende aldus daneghe liede be
weende sente pauwels En spveect
dat sijn die viande des cruden xpi
haer inde sal sijn een bederuenisse
Want haer buyc es haer god En
hi spveect voert die niet en smake
dan erdsche dinghen haer vroude
ende haer glorie sal verwandelt
werden in scanden en in confusen .

Die selte hoeftsonde dat es
traechheit Gente bernaert spveect
vermalendijt es hi die de dienst
gods wekeloes doet die treghe
mensche es wekeloes en onbereet
ten dienste gods ende tot alle goede
werken Ende al ghebreect hem die
doecht ende sinen euenkersten hem
en wekes twint haer hi es haef
tich ende snel den duuel en sinen
vleesch te dienen .

Die seuende hoeftsonde dat es
oncuyscheit die altoes doet sonde
es buten witteghen huwelike .

**Dit sijn die seuen sacramente
der heylegher kerken .**

Dat verste sacrament dat es
doepsel daer inne wordt
die mensche ghedweghen van

allen sonden .

Dat ander sacrament dat es
vermen hier mede wert die
mensche in doechden ghestert
Ende die duuel onthietene te
meer .

Dat derde sacrament dat es
biechte daer toe behoren van node
drie poenten dat yerste es dat
den mensche leet es dat hi ye sonde
ghedede dat ander es enen volco
menen wille ne mermeer son
de te doene dat derde es ghenoech
te doene na eens bescedens priests
rate .

Dat vierde sacrament dat es
dat heyleghe sacrament des ou
taers dat es cristus vleesch ende
bloet dat wilt hi ons gheuen in
spise ende in dranke op dat wi
vereneghen met hem ende van
hem nemermeer ghesceiden en
werden haer diet in doet sonden
ontfaen hi ontfaent te hare
verdoemnissen .

Dat vijfte sacrament dat es
ordene die sceedt den mensche
van erdscher ghenoechten .

Dat selte sacrament dat es hu
welike op dat die mensche die in
der werelt blijft wittelike leue en
trouwe gheloue yeghelijc andre
Ende houdse hem tot inder doet .

Dat seuende sacrament dat es
olyfel dat sal die mensche met
begherten ontfaen als hi niet
langher leuen en waent Gelt dat

wi wijliche ende be

Dese gaue leert ons sculven en vlien
alle onlede der werelt ende alle men-
schen die ons wt waert trecken en
alle menichfuldeheit van binnen en
dat wi enicheit van gheest minen.

Die selste gaue es die gaue der ver-
stendecheit die leert ons eweghe din-
ghen te bekinnen Ende hoe god wt-
uloyende es met hem seluen en in
allen sinen gauen Ende hoe wi hem
antwoerden selen van binnen met
ons seluen en met alle den doghede
die wi gheleisten moeghen.

Die seuende gaue des heylighs
gheest dat es die smakende wijsh
dat ons die soetheit gods en ewe-
ghe dinghen so wel smaken dat
ons verlede ende onsmakelic werde
alle dat die werelt gheleysten
mach.

Sente iheronimus seghet wi
sijn alle inden minste behendech
Ende inden meesten wekeloes dat
es daer omme dat wi niet en behin-
nen waer dat ghewareghe leuen
es.

Dit es vanden aflate van Rome.

Derhet dat vander
tijt dat god die
werelt ghesceep
tote dat die stat
van rome ghesticht was waren
iij. ende. iij. ende. xiiij. en. iij.
iaer Ende voert van dat rome
ghesticht was tote dat ihesus
ghebozen was waren. vij. iaer
ende. l. Die persone die Rome
stichten waren ghebozen vanden
troyen Ende sijn comen va enease
die leidman was vanden troyen
Bedi als troyen ghewonnen was
sometghe princen ontghinghen
ende quamen met scopen te lande
van ytalen Daer dat rome nu
steet vanden welken dat die. ij.
ghebuedere Remus en Romul
quamen ende ghebozen waren Dit
waren die yerste stichters vander
stat van rome Vanden welken h
alte lanc te vertreckene ware die
al haer gheslechte vtrecken soude
hier doe ic te wetene dat rome
ghesticht was na dat troyen ghe-
stueert was. iij. ende. liij. iare
Ende was inder tijt dat iherusalem
reggheneerde mit rihe der ioden te
co. achas. Daer vergheederden. vij.
coninghe diere elc haer paleys in
stichten die dus hieten inden lati-
ne. Rex tusculensis. Rex sabine-
sis. Rex albinensis. Rex polica-
nensis. Rex campanensis Ende
voert alle die edelste van ytalen

Dit es vanden aflate v

Derhet dat
tijt dat g
werelt g
tote dat d

van rome ghesticht w
iij. ende. iij. ende. x
iaer. Ende voert van d

soe dat romulus was out .xxix.
iaer toe hi rome ierst muerde.
Op ten iersten dach van meye.
Ende .ccc. ende .liij. iaer na dat
troyen ghestruuert was began
men die coninclike stat vā rome
te muerne met enen hoghe muur
Ende hi volmakele Ende na sinen
name hieten sise rome Die muer
diere omme gheet es lanc .xliij.
milen Ende inden omganc des
muers sijn .ccc. ende .lx. toren En
die stat heeft .xvij. principael poer
ten Dierste heet porta campania
die nu heet sente paulels porte.
bi remus graue Dand heet porta
appia buten dier poerten was ont
hoeft Sente sixtus ende daer open
baerde hem onse here sente petre
toene hi hem vraghede. Domine
vbi uadis. Die derde porte heet
porta latina daer bi dat sente ian
in tolye gheloden was Die vierde
porte heet almaria in latianen.
Die vyfste porte heet metrom d'
die tybre comt in die stat. Die
seste porte heet lamicana ende si
heet maior Die seuenste porte
heet tybertina die heet men nu
Sente laureys Die achte porte
heet porta mumentana allemen
gheet te sente agneten Die neghe
de heet porta salaria alsoemen
gheet te sente sabinen Die tiende
heet porta pontiana die es bider
kerken sente felicis En in die ty
bre sijn .iiij. porten Dierste heet

58
porta septimaria daer de keyser
octaviaen in dede die seuen loue.
Dander heet porta aurea Die derde
heet porta portuesensis.
Eweet dat in Rome sijn .iiij.
ende .lvij. kerken daer mē alle
daghe messe in doet Onder die
welke dat sijn .vij. kerken voer
alle dandie ghepuigeert met gra
tien Ende die heetmen coninclike
kerken. Want si sijn vande pause
ende vanden keyseren ghesticht.
Onder die welke dierste es Sente
peters kerke En es ghesticht ter
seluer stat daer sente peter ghe
cruyst was En heet locus vatican'
Ende es ghestelt aen den voet van
den berghe Hoe datmen daer op
clent met enen grade van .xxx.
trappen hoghe Ende hoe dicke dat
men dien graet op ocht neder
gheet telker werf heefti quite
tseuende deel van ghesetter pene
tencien die gaf de paus alexand'
Ende allmen gheet voer die kerke
daer die fonteyne springt so liet
een mensche bouen die dore een
beelde van onsen here en tussche
sijn voete stiet een vanden penin
ghen daer god met vcocht was
Ende also dicke als hi te peninc
an liet so heefti .xiiij. iaer aflaets
In die voerseide kerke sijn .xc. ou
tare Ende telken outare sijn .xlvij.
iaer aflaets Ende also uele carinen
Ende seuen outare sijnre ghepuig
geert met gratien Doutaer daer

ons heren anschijn stiet die heeft
vij. iaer aflaets Ende dander ou-
taer sente andriës heeft. v. iaer
aflaets Ende toutaer sente grego-
rius die heeft. iij. iaer aflaets
Ende toutaer van onser vünwen
heeft. vi. iaer aflaets En toutaer
sente leonij's daer hi de absolucie
op ontfinc in siere messen vande
hemele daer es. vij. iaer aflaets
Ende toutaer van allen zielen. v.
iaer aflaets Ende alle hoghe daghe
een ziele vten vegheure Ende
doutaer van sente symon yuden
vi. iaer aflaets In weder tiden
vander coerdoren staen. ij. yseren
cruen. wie dat die cruen cist die
heeft. xij. iaer aflaets In onser
vrouwen daghe inden vasten soe
hangtmen een cleet bouen in den
coer dat die moeder gods selue
maecte dat hangt daer tote onser
vrouwen daghe half oest Also me-
nichwerf alle een mensche dat
cleet aen siet so heeft hi. xiiij. iaer
aflaets Onder den crocht Bent
peters also dicke alle een mensche
daer toze gheet so heeft hi. xiiij.
iaer aflaets Ende alle hoghe daghe
tobbeleret Ende also dicke alle een
mensche gheet mettē sacramente
datmen den zieken dweeght soe
heeft. xv. iaer aflaets Item de
pauus siluester gaf allen den ghe-
nen die elx daghes in drie herke
souden gaen quijt terdendeel van
gheletter penitencien en tēdendeel

van verghetenen souden. Ende
van allen ghelofsten achter ghe-
laten sonder hande oft voete Aen
vader ochte aen moeder te doene
ende. xxviii. iaer aflaets Ende
also uele carine. Ende van ons
heren opuaert tot onser vünwen
dach te half oegste soe machmen
daer haelen. xiiij. iaer aflaets
Ende also uele carine. Inde feeste
van sente petere. ij. iaer aflaets
Inde octaua van sente mertene
alle die herke ghewijt was. vij.
iaer aflaets Ende also uele carine
Ende terdendeel van verghetenen
souden quite. Ende alle die ghene
die daer sijn vanden lande En alle
die daer comen van in tesside ber-
ghs die sijn ghedobbeleret van
gracien Ende als men toent ons
heren anschijn. so hebben die van
rome. v. iaer aflaets En die van
dien lande. ix. Ende die vā bedesside
berghs. xiiij. iaer aflaets Ende
also vele carinen Ende verlaten
terdendeel van allen souden. Aen
sente peters herke daer stiet een
kerchhof dat heet gods acher d' op
greek men die arme pelgrime dat
es dat lant daer die. xxx. peninghe
om ghegheuen waren daer god
mede vertocht was also dicke
alle een mensche daer op gheet
soe heeft hi. xv. iaer aflaets.
die enen. pater noster. spreect.

In die kerke s^tente paunvels butē
 muren daer sijn hoeft vonden
 was heeftmen .xlvij. iaer afl'
 Ende also uele carinen **I**nde feeste
 van s^tente paunvels .x. iaer afl'
In siere bekeringhe .c. iaer afl'
In alder kinder daghe .xl. iaer
 aflaets. **I**nde octaue van s^tente
 mertene alle die heit ghewijt
 was .xiiij. iaer aflaets **E**n also
 vele carinen Ende terdendeel van
 allen sonden quite. **W**ie alle sonda
 ghe visenteert de kerke van s^tente
 paunvels dats ochte hi ghinghe
 tinte iacobs ende weder quame.

Inde kerke van s^tente laureyns
 buten muir daer rust de lichame
 van s^tente laurens **E**n van s^tente
 steuene **T**en hoghen outare haelt
 men .xviij. iaer aflaets **E**n also
 uele carinen die visenteert dand
 outare die in de kerke staen die
 heeft .vij. iaer aflaets Ende also
 uele carinen **T**er wuringhen .iiij.
 iaer aflaets Ende also uele carine
In haerie liede feeste .c. iaer afl'
 die paus pelagius gaffere toe te
 haerne te .iiij. feesten vande iare
 telken .viij. iaer aflaets **E**n also
 uele carinen **W**ie datter comt.
 daer es te haerne ende te vlosene
 alle goensdaghe een ziele vten
 vegheuiere ende hē seluē quite
 die verdiende s^tente laureyns
 met siere pinen.

Inde kerke s^tente cruys daer es
 een camere binnen besloten die

was gheheten s^tente Elenen wie
 ghe des conincs constantijns moed'
 die welke camere die paus s^tente
 siluester liet iherusalem daer es
 inne die bant daer xps mede te
 cruce gheleidt was Ende twee sa
 phiere deen es vol van xps bloede
 Ende dander es vol van onl' vūvē
 melke Ende die spoengie daer in
 gheminct was edic ende galle.
 Ende een naghel daer cistus in
 gheueft was aent cruce **E**n een
 deel vanden cleder daer s^tente ian
 baptiste op onthoekt was **E**n .ij.
 arme s^tente peters ende s^tente
 paunvels Ende daer eest thoekt
 vanden paus s^tente accente die d'
 ghemartelijt was **I**nde capelle die
 men heet iherusalem voer den ou
 taer steet een setel daer hi in ghe
 martelijt was met sijns selfs
 wille Ende daer gaf hi hem allen
 die inden setel sitten souden. .c.
 iaer aflaets Ende also uele carine
 Ende alle sondaghe een ziele vten
 vegheuiere ende terdendeel van
 allen sonden quite **E**n .xv. iaer
 aflaets Ende also uele carinen **E**n
 alle hoghedaghe dobbelerende **E**n
 die paus die daer ghedoet was
 in die capelle die men daer heet
 iherusalem daer gaf hi aflact vā
 allen sonden Ende wie datter comt
 es quijt van allen penitenciaen.
Inde kerke van onser vrouwen
 van mayor daer es inden hoghe
 outare thoekt van **S** iheronimus

Ende hi gaffer toe .xiiiij. iaer afl
ende also uele carinen En dander
outaer ter rechter hant d' leeght
inne die lichame van d' gregoriu
se die paus was Ende daer es
xps wieghe Ende daer es inne
van onser vrouwen melke Ende
een groet deel vanden houte des
heylighs cruys Ende daer es inne
van sente thomaes ghebeente En
van meneghen heyleghen lichame
Tote dien outaer haeltmē .xviij.
iaer aflaets Ende also uele carine
Ende .ij. pause nycolaes Ende
die achste paus gregorius gauen
elc .x. iaer aflaets ende also uele
carine Die de kerke visenteren sou
den Ende die alle die outare visen
teert die in die kerke staen die
heeft .xx. iaer aflaets Ende also
uele carine Item van ons heren
opuaert tote die midde wintre
lijme te haelne .xiiiiij. iaer aflaets
Ende also vele carine Ende alle
hoechtiden dobbelerende Ende vla
tenesse van allen sonden.

In die kerke te sente sebastiaens
buten muir int kerchof des paus
Sente calixtus . ter stede die men
heet cacabundas d' hem dinghel
ons heren openbaerde en sprac
tot sente gregorius den paus
In dese stede es waerlijc belof va
allen sonden en van penitencien
ewelike blikende sonder inde .
Ten hoghen outaer daer haelt
men .xxviij. iaer aflaets Ende

also uele carine En terdendeel va
allen sonden quijt En de dander
outaer visenteert heeft .vij. iaer
aflaets Die echterste outaer die
in de kerke steet daer steet toe .
xiiiiij. aflaets . Daer leecht een
heyligh paus begrauen die heeft
een yseren tralie bouen hem die
dien visenteert met eenre . Aue
marien die heeft .xij. iaer afl.
In de kerke steet een durviere
onder derde daer die .xij. apostele
in gheuloen waren en alle gods
vriende om die vrese vand' toet.
Daer staen .ij. outare . Also dicke
alle een mensche daer toze gheet
Ende die outare visenteert soe
heeft hi .xxiiiiij. iaer aflaets en
also uele carine En alle hoghe
daghe dobbelerende Ende die
paus pelagus gaffer toe .xlviiiij.
iaer aflaets Ende also uele carine
Ende achter die kerke steet een
heldere daer in ligghe .xlviiiij.
pause die alle martelaren stouē
om gods wille . Wie datter in
comt hi haelter wt .vij. zielen
uten vegheuiere ende also uele
aflaets dats al die werelt niet
ghesommeren en conste meer
dan god allene Die .iiiiij. sonda
ghe inden mey so haeltmen
daer een ziele vten vegheuiere
Ende in dien helder stwet een put
te daer sente peter ende sente
pauwels in laghen bedect . cc.
iaer ende . l . dat noyt niemē

en wiste waer si gheuarē waren
Wie sijn hoet in dien putte stect
hi es quijt van allen sonden.
van ascensi daghe tot in gaende
oeghste es daer .xiiij. iaer afl.
Ende also uele carinen De paus
gregorius En die paus siluester
Ende de paus alexander En die
paus nycolaus Ende die paus
pelagius Ende die paus honozius
gauen elc van hem lieden .x.
iaer aflaets Ende also uele carine
Item oec ligghe d' vele lichame
van andren heyleghen lieden aposte
len martelieren ende confellozen en
megheden daert alte lanc af ware
te vertrecken Daer om es daer te
ghenade so groet Te sente sebastia
ens dat si niet te grondene noch te
vertreckene en ware.

Tide herke te sente Jans te latrane
daer gaf die paus Gregorius En
die paus siluester toemen die voer
seide kerke wijde Doe en hadde nye
man so seer sien reghenen alst op
dien dach reghende Doe gaf die
paus siluester also menich iaer
aflaets alst op dien dach menich
dropel waters reghende En doen
hijt ghegheuen hadde bedacht
hem ocht hijs mechtich ware dat
aflaet te gheuene Doen qua een
stemme van hemelrike ende seide
du best wel mechtech dat aflaet
te gheuene dat ghi ghegheuen
hebt Ende god gheues also uele
daer toe allen den ghenen die sente

Jans kerke visenterende sijn. Dit
orconde die paus bonifacius die
seide so wat mensche Gente Jans
kerke visenteert. wat soude hi
sueken ten heyleghen graue. hi en
heefter ghenen noet te varen. Vaez
enech mensche die soude varen ten
heyleghen graue dies tsgoeds niet
en hadde ghinghe hi van S. Peters
tote sente ians. hi ware gheapsohuert
hi en roke van waer hi comt ochte
welc tijt hi comt te sente Jans te
latranen als hi comt es hi quite
ende vry van allen sonden ende van
penitencien in dien dat hi wulbe
heeft. Halech es die moeder diet
thint diuech dat tlaterdaghes mel
se hoert te sente Jans in latrane.
het verledecht alle die ghene die he
bestaen toten .lxxvij. lede vten veghe
uere Dec beiaecht hi also uele afl.
dat alle die werelt niet en couste
ghescriuen meer dan god allene.
Opten torne daer stect een dobbel
cruce. dat was ghemaect vanden
swerde daer sente Jans hoeft mede
af gheslegghen was. Also dicke alle
een mensche dat an liet so heeft hi
.xiiij. iaer aflaets. Ten hoghen outa
er daer haeltmen quijt van allen
sonden Ende daer stect onder die
gracht daer hi in ligghe ghinc toe
hi messe ghedaen hadde. Daer comt
inne alle goete vridaghe van gods
weghen ten cristoem ende tolysele.
Hoe wie sijn hoeft daer in stect hi
heeft .xiiij. iaer aflaets Ende also

uele carine **A**chter den hoghē outaer
daer steet een setel daer god selue in
sat **E**nde sente ian. **D**oe wie daer in
sit hi heeft terdendeel van allen son
den quijt **D**ie dandere outaer vilen
teert die in de herke staen hi heeft.
xlvij. iaer aflaets **E**nde also uele
carinen. **I**nt westen ende vander
herken steet een camere die heet
sacristia daer steet in. **S**ente Ians
baptisten outaer **D**aer op steet die
tafle daer onse here op at met sine
apostelen **D**aer es oec inne die stei
nen tafle die onse gaf moysele.
Ende uele andre reliquien **D**aer
sijn inne. **ij.** selueren apullen **E**n
daer es inne vanden watre ende
vanden bloede gods **E**nde daer es i
een cruce dat quam van ouer zee.
in een steinen scap allene. te rome
vten temple ons heren sijne. **ijij.**
copen colommen die staen i wed
side vanden hoghen outaer daer es
in vanden. **v.** gherstenen breeden
Ende vanden. **ijij.** velschen d' mede
gheuoedt waren. **v.** menschen.
Ende daer es inne dat van ihesus
vleesche ghesneden was **E**n onser
vrouwen hoeft cleet **E**nde daer es
inne vanden breede dat vonden was
in sente ians graff **E**nde in die
sacristie haeltmen terdendeel van
allen sonden quite. **I**n die selue her
ke steet een capelle die heet sancta
sanctorum daer openbaerden tan
lichte ons heren inder tijt vā sente
lucasse **E**nde daer in sijn die hoefde

van sente petre ende van sente
pauwelle **E**nde de lichame van uele
andren santen. **D**aer haeltmen.
xvij. iaer aflaets **E**nde also vele
carinen **D**oen de keyser constantin⁹
ghedoep⁹ was seide hi toten paus
siluester. **I**n dien dat ic mijn huys
ghegheuen hebbe gode teren soe
ghesmitteleke dijn gratie hē allen
die comen te deser stat. **D**oe antwde
die paus siluester ende seide **O**nse
here ihc xpc bi siere groter ontferm
hertechheit die moet hē allen purge
ren die comen versueken dese stede
Ende van haren sonden vlatenelle.
Die des niet en willen ghelouen
si gaen te sente ians in de herke aen
die coer toze hi saelt daer vinden
in enen swerten merbersteen ghe
houven al dat hier ghescreuen
steet.

Wel hiede vregghen wat dat es
een carine **E**nde daer omme
steet hier dbediet daer af **E**en
carine es. **vij.** iaer wullen ende
baeruoet te gane **E**nde. **vij.** iaer
te vastene die vridaghe te borne
ende te broede **E**nde. **vij.** iaer niet
te slapene ten enen nacht daer
hi ten andren slaept **E**nde. **vij.**
iaer niet te comene daer hiede sijn
En ware dat hi messe hoerde bute
voer die toze **E**nde. **vij.** iaer te
etene ende te drinkene vter scote
len daer hi sijn gheuoech in dede
Ende die alle dese vijf poente vol
doet. **vij.** iaer hi wint een carine

Die machmen te rome halen sond
ghetal Salech sijn si die dit halen
moghen. **B**iden tekene des crucen
verloest ons god van onsen vian-
den.

Ende herke te sente eustatius
daer es te halene aflact van
allen sonden **G**oe wie dat ghe-
biecht es **E**nde berouwenesse
heeft **E**nde .g. g. aflacts.

Nota

Die gheuen mach
gheue alle weghe
Elken radic dat
hijs pleghe,

Wāt datmen gheeft dats datmē vint
E n datmē hout wt niet een tūnt
Aoyt mi gheuen en vnoyde
Want hz vte minen sinne vloeyde
E n noch helpet mi allie gheue
Avoutfaet dit lieue neue
Van mi iacope van merlant
Van dat ic in latine vant
Hoe aristotiles en geen ander
Smen iongre alexander
Leerde die werelt berechten
E n ieghen die sonden vechten
Want hz hoeghen heren betaemt
E n elken mensche die hē scaemt
Dat hi weet hoe lant bedriuen
E n selue in sine eeren bliuen
Vindire yet in dat te prisene es
Dat visierde aristotiles
Vindire oec yet omnuts inne
Dat tyhet minē wommē sinne
Dit boec es in latijn gheleit
Heymelijchede der heymelijcheit
Gode biddic ten beghinne
Dat hi mi helpe daer inne
E n siere moed' der reyne maeght
Diet al met haere bede draeght

Ende die willic v visieren
S elc es milde vtermaten
Hem ende sinen onderlaten
E n selc es in so suuer een strec

Dat hi hē en den sinen es vrec
E n sulc heere hē so nauwe beset
E n es den sinen te mitder bet
E n sulc es hem seluen goet

Die sinen volcke al onrecht doet

Dv segghen dus die van ytale
hen es ghene mesprise tale

Dat hē seluen nauwe beset

Doet hi sinen volcke te bet

Die van ynden segghen dit

Dat anden lants hē niet en mellit

Dat hi vrec es vtermaten

Hem ende sinen onderlaten

Av weder segghen alte male

Die perssiene dese tale

E n segghē lants hē en toech niet

Die hem seluen en sijn ghediet

Giltelike niet en berecht

Aristotiles seght echt

Dat het es die swaerste slach

Die lants here hebben mach

Die hem seluen an te wel

E nde den sinen es vrec en fel

Want sine macht die moet te gaen

Av moete wi v hier doen vstaen

Wdie duegheden en die vrecken

Deene vander andere trecken

E n toeghen wat milthete si

E n wat vrecheit oec daer bi

E n watter scanden an gheleght

Allinen d' miltheit niet en pleght

E nde hoe lichte dat ghelciet

Allinē der miltheit niet en pliet

Wāt lichtelijc heeft elc gheleert

Dat hi sine herte keert

An dullen cost ende ombelceden

E n lichtelike machmen leeden

Ie ghe
gheue
Elken
hys p

Wāt datmen ghe
En datmē hout w
Aoyt mi gheuen e
Want hz vte minne

Toter vrecheden den sijn
Gh' miltheit pleghe daers cracht in
Ville dan een prince milde wese
Sette sinen sijn in desen
Dat hi merke wat hi vmoghe
En dien tijt d' tghenueen op toghe
Ende merke die persone
Wies hi werdech es van lone
Shef heere goet na dine macht
Ende eimer metter mate bewacht
Ende gheschijn goet sulken man
Dies werdech si mede dan
Diet anden gheuet meltoet te ware
En laet der miltheit regle varen
Die anders dan sijn goet vte ghiet
Den boesen diermen vele siet
Des en werdt hem gheen prijs
Want hets verloren in alre wijs
Wat somen anden omwerde leght
En die bouen maten pleght
Vte te gietene sijn goet
Die moet saen met gter spoet
Vallen alle die omvredde
In die hauene der armoede
Dus ghelijct hi wie soes pleghe
Die sinen viant gheuet zeghe
Die dan gheeft wel sijn goet
Alst tijt es en het noet doet
Daert bestaede es metter eere
Scherlike dats een lants heere
Die hem seluen ende den sinen
Gilde es ende dat doet hi sinen
Sine macht sal menechfouden
En sine ghebode salmen houden
Dese es milde ende ghemate
Hem ende sinen onderlate
Gare die siere liede goet

En dan tline onwifelike verdoet
En omverden lieden gheeft
En sulke dies gheene noet en heeft
Die vrec heeten thiere scande
Die es vderuere vanden lande
Dul milde want hi m ne vorsiet
Syngs lants orboze en sijn vduiet
Vrecheit es oec een name
De lants heeren seere onbequame
Lants he dan dul milde of vrec
Valt inder scanden strec
Soe moet die lants heere dan
Kies en enen goeden man
Dien hi ghetrouwe hint en vroet
En hem beuelen dat hi behoet
Den orboze van sinen lande
En settent al in sinen hande
Sine rente ende sijn affal
Ende des lants orboze al
Ae gheen lants he en sal mede
Hoegher sine moghentede
Get ne ghenen cost vladen
Dan he sijn lant mach staen i stade
Want wie dat doet hi moet te hant
Vderuen selue en al sijn lant
Vrecheit en dullike verteeren
Goet hi beede van he vweeren
Soe mach hi die miltheit beiaeghe
En daer mede in sinen daghen
Sijn lant stetten in sulken state
Dat langhe blijft in hoeflicher mate
En dit ne mach els gheuallen m
Dan hem een lants heere vorsiet
Dat hi af trecke sine hande
Vander liede goet vanden lande
Dat hise niet soe seere bescatte
Wat sine vloeken dine datte

Hier omme so ghewaghet des
die gte wise ermogenes
at dat die hoogste edelheit si
Entie gherechtechte oec d' bi
En daer toe een hoech teekijn mede
In princen herte in prince stede
Van dueghden van hoeghen moede
ats dat he een lants here hoede
at hi sine onderlaten
Niet ne bescatte buten maten
at was die redene entie dinc
derhyten rike omme teghinc
En trouwen dat die heren dreuen
meer colts dan rente mochte gheue
En alle die rente waren verdaen
Staken te here hare hande saen
Ander onderlaten goet
oe worden si in sulken moet
at siere omme veyen wrake
An gode omme sulke sake
die de heeren heeft gheplaeght
Ende volc op hem gheiaeght
Diele op sloughen so naer dat
atmen haren name v'gat
hier omme radie elken heere
at hi te compelike n' en v'tweere
En hi sulke miltheit verkiere
at hi sijn gheuen niet en v'liere
Wille hi van gheuene make vrient
Gheue die ghetrouwelike heeft gediēt
Gheerne verghene moet hi leeren
Ende eeren die werdech sijn eeren
Ende onnoeselen beraden
Enuoudeghen lieden staen i' staden
En ant worden allmense groedt
En emer hebbē die tonghe behoedt
Alexander merc hier inne

Die clare v'stannesse van sinne
Die es hoeft ende leert al
H oemen lane berechten sal
S oe es van dueghden dat behout
En soe uisert wanen die scout
En waer meldaet neemt begijn
En wanen v'lies comt en ghevin
S oe leert vorlien watine sal kiese
Watmen sal scilve ende v'liesen
En van v'stannesse eist t'beghin
at een begheit in sinen sijn
at hi van goeder namen si
Wie so dat houdt gheloeuets in
Dinghequetst en metter dueghht
hi werdt inder herte v'hueght
En diele souct met loesen sinne
hi wert al ontledt daer inne
en sal niet willen zekerlike
Coninc sijn om t'grote rike
ere men sal begheeren die ere
om dien hoeghen name mere
us staet van goed' name de mine
van alre dueghht ten beghinne
Entie machmen beiaeghen mede
et sinne inder moghenthede
begheert yemen om and' dinc
heere te sine of coninc
hem en comter af eere no bate
gare in dinc en inder hate
der liede moet hi sijn verloren
vanden mēde werdt ghebozen
lieghē drieghē tats tallen stonde
gaterie van allen sonden
vā lieghene en drieghene sijt gewelle
S o wast ende comt verianesse
vā v'ianesse wert hate ghespelt
van hate onrecht ghewelt

Van onrechte rijst tallen stonden
 Van harcheit van toypren sonden
 Van harcheit maect grammen moet
 Van gramscapē dies sijn wi vvoet
 Soe comt ouerhoricheit mede
 Hier af wast datmen den vrede
 Entie vrientscap al ontseghet
 Dit es datmen te noemene pleght
 Viantscap onder die heren
 Van viantscap willic v leren
 So wast ozloghe ende gheuecht
 Ende ozloghe destruweert echt
 En uelt steden en vaste muren
 Ieghen dat recht der naturen
 En wat so ieghen nature strijt
 Onteert steden ende lande wijt
Sie dā lans hē dat di bequame
 Si te hebbene goeden name
 Want redene m3 goed' begherten
 Van goed' name vā ghetrouwer hte
 Heeft die waerheit vertozen
 Ende waerheit es alle wijt horen
 Materie ende wortele mede
 Van alre dueghdachtichede
 Ende es ieghen die loeghene echt
 Van wareit werde ghebozen recht
 Van rechte comt confidentia
 Saen wix metten dietsche na
 Soe es die duegh die hare ghetwest
 Dat god elken rechten vloest
 Van troeste werde miltheit gheboze
 Miltheit mint heymelicheit vcozen
 Van heymelicheit vrientscap gaet
 En vrientscap wint den raet
 Raet gheuet hulpe talre noet
 Die werelt ware bleuen doet
 Aeware die duegheden die wi nome

Deene niet vanden anden comen
 Want hier mede sijn gheset
 Rechte en redene ende wet
 Ende dese redene doet bi naturen
 Die menscheit te gad' gheduren
 Hier omme moeten wi mede lijen
 Dat begheerte van heer scapjen
 Om den lof van goeder name
 Es louelijc seere ende bequame
Alexander heue w sie
 Datmen niet en sie an die
 ghenouchten van dien lichame
 Die beestelic sijn en ombequame
 En verderuelic der eerē
 Die hē an ffleeschs wille keeren
 Sine vstammelle en sinen sin
 Van siere zielen vderft daer in
 Welte heuet in haren ghewinne
 bedect vreeselike minne
 Des vleeschs mine bringht voren
 D'gherecheit af werdt ghebozen
 Minne van goede bringht ghereit
 Vore hare die onscannelheit
 Onscannelheit doet verwanen
 Vort wareit laet hare ontspane
 En comt an tonghetrouwechede
 Onghetrouwe uolghet diefte mede
 Diefte lachter ende scande
 Ende karker ende bande
 Dus werde d' ghenouchten ende
 lijfs verlies ende zielen scende
Av betaemt dan telker vren
 En ghesaet onrechte der naturen
 Lants hē dien dueghet es bequame
 Dat die mare van siere name
 In groter eerliker wijsheden
 Vermaert werde in uele steden

En hi onder sine edele man
Wiselike daghe dinghen can
Hier af comt hē prijs en eere
Ende werter bi ontsien oec seere
Als sine sien in talen vroet
En hi sine dinghē wiselike doet
Bleene dinghē machmē leuē
Ban dese mechtighe lants heere
Weder hi wijs sijn ofte niet
Want wat lants heere die des pliet
Dat hi sijn lant wel beset
In bedwanghe der gods wet
Die sal met eeren regneeren
Mdie pluchen wille ende seeren
Sijn volc en werpen buten rechte
Hi laet die steenstrate flechte
Die met waerden es beset
En ontlegget sijns selues wet
Entie sijn wet niet en wuct
Die werdt omwert en vnlouct
So betaemt dan wel den heere
Dat hi hem ant rechte keere
Met gheueinsten herten niet
Mare alle trouwe en recht ghebiet
Dat alt volc moghe verstaen
Dat hi gode es onderdaen
Dan doen die hede haren heere
Onderdanecheit ende eere
En god die verheftene mede
Ommē sine onderdanichede
Toeght hi hem buten goet
En ypocrijt es inden moet
Dats een onghedurech ganc
Tsole vernemet eer iet lanc
Soe werdt hi van gode begheue
Tsole vermalendijt sijn leuen
Me seghet elkes sijn van hē quaet

Sine moghentit te gaet
Hi vliet der werelt eere
Wat sal derre tale meere
Scat no precieuse steene
Ae moghen hē helpē gt no cleene
Dat hē emermeer toe quame
Eere ofte goede name
Hier toe so betaemt den heere
Dat hi gherne die wise eere
Ende hede van goeden leuene
En houde die wise hē beneuene
En hefse in hoeghen steden
Met hem spreke van wijs heden
Met hē vraghe en doe toeghen
Van suaren poenten en van hoeghē
Houelchelijke hi vraghen moet
In antwordene wijs en vroet
Die wylte en vand hoegster gebort
Meest eeren en trecken vort
Oec moet hem die coninc vorlien
Wat wesele es wat mach ghesien
En hem daer ieghen besetten
Want mēfalle te min letten
Elmer ieghen in die wachte
Hi moet sijn goedertiere en sachte
En conen sinen moet bedwinghē
Ofte hi viele in grāmen dinghen
Dat hi gheene haestechede en date
En ware bi goeden vor rade
Vint hi besculdecht sinen moet
Beter selue so es hi vroet
Wat die hoegste vroescap es echt
Dat een hēe hem seluen berecht
Alle een heere heuet vstaen
Dat een dinc nuttelijc es ghedaē
Sette hē met rade te doene dat
Si niet te haestech no te lat

Betamelijc eist der heerlijcheden
Datmē wel ghecleedt si mede
En gheparvert wel ende soone
Soe welkē tijt dat hi hem v tone
En dat sine parure si uke
Alden heden onghelike
Dat die wdecheit hebbe hare eere
Entie hoecheit vanden heere
Blue daer bi onghescaet
Entie heere sine bi vermaert
Aanlic luut ende soene wort
Trect oec heeren name vort
Den heeren betaemt oec zekerleke
Dat hi te uele niet en spreke
Het en date tijt ende stonde
Datmens ombeeren niet en conde
Hets beter dat der heder ozen
Aauwe merken ende horen
En wstich sijn om theeren tale
Dan si uerlaet waren altemale
Dvelken tijt soet so vire coemt
Datmē lauts hēen hēen noemt
Sone voughet hem niet wel
Dat hi heymelicheit oft spel
Te vele houdt niet sulken plone
Dieme vor heere n en mach tonen
Bedi hz maect den hee versmaet
Alle hi te uele ome gaet
Aet omverden ende met kinden
Dies so plegghemen in ynden
Eene vtermaten soene zede
Welken tijt so in die moghenthede
Een meere coninc es gheset
Soe hebben si ghemaect een wet
Dat die coninc eens binden iare
He vertoghet al openbare
Vor die ghemeente teere tijt

In sijn coninclic abyt
En met eeren ghewapent wel
Op een ors groet en snel
Tsoenste datmen gheuifere
Vdeet met wapmē soene en diere
Tghemeente staet van vire dan
Ende bi hem sine edele man
Te handelne men dan d' plegghet
Dinghe d' hoeghe dinc an legghet
Wette ende dinghen vclaren
Die te voren bedect waren
Dhandelt men openbare echt
Hoemen die ghemeente berecht
Dloent die coninc en gheeft
Hem die wel ghedient heeft
Entie dan sijn gheuaen
Aet cleenre scout laetmense gaen
Entie met cheinse sijn verladen
Vlichtmen van haerre scaden
En alle dit dan es ghedaen
Doet mē den .cō. sitten gaen
So staet een op d' meest hēen
Die naest dē .cō. meest heeft eere
Ende prijst den coninc dan
Hoe hi es een gheraect man
En dankets gode van hemelike
Dat hi dat yndische conincrike
Vciert heeft in sulker wilen
Aet so edelen en met so wilen
Ende hi die ghemeente mede
Aet sulker onderhorichede
Den coninc maect onderdaen
En alle dat prisen es ghedaen
En men gode heeft ghelouet
Die alre wledaden es houet
Dan dantmen d' ghemeenten al
Dat si so lieuelike sonder ghescal

D iene haren gherechten heere
E n men troestse vorwaert meere
T e stane in onderhorichede
E n dat si oec in hare ghebede
D iche vermanen haers heeren
A lle dat es ghedaen met eeren
A lle die ghemeente poeghen
H oe si des heeren lof vhoeghen
E n doen vor hem hare ghebede
I n elke poert in elke stede
B idt men ome sijn langhe leuen
S ijn raet wert oec vheuen
I n groten loue in groten prise
V ort so leeren alle die wise
V and' wieghen op hare kindre
D at si alle meere ende mindre
H aren co. eeren en minnen
D us sprechtme buten en binnen
V and' dueght vande lants heere
D us leeft hi in groter eere
N v plegghet die co. danne mede
D at hi die ouerhorichede
V ande quaden heden wreect
E n hise onthijft en sticken breect
E n verlicht dan mede daer
T ributen daer si sijn te swaer
E n verlicht vanden coeman
S me tolne mede dan
E nde doelle gheleeden wel
D its die zake ende niet el
T wi so groet volc es in ynden
O m dat he elc d' mach bewinden
S iere neeringhen en in vreden
C oemane draghen tallen steden
D ie eere vanden groten heeren
B i he eist dat die renten meeren
E nde biden rade vanden lande

O ntsien den heere sine viande
A l lants heere hoedem dies
D at hi omden erdsche kies
N iene vhele die grote eere
D ie gheduren sal emmermeere
S anve dan wreetheit vande dieren
D ats dat hi in gheere manieren
T e haestech en si noch te fel
H oerse houeschelike ende wel
E n si ghenadech ende sochte
D ie hi met wapene ond' brochte
S culve gullicheit en omate
B eede in drankhe ende in ate
S yt in clape sijt in spele
E n met vrouwen te sine uele
W ant dit es der zwinen zede
G heloest heeren der waerde
T e uele met vrouwen spreken
D oet den lichame te breken
E n cort des menschen leuen
E n doet duegheden begheuen
W et en recht sculven en haten
E n wiuelike eenen heere ghelate
E n maect eenen dorpere wet
H et betaemt wel heeren groet
D at si hebben heymeliken vrient
A llt gheualt datmen he dient
V or hem met vedelen in deduut
W ant der musike soete luut
D oet diche sorghen vergbeten
E n die ziele wilmen oec weten
H euet ghenouchte groet d' inne
E n daer rusten in die sinne
E ntie lichame comt te rusten
E est dat di sulke dinghe lusten
N e plegghes langre i gheere maniere
D an drie daghe ofte viere

En dit doe in heymelijcheden
En alstu best in sulker steden
So wachti van ouer dranken
Die metti sitten anden banke
Laet dien drinken vter maten
Dan soudstu dijn spreken laten
Alle ofte die wijn dijns meest ware
Soudstu hoeren openbare
Ontdecken vele verhoelne dinghe
Want d' dronkenscap es ghehinghe
Dnes heymelijcheit ne gheene
Dmtrent di hout oec ghemeene
Sondlinghe wel van trouwen
Die doriden ende dor scouwen
Hoet in dinen lande staet

En du bi hem weets hoet gaet
Alle du best onder dine barone
Eere meest die sij vade hoegste done
Naer dat si werdech moghe wesen
Noet den ghenen ende nu desen
S hef hem cleedre en paruren
Naer dat hi wert es enter nature
S ie dat niemen bi di en si
H me kerne dine miltheit vri
S ie dat ieghenlyc man ontghelt
W ie dat cracht doet ofte ghewelt
En elkerlyc na sine weerde
O uerdadeghe dulle houerde
S almen an eenen maten man
A l anders berechten dan
D an an eenen groten heere
En so berechten dat elc leere
T omberne sulker ouerdaet
B edi eist dat bescreuen staet
I n des wijs esculapius leere
D at het recht es dat men eere
D en lants hee die hem te waren

5.
Heere can maken als die aren
Die dwingt die voglen ge vmeten
En laet die cranke met he eten
Wie so dan in heeren houe
E eneghe dinc doet buten loue
G en sal proeuen op sinen moet
E ist dat hijt in spele doet
S o laetment te lichter liden
D oet hijt oec op beniden
D f in des lants heeren onwerde
G en we dien te hant ten swerde
I n viere dinghen machme leeren
W ie men tellen mach vor heeren
D ierst es datmen merken moet
O ft hi es van leuene goet
D ander es datmen bekinne
D ft hi heuet der liede minne
I nt derde so merken wi
O ft hi besceeden mitte si
E nde dat vierde es indien
D of hi eerlic es ontsien
Elc lants hee keere hem d' toe
D at hi sine dinc so doe
D at hi sijns volcs herte ghewinne
S ette daer toe sine sinne
D at hi donrecht aue doe
S one sal dat volc niet weten hoe
D at si quaet spreken vanden heere
E n eist datmen dat spreken ontheere
D ats sond vzeese oft anxt een tawint
D ie lants heere en werdt ghemint
W ant breectmen die tale quaet
G en beneemt die boese daet
D ies eist eene grote wijshede
D at dine hoeghe eerlijchede
S o werden si inder lieder sinne
D at si clemme bouen de minne

Den leest dat in sijn conincrike
Die .cō. es dies reghens ghelike
Dat een ghifte van gode es scoene
Ene benedictie vanden twene
Der eerden lijf en daer toe mede
Helpe alder menschelijchede
Want van reghene coemt gt goet
En in reghene es menech onspoet
Des in dome ende wederlecht
Entie rivieren wasser bi echt
Ende loepen ouer en tonstaden
Dus comt van reghene dicke scade
Doch en laetment d' bi niet
Men loefter gode in alst ghesiet
Dome tfordeel en ome die noet
Al coemt somwile scade af groet
Dies ghelike eist vanden winden
Die god ter werelt wilde zinden
Vte sinen ouervloeyenden scatte
Meneghe scade comt ome datte
Alle van storme ende van vloede
Nochtanne comets vele te goede
Want mene mochts omberen met
Die selue gheualt en ghesiet
Dicken vandes zomers hitte
Grote scade ende grote smitte
En so doet vandes winters coude
Vnoy en scade menechfoude
Nochtanne machmes in omberen
Sal hare die menscheit gheneere
Ende die ander creaturen
Dus so dunct der scrifturen
Men achme van lants heere spreke
Al eist dat si yet af breken
Haren ondsaten meer dan recht
Men ene machre omberē nu no echt
Want die werelt ware buten eere

En sond' wet waer si sonder heere
Lants heere merke alle die vroede
Lomme heere liede armoede
Entie vranct sijn en veroudt
En sie datmense op houdt
En daer toe hiese eenen man
Diet gheerne doet en wel doen can
Dat hi den ghenen sta in staden
Die arme sijn ende verladen
Hier bi wt die lants hee ghemint
En verre in duegheden bekint
Entie liede verdens vro
Ende men doet gode lieue also
Heeren sijn sculdech te vorliene
Alle diere tiden pleghe te ghesiene
Dat si van coerne sijn bewist
In borghen in solres en in kist
Heeren sullen sijn inder hoede
Te sturtene van menschen bloede
Want hets eene torpre mestact
Al eenlike het gode bestact
Dat hi steruen doe den man
Wat hi es die thijf gheuen can
En diet al bi redenen doet
Dat es ende was ende wesen moet
Elc hoedem vorden swaren slach
Alle vre alle recht ghedraghe mach
Want hermogines die segt
Dat vor gode te claghene plegt
Al die macht van hemelrike
Alle een man vllaet sine ghelike
So langhe gheduert oec die claghe
Dat god ghetet slach met claghe
Heeren sullen horen weeten
Vanden wijsten ente meesten
Want dat hier voren es vorleden
D' moghe si in horen wijsheden

Ende in vorledenen dinghē leere
hoe men nu die dinc sal heeren
Noch versmaden noch verhaten
En sulli nēmermeer den maten
Want menech werde in sijn leuen
van cleeme dinc op gheheuen
Ende dan so mach hi beraden
lichtelike uele scaden
heeren sullen altoes niet breken
dat si belouen ende spreken
die trouwe breken sijn heytue
si slachten den ghemeenen wuue
gē sal ghetrouwelike in alle houē
houden datmen sal ghelouen
wāt quade honde volght ontrouwē
ende al machmen somwile scouwē
sometch voordeel int bedrieghen
Nochtan merct wel dat dit lieghē
Alte quade inde coemt
En wie soes volght es vtoemt
van trouwe comt alle wijt vname
dat die lieden wonen te samen
Trouwē heeft ghemaect die steden
Trouwē houdt de ghemeente i vrede
Trouwē maect die heere waert
Trouwē houdt vesten onueruaert
Drieste die trouwe wt erdenike
So es dat volc alle beesten ghelike
Lants heere hout dan dinc trouwe
En dijn belouen dat besouwē
En al ware dijn belouen zwaer
houdt ēmer vaste al gaedt di naer
Amegines die grote heere
doet ons vstaen dat ēmermeere
Twee gheeste sijn bi onser zide
die ons wachten tallen tide
die goede gaet ter rechtre hant

16.
Ter luchtre gaet die viant
dese bringhen vorden sceppe al
Alonse ghewerke groet en smal
die dies ghelouen en merken
si souden alle quade ghewerken
lants heen sullen van hē weeren
bi costumen dicken sweeren
henne doe noet vtermaten
si sullen dat zweeren haten
Zweeren en betaemt in heeren
Gaer lieden van cranker eeren
Wat uellede in ouden viten
dat staerke rike vanden siten
hare coninghē plaghē ghereede
dorzperlike valsche eede
Omme te bedrieghene mede
waest borch casteel lant oft stede
Ende braken recht ende wet
die inden lande waren gheset
Omme der ghemeenten onsalichede
des en wilde die godlichede
altoes langher niet ghetoeghen
En vstaete van sinen oeghen
alle di een dinc es ontganghen
die du niet en moghes ghelanghē
laet di niet te seere rouwen
wāt hē betaemt de cranke vruwen
wes ghestadech ende vrome
En houesch so hoe dat come
wes dueghedachtech in allen rade
Ende hout dinc macht ghestade
Jnde stede van dinc moghenthede
gaec scole en doe leeren mede
die kindere van dinen lande
sijn si arem wille hē die hande
dōe hem houeschheit ende eere
dat elc ghewillichlike leere

h ier bi soutstu die clerke wecken
D at si dine eere voert trecken
E n si breeden dinen name
I n iersten in worden bequame
C lergie eert een conincrike
E n heere hof seere edellike
W ie verhiel wilen so scoene
I n die werelt die griecliche ciene
D na rome nu vranherike
C lergie doedt al sekerlike
W at ridder scap wt niet vheuen
C lergie en moest raet toe gheuen

Alexander hoet di dies
D at di gheen wyf make ries
S et dine ziele niet in hare hant
E n oft emmer so si bewant
D attu di boeghe moets ten vuuwe
S o loeke eene di du moghes betuuwe
W ant alle eene vrouwe doet
G et di dat hare dunct goet
S o bestu al hare beuolen
D ijn lijf es hare wat holpt vholen
W es van venine in groter hoede
H out di an silicine an vuede
E n hout di in an eenen alleene
W ant vers moghe int ghemeene
V ele eenen heere begheuen
D an een alleene bestu bedreuen
T e nemene eene medicine
D oese vor di come en vor die dine
E n bi ghemeenen gansen rade
N em medicine vwe en spade

Alexander ghedinkets di
D at die coninghen van endi
D i senden menech diere prosent
E n hoemen di heeft ghesent
G ettien iuweelen eene iueghe

D u welnaer bi waers onthueghe
W ant si was oec op ghehouden
V an kintchen daghe totier ouden
G et venine tote opten dach
N e ware dat ict an hare versach
D u waers onteert van dine lue
I n die begheerte van dien wue
D ie hare ghenaeete of die si beet
D ie staerf alte hant gherwet
G ocht di eenechins ghesien
I c woude du hads eenen astromien
E nde du en daeds vwe no spade
H et en ware bi sinen rade
W ant god ne maecte noyt dine
D ie hi niet redenen in en beuinc
E nde hier vant die wise platoen
I n sterren der naturen toen
E ntie nature vanden sterren
E n laet di niet also verwerren
D attu volghes den ghenen naer
D ie segghe conste van sterre es w
E nde diere can niemen ghenaken
S me weten wat si maken
W ant ghene dinc es he te zwaer
D ie van sinne es weene en clær
A ndre domme te sprekenen phen
G od heuet vorleit en vorsien
V an ane beghinne hoet al sal come
E n hier ome en maegt in vromē
A l vorweetmen die dinc al
H oe dat si gheuallen sal

W ant sijn vorsegghe moet wlcome
W at mach dan conste va sterre vromē
Hier op es dus tant worde mijn
D al eist dat zomeghe dinghe sijn
D ie emer voert moeten ghesien
E ntie men niet en mach ontulien

E ist dat men se te voren weet
 n et mindē smerte ontfaet mē leet
 E n lichteliker machmet som vlien
 D an oft met en ware vorlien
 E n maecter doch ieghen iet weere
 D its eenrande sculven sond were
 S ieter hier een exempel ieghen
 J c weet wel hz sal gt wint pleghe
 J c gaderē berninghe ende hout
 E nde make pellen ieghent cout
 E n spise mijn huus d' ieghen
 S o maghtic bet des winters pleghe
 W ant sin ende vorliemichede
 S af god der menschehede
 D at hem elc daer bi verhoet
 V or dinc die gheuallen moet
 E n oec als men die plaghe vorweet
 S o salmen bidten seere en gheret
 D en ouersten oemoedelike
 D at hi hem deele ontfaermelike
 S ine hantghewerke en dor sine eere
 D ie plaghe ten besten heere
 W ant god en sette in sine gewerke
 N oyt soe aauke dinc no so sterke
 D ie siere macht dede ghewelt
 W ilde hi hinc ghinc i anden telt
 n en mach den ouersten te hoeghe
 n et beden ende mē weltaē boeghe
Av laten wi dese saken dan
 vorlienechete prijt elc viot mā
 E nde vstaet wel ghi lants heeren
 D at aristotiles hier wille leeren
 h oe die mensche takre stont
 S men lichame sal houden ghesont
 D at mē gheens meests hebbe noet
 W ant hets wijshet noch also gt
 T e leuene sonder euels pine

D an eenegherande medicine
 S helsonde es grote nuttehede
 D ie werelt te berechten mede
 n en sal weten ende verstaen
 D at ne gheene weghe en gaen
 D men bi in eeneghen daghen
 E ere ofte voordeel mach beiaghen
 h eme si dat mē den wech ghewinne
 V an claren verstandelen sinne
 E n niemē es die den wech vande
 h ine hadde des lichamen ghesonde
 E nde ghesonde ennes gheen
 h en si dat draghen ouer een
 D ie complexien daer men mede
 V sament es in die menschehede
 E n coplexie es el ne gheene dinghe
 D an gheuoeghe temperinghe
 V ander vuchteit des lichamen
 E nde god diet al hoet te samen
 h euet belet met redenen al
 h oemē die vuchteit tempren sal
 E nde hoemen bliuen sal ghesont
 E nde heuet dit ghemaect cont
 S men wisen vte verzozen
 V an dien begonstent eerst horen
 D ie van ynden ende die perliene
 D ie grieken entie latiēne
 J n welken boecken men ne vint
 V an onwareden met een tlvint
Av quamen die wise te samen
 D' si haven raet toe namen
 E nde vonden in hare parlementē
 D at vanden viere elementen
 D ie ouer een met draghe cōnen
 S menschen lichame es begonnen
 D ats vier lucht water en aerde
 J n deser wijshet hē verbaerde

Handwritten scribbles and a small flourish at the bottom of the page.

Die vedene dat in gheere wise
Die lichame sond' dranc en spise
Vande mensche en mach ghestaen
En wille hi dies te vele ontfaen
Of te lettel hinc caens ontgaen
Hinc moet in die zoecheit slaen
En wildi dies nutten te maten
Hein quamer af uele baten
Eracht lichtheit en scoenhede
En menegherande salichede
Oec seiden die wise vte eenen monde
Wie so mate niet houden en conde
In vullen ende in ydelen lichame
In slape in wakene hoe dat quame
In temperinghen vanden liue
Sijt inde verdecheit ofte int stue
In rustene oft in arbeide
In latene bloet in houdene beide
Die ene mach altoes niet ontgaen
Hinc moet sware zoecheit ontfaen
Entie bi maten leuen can
Die mach sijn een ghesont man
En leuen sine vulle daghe
Sond' eeneghes euels plaghe
Ende oec seiden die wise mede
Dat alle die ghenoughelijchede
Die me ter werelt vindt emermee
Eist weelde goet ghenouchte oft eere
Dat dat vonden heeft nature
Dat die menscheit d' bi ghedure
Wie so leuen dan begheert
Beaghe dan en hebbe weert
Sulke dinc die daer toe weghe
D' dlijf bi gheduren moeghe
Ende late sinen wille varen
Hinc sal sijn vleesch niet vswaren
Met ouerdranche met ouerate

en vindt dat van ypocrate
Dat hi beledt hadde sijn eten
Met vasten nauwe dyeten
En hi so langhe cleene at en dranc
Dat hi wt van liue cranc
Doe spc sijn iongre meest' heere
Wilstu eten wel ende seere
Dume hads ghene noet dan das
Doe antworde ypocras
Lieve ic wille eten bedi
Ome dat ic wille leuen d' bi
Niet leuen in sulker wise
Alle ome die minne vand' spise
Die spise es ghemaect bidi
Dat vleesch gheuoedt si daer bi
Entie lichame nes min no meere
Niet ghemaect ome der spisen eere
Men heuet vele wiser ghesien
Die hem plaghe der spisen ontien
Entie bi dyeten ghinghen
Ghetempert wel van hare dinghe
Die waren van liue ghesont
Wel arbeitende talre stont
Langhe leuende smakende wel
En van liue dapper ende snel
En dits openbaer te siene
An die magre arabiene
Die snellike met cleene pinen
Dierloepen gte breede woestinen
Sones ghene medicine so goet
Dan datmen ouerdaet af doet
Die houden wille sine ghesonde
D' twee dinghe merke talre stonde
Een es datmen in elker wise
Nutte sulken dranc ende spise
Die ghetidech es int iaer
En naer dien dat hi selue zwaer

68.
O fte ionc van daghen si
E nde daer sine nature bi
G ehouden es en op gheuoedt
D ander dat hi houden moet
D ats dat hi sinen lichame mede
M oet vander ouuertuldechede
D' die quade humuiren af risen
S weren alle die meesters wisen
E en lichame bi naturen heet
E nde te verduwene gheruet
D ien sijn groene spisen goet
W antse die grote hitte verdoet
E en durre lichame en een cout
L ichte spise es sijn behout
D us die leuen sal ghesont
D ie moet nutten take stont
S ulke spise ende sulken dranc
A lle siere complexien es belanc
H oert hoement buten vstaet
W eder die maghe es goet so quaet
M aghe die verduwet wel
M aect den lichame dapper en snel
E n maect den sin claer va wetene
E n goede sinake en lust van etene
D' cranber maghe teekine sij claer
A lle die lichame es traech en zw
E n men dan sijn te blasen liet
E n me dickē te gheeuwene phiet
E n swaer sijn die oghe lede
L eelicheit vte werpen mede
D at bitter scaerp es ende nat
E nde quade roke si in dat
H ier af coemt in derre wise
D at hem lettē lust der spise
I n desen dinghen wese elc vroede
S iere ghesonden in gter hoede
V or maeltijt eist pinen goet

W at die maghe vwaermen doet
P inen na maectide verswaert
W ant die spise valt neder waert
I nder maghen gront al ro
E n sluudt den tozganck also
D' af coemt menich verdriet
D' atme vor maels slapens phiet
V maghert des menschen lede
E n verduoghet die vuchtechede
D' atmen namaels slapens acht
D at voedt wel en gheuet cracht
W ant die hitte die hare deelt
I n allen den leden tflamen heelt
E n vhidt die maghe binnen
D at si die spise al mach vwinen
E ntie vedene entie sinne
R ulsten dan met gter rime
H ier ome segghe someghe wise
D at bet voedt die auontspise
D an die middach spise doet
W ant daeghs hitte entie moet
D ie dan es al ongherue
S oe liet dat die spise verdoe
E ntie maghe werdt cout en cranc
D us vdeert der spisen ganck
S auonts eist anders ghescepen
S o werdt die maghe in hitte begrepe
E n so rusten alle die sinne
D at coemt der ghesonde te gherime
O ec eist rechte dat elc man sie
O f hi tbeeweruen etens phie
D at hi niet en vaste teenen male
E ntie eens etet also wale
V an costumen dat hi scuwe
T weeweruen tetene ouer mulve
H et mach he els werden te sure
P legginghe es eene andre nature

moetmen oec costumen ontkeeren
dat moetnē der naturen leeren
vā wile te wile vā daghe te daghe
so langhe dat nature verdraghe
elc hoedem dat hi niet en ete
vōz hi wel die waerheit wete
dat die maghe hebbe vdaen
die spise die si heeft ontfaen
en dat machmen d' bi weten
alle eenen seere langhet omē eten
en hem dat spidinne en claer
ten monde coemt vloeyende daer
want die spise op spise laedt
seere hi der naturen scaedt
niemene en si te onghereet
alle hem hongher ane gheet
hine ete metter vaert
want eist dat hi langhe spaert
so coemt eene vuchticheit swaer
en een roec en ver vullet daer
die maghe entie sijn harde quaet
want als tghēent te hersenen gaet
so werdt si verstorēnt dan
entie hongher vergaet voert an
en al eist datmen ten eten comt
weedt dat die spise lettēl vromt
Uiere tiden sijn binnen den iare
die lentijn beghinnet daer
in maerte der sommen ganc
dach en nacht maect euen lanc
dan vniēwet lijf ende lucht
die winde vhegghen hare vluchte
die snee verdoyt altemale
die beken loepen in dien dale
die fonteynen werden ghier
men liet opwaert clemmen hier
dat zap in die boeme droeghe

coeren werdt groens int hoeghe
die menschen die weiden vro
bloemen toeghe hem also
beesten bringhen hare vrucht
voghele singhen in die lucht
leerwerken ende nachtegale
singhen dan scoene en wale
die erde die verciert hare al
alle die bruut die comen sal
te maame ende hare parvert
en dat huwelijc begheert
die lentijn es warem en nat
ende der lucht gheliker dat
inden mensche wast dat bloet
ende loept alle eene vloet
in menschen lede harentare
ghetidech es dan ende mare
quackelen en kiebine van himne
eyeren diemē goet mach ghewinne
nemmeer dan vi. te male
ghetidech melc es ghetidech wale
ende van crude wilde latuue
laten es dan ghetidech en milwe
en te ghenē tiden int iare so goet
baden heeft dan grotten spoet
ende zweeten ende pinen
dan salmen nemen medicinen
die den lichame verdech maken
want alle crude dan wel smaken
Die rechte somer coemt in
alle die zome neemt beghin
inden lancsten dach vanden iare
alle vaerwe vertoeght hare
die winde metter hitten ontsteken
die zee laedt hare hoeghe breken
serpente wassen dan en venijn
die lucht werdt heet claer en sijn

69
T coeren werdt wit en vaert
h enen tsiere rijpheit waert
E n die werelt werdt alle die bruut
D ie hare whwassen toeghet al vut
E nde met vruchten es volladen
A lle diet al wille beraden
D ie zomer es heet en droeghe
E n dan betaempt wel dat elc poeghe
T e sculvene waer so hi gheet
W at dat droeghe es ende heet
S culve ouer dranc en ouer ate
E te dan te siere bate
W at so cout es en nat
W ant het es ghetidech dat
A lle calf vleesch metten ayline
C amboerden coude crudekine
W itte kiehine cout van naturen
M akē polument te sulker vren
V an gheerstinen meele ete zaken
E n suut van suerie smaken
S ulke alle sijn pumeghernate
S culve vrouwen bouen mate
M enne sal baden dan no laten
E n we noet vter maten
E nde hets quaet elken man
V ele pinen sijnen lichame dan
Herfst comt als d'zommen ganc
V or winter maect euen lanc
B eede dach ende nacht
D' beghinnet sine cracht
D ie nacht gaet dan bouē ten daghe
D ie lucht vcoude dan alle slaghe
D ie winden sijn dan alle zwaer
R uieren minderen verre en naer
F onteyne droeghe groenheit te gaet
D ie scoenheit vand' erden wed' slaet
W ilde diere souken holen

V ogle met groten scole
V lieghe dine waerme lande te vinde
S erpenten crupen ende winden
D si dien winter onthouden thijf
D ie werelt es dan alle een wijf
D ie hare tueghet heuet leden
E n no meer tijdt ter outheden
H erfst es droeghe ende cout
S o eist tijt datmen an spise hout
W arem en vucht alst kiehijn of tlam
O ut wijn es dan wel betam
W ijn besien sijn goet in dien tiden
H ets dan beter pinen en riden
B ade sijn goet dan en puloene
O p dats een mensche heuet te toene
H ets goet dan keeren vter maghe
T e maten int heetste vanden daghe
D en lichame es goet zuueren dan
O p dats noet hebbe die man.
Dan beghint des winters cracht
A lle alre lancste es die nacht
E ntie daghe beghinnen dyen
T coude gaet ons an castien
W inde vorst rijm ende snee
J n holen boemen sijn dan mee
B eede voglen ende beesten
D an het sijn inden forseesten
E n es die erde inder ghebare
A ls oft eene oude quene ware
A rem en in cranheden groet
E n wel naer al bider toet
D ie winter es cout en nat
S hetidech es dan tetene dat
D at warem es bi naturen
H oene sijn dan goet ter curen
W eterijn vleesch harste ghebraden
H eet en droeghe mach dan n' scaden

h eete spise machmenle ghecuighē
A oten sijn dan goet ende vighen
Q oet wijn te beste diemen vint
E s vand' naturen meest ghemint
D an es den lue seere bequame
l aten ende verdich lichame
h eme doe dan grote noet
a ē sal dan sculven maeltide gē
D atmen nature niet ne verlate
S hetidech sijn dan ghetempde bade
W andelen pinen en scaedt dan niet
A och datmē spel van vūwē pliet
T uterste coude den lichame bint
S o datmen binne mee hitten vint
E n dies vduwet mē vele te bet
A lexander hout dese wet
E n set di hier naer alle te vrede
E n blijf in ons heeren hoede
V orwarre so hout wel ditte
A lle langhe als du behouts die hitte
E n vuchteheit ghetempert in di
A lle langhe moghestu leuen vi
A vierfins verderuet de man
D at hi gheleuen niet ne can
D een es bider naturen ganghe
A lle die mensche leeft so langhe
D at hi te gaen moet omē die oude
D an breict nature niet ghewoude
D ander comt van wekeloesheden
A lle teuel comt binnen den leden
b ionghetideghe drankē en spisen
E n men vteerte in zulker wisen
h oert hier setten zomeghe sahen
D ie tē lichame vucht en vet make
Q ulde ende herten sekerhede
S oete spise entie versch mede
V an menegher manieren etc

W arem drinken soete melc
W arem zoete wijn te drinkene
E n namaels in slape te winkene
D aert sachte es entie roke soete
b aden allmens heuet moete
I n soeten watre en n te langhe
D at die macht niet te ganghe
E n goeden roke te hebbene voren
S ulken alle ten tiden behoren
D ats ballenen roke in wint's stonde
D me dat nuttelijcke es vonden
E n inden somer omē dat vetten
Q oelen ende vyoletten
E enervaerf heeren inde maent
D ats best te somere allmen waet
W ant het zuuert die maghe binne
E n het doet hare hitte ghewinne
A lle diere wel toe helpt also
D atmen werdt van herten vro
E n men verneemt lieue manen
E n men hopet omē wel varen
E n mē bringt soeten sanc voren
E n mē dan moet weeten horen
D ie ghenouchlyc sijn int vtellen
E n lachghe niet goede ghesellen
E n men cleedere draghet an
D ie ghenouchlyc sijn den man
D v doet den lichame vdweghe
l ettel eten vele ghedweghen
l ettel drinken pinen vele
l anghe staen buten allen spele
S lapen vormaels in harden stede
I n sorgghen leuen en in onvreden
I n sulpherichghen watre baden
a et zouter spisen hem verlaten
O uden zuren wijn te drinkene vele
D ie camere te hebbene buten spele

10.
70

Te latene vele meer dan recht
In quaet ghepeins te ligghene echte
Ypocras die seght dat
Die beslotes lijfs gaet in een bac
Die mach ontsien in lijn doen
Dat lanc eucl ofte dat torhoen
Die vullbuucs speelt vinnen spel
Hi mach die rucht vruchten wel
Die melc en visch etet te samen
Hi mach duchten die mesquamen
Van lazerschepe oft ander smette
Die den mensche seere letten
En welt den mensche altemale
In viere leden principale
T hoeft es tierste vanden vieren
E ist vuult van quade manieren
Dat saldi dese maniere toeghen
Enen verdonkeren die oeghen
Entie wintbrauwen vswaren
O even tuten ende melbaren
En he verstoppen die nesegaten
Souctme dan niet saen te baten
Men mach lichte die ziene vliessen
Ofte va swaere hoeft zweere nese
E te mostaert saet in dine spise
Altoes radent ons die wise
Ende doere ieghen medicaine
Ofte hem naect ander pine
Die borst es dat ander let
Es si ontrent oft besmet
Dits teekijn daerment bi vstaet
Die tonghe es zwaer te maghe es qt
Die maghe werpt wt bitterhede
Die hoeste dwingt te mensche mede
Men sal dan min eten leeren
En oec onder wilen heeren
En suckerwlaet nemen na des

Men mastie en met hout aloes
Doemens niet daers gheen ontblien
Den mensche en moeder af messien
Terde let dat lijn die oeghen
Die moetme te wachtene poeghe
Ieghen stof en ieghen wec
En ieghen hitte en coude oec
Ieghen quade winde droeghe
Ende hem oec te wachtene poeghe
Dat hi niet nevenstelijke langhe
Sme ziene in een dinc en hanghe
Noch niet en sie eene langhe wile
Op cleene dinc no op subtile
En wachtem van ouerspele
En van oec te weerne vele
Van ouerdranke en ouer ate
Van gtre spisen en van omate
Water van venkele van celidone
En van verbene maect toeghe scone
So doet van ruten en van wese
En het en mach altoes in noesen
Dat men int daer water sie
En mensche wide outdoe die
Dat vierde let es die manlichede
Die daer an werdt beheuet mede
Hie hebbe varinghe medicaine
Hem naecter af suare pine
Van desen viere leden wese in hoeden
Ede mensche die wille gheuroeden
En leest in ouden ielsten dat
Dat een coninc machtich sat
In linen stoel en dede ontbieden
Physiene van vele lieden
Ynden meden ende griyeken
Hem vlochtmen hoemen sieken
Hoe ghelonde niet sine pinen
Volghen mochte medicinen

at hi gheere andere hadde noet
ie grier antworde albloet
at wie so telker maighenstonde
weerwaerue met vullen monde
Name waerme fonteyne
So ghesont ende so reyne
Soudt den lichame wesen doen
hē en dochte els gheen pulsoen
Doe antworde die van meden
E n seide die dat name in zeden
at hi mil nuchterne ontfinghe
het ware d' maghe goede dinghe
are vorwaerheit gheseghet des
Alous aristotiles
ie elkes maerghens so langhe rust
at hē van zwaerhede niene meclust
Jnden buuc noch inde maghe
hi bliuet ghesont gherne inde daghe
Entie hē elkes maighes witte pine
Tetene. vi. draghmen rosinen
ie droeghe sij en vā soeter smake
hine taerf in vruchte vā onghemake
at van fleumen coemt in
bi scaerpe des menschen sin
E n die nohernoten ende vighen
daghelijcs eet of can ghetighen
van ruten mede een lettelt bladen
v enijn en mach hē niet ghescaden
Some spise sij licht some zwaer
en some spisen middelbaer
lichte spise maect goet bloet
Alle taerwijn biwet licht en goet
hinne kieke wel gheuoedt
E yere meuwe en niet ghebroedt
S wene spise alle beerijn siwel
E nde ossijn vleesch also wel
E n alle dit hart sij en droeghe

en gheuele ic wilt en ghedoege
h aerbeiders en heeren lieden
Want si wel in hem versieden
Entie gheerne slapen na etene
en idel spise doetmē ons te wetene
alle lamvleesch houkijn en wederijn
E n wel gheuoedt nieuwe verkijn
Sijn der ghemeenten wel ghesont
en are si vheeren te somegher stont
Alsmense slaet si heeten en droeghe
en enne false tetene niet ghedoege
h enne si heet ende metter vaert
en et sauten diere en waert
v leesch gheuoedt wel inde dale
E s vele beter tallen male
dan dat heiden en berghe voeden
van vissche suldi dat gheuoeden
at cleene visch en dime sijn vel
Entie hē dan laet kinnen wel
E n dan in loepende watre gheuoedt
at soete es houtmen vor goet
van watre salmen dat vstaen
at claer water sonder waen
licht cout scoene ende wit
ie sijn best en mindst belmit
breete watre d' pite in sijn
hebben in somech venijn
bornen die vten steenen rinnen
quetlen den mensche van binne
Reghenwater dat hier neder
vallet in staer omweder
Op datment reene mach ontfaen
at es ghesont sonder waen
ie nuchterne visch wat drinken
doet haere maghe hitte zinken
E n quetsen dan den lichame
si amaels eist gans ende bequame

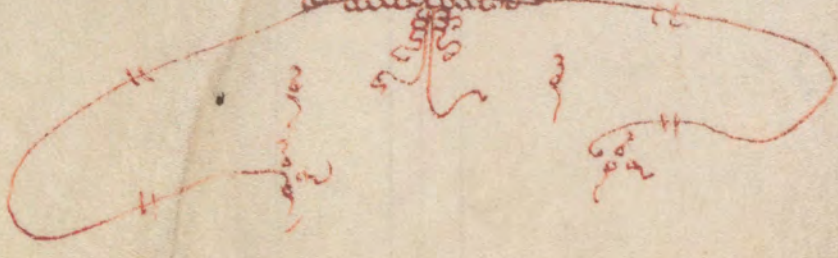
O p datment dan drinct te maten
 T e zomers tide comet te baten
 D atmen drinket water cout
 E n waerm wat' int wints gheuout

Vijn rijp en van goed' smake
 E s eene nuttelike sake
 D iene drinct int gheuoech
 h i sterft den lichame ghenoech
 h i versiedt des menschen spise
 h i doet oec wel spreken die wise
 h i vblijt die herte binnen
 h i doet goede varuwe ghewinne
 h i maect den mensche sterk ghemoet
 h i doet oec menech ander goet
 g are allmen den wijn ontfaet
 b ouen mate doet hi gwet quaet
 h i vstozent des mensche hoeft
 a lle zinne hi verdoeft
 h i maect die uicht in die lede
 h i vdonkert die oeghen mede
 E n vkeert des menschen ghedaen
 D noch meer quaets legghet ane
 l azericap daer vte waltet
 E nde dat eucl daermen af vallet
 h ier toe radic elken man
 D ie heere wille wesen dan
 E n ande liede wille berechten
 D at hi leere selue vechten
 J egghen sijns selues ouerdaet
 E nde hi den lichame so beraet
 D at hi he sine noetdurst gheue
 E n niet in ouerdaden en leue
 W ant lants heere onghelont
 D oech lettelt dats der werelt cont

Men hier voren heuet geleert
 h oet rechte es dat hem lants
 heere heert

D at hi berechte wel sijn lant
 J egghen scalkheit en viant
 E n hoe hi iegghen die sonde vechte
 E n sinen lichame so berechte
 D at hi in ghesonden bliue
 S o eist recht datmen vroet sciuue
 D inghe die den heeren betamen
 D ie noch behoeren t heeren name
 E n ierst vander gherechticheden
 D ie elke mensche moet volghen mede
 S herechtichede es eene dueghet
 D ie ghi aldus best hoeden moeghet
 D ats een louelijc ghebod
 D at die eeneghe vpperste god
 D en heeren hier beuolen heeft
 D atme elken dat sine gheeft
 h ier ome sal hi draghen croene
 D iere god toe vcoes te loene
 D ie dat volc berechten can
 E n die renten besetten dan
 E lken te delene vanden goede
 E n tfolc te hebbene in sulker hoede
 E n oec wachten hare scade
 S helijc oft god selue dade
 D us es hi als een erdersch god
 S one moet die hee n wesen sod
 g are hi moet sijn al vorsien
 J n alle dinghe die moghe ghescien
 h ier ome seiden die van ynden
 D atme bate meer mach vinden
 D ie onderlaten anden heere
 D ie die gherechticheit minnet seere
 D an an die volle tijt ghelegghet
 N och esser meer toe ghesegghet
 r echten hee salmen meer wegghen
 D an men doet ghetidegghen vegghen
 D en vant in caldenscher tale

Den vant in caldenscher tale

In eenen steen ghehouwen wale
Dat dese twee ghebuedre sijn
Die gherechteghe lants heeren sijn
Entie verstantesse van sinne
Noch den nimmermeer ghewinne
Gheene bedrue sonder den andren
Maer si moete te samen wandren
En daer dese sijn sonder gheuecht
Daerne gheualt el niet dan recht
Gherechticheit es twimout ghemeect
D een openbare dander bedect
Die openbare die enne bestaet
Ne gheene sake sonder raet
En heuet vstantesse ghebonden
Also dat in ghenen stonden
Niet en wet hene si ghepriest
Hier af eist dat recht vonnisse iust
bedecte gherechticheit
Die legghet inder herten stede
En es verstantessen besceet
Twimen es den eenen vreet
En men es den andren zochte
Dat men alle wel wreken mochte
Ende in desen sekerlike
D raghet die .w. gods ghelike
Wat lants heere de hier werdt ontbegh
hem es gherechticheit ontlegghet
En hem gaen af te sine ombaten
Die herten vanden onderzaten
Entie siere liede herten verliest
Dat es een lants heere die niet
Entie ter noet niet en mach
An die sine hebben berach

Nv merket eene zake hier
die werelt es als een vergier
Of een boegaert ofte een hof
welc es die bescermenesse d' of

D an die vesten entie muur
D iere af weere die felle ghebuur
D ats recht ordeel recht vonnisse
D ie niet ne volghē vallcher lesse
N echt vonnisse es beset
E n ome loken metter wet
D ie wet dats een lantscap echt
D at een lants hee wel berecht
D ie lants hee es alst een herde ware
D ie siere scaep neemt nauwe ware
W at hi bescherent die onderlaten
V ander edelinghen omaten
D ie edelinghen sijn cheen ghewelt
D ie men houden moet opt velt
G hewelt dats eene auenture
D ie men neemt ond' die ghebuur
D ie ghebuur entie onderlaten
D at sijn die ghene die met mate
E n metter gherechticheit
G heledt sijn in die nederste stede
E n d' hare bi die werelt cheeneert
T ewinnene al dat men verteert
G herechticheit es dueghet in cleene
D ie in hare seluen rust alleene
I n hare es pays ende vrede
E n der onderlaten zalichede
Nv en heeft ghee lants hee den sin
dat hi sijn hende en sijn beghin
D an sinen wandelen gheualle
A lleene mach berechten alle
E n ome dat elc heuet inne
M aer den lichame .v. sinne
S o radie dan dat elc lants heere
S men raet an he viuen heere
W ant vijfterande sijn creaturen
O p die erde van haere naturen
D ie mensche entie gheplumde diere

Die zwinmen na haere maniere
 Die vieruoete die cupende worme
 En elc van desen heeft sine vorme
 En uele dincts mochtic v scriuen
 Die alle ome gaen met viuen
 En hier bi maeght ghenē hee scade
 Attene vijf wise man beraden
 En emer houde in sinen moet
 Of hi wijs es ende viuet
 Dat nauste van sinen sinne
 Dat haer ne geen te vullen kinne
 Want hets heeren vreesle groet
 Soude yemen weten haren noet
 Want mē lichte heen begheeft
 Almen in mesualle kneeft
Alle een heere dan es vswaert
 Sal hi roepen te hem waert
 Men raet en legghē hē te voren
 Die dinghē die daer toe behozen
 En late spreken elken alleene
 Wat sijns selues herte meene
 Ende onthouden van hem allen
 Wat si antworden ende hallen
 Ende teen en sal weten niet
 Wat rade hem die ander niet
 Ende merke dan wie best raet
 Sme eere ende sijns lants staet
 Ende na rechte en na wette
 En wachtem dat hi niet en sette
 Den eenen vor den andren te seere
 Wat hi die heuet die meeste eere
 Sal den anden versmaden
 Ende sal pinen ende raden
 Hoe hi bouen hē ghechue
 En dus blijft die heere keytiue
 Dus heuet menech heere vlozen
 Lijf ende goet en sach testozen

Sijn uke en wart clants vstooten
 Biden rade vanden ghenooten
 Niemen vsmade den ionghen man
 Die wel ende recht raden can
 En emer soeke tallen stonden
 Of mach sijn raet ande ghesonden
 En oec waert mede nutte en goet
 Dat een heere ware so viuet
 Dat hi wiste ende kende
 Wat nature hem an sende
 Die cracht van sterren allet was
 Doe sijn moeder sijns ghenas
 Want dicke naturet almen vint
 Nader sterren loep dat kint
 En dies hoort hier een bispel
 Wat op eene stont gheuel
Wise liede quamen ghereden
 Haren wech en teere steden
 Namē si herberghe op eenē dach
 Met eenen man die weuens plach
 Dies nachts alst gheuel dat gone
 Ghenas die vrowe van eenen sone
 Die gaste hebben dit verhort
 En mercten des kints ghehort
 En ordineerden sine planeten
 Die mit isen ende mit beetē
 Waren op die selue stont
 Dat die vrouwe wart ghesont
 So dat si telleden van verren
 Dat die goede nutte sterren
 Op die wile vander nacht
 Waren wel in hare machte
 Nochen waren die quade sterren
 Gheresen niet dies vele vverren
 Hier bi toeghede hem nature
 Dat dat kint quam in die vre
 Dat het wijs soude sijn van rade

Houelch behendech vroe en spade
En van lants heeren ghemint
Dit en seiden si niet twint
Aoch der moeder noch den vader
Asi zwegghens beede gader
Tkint ghewies en wt vrome
Die vader wille dat het come
En met hem leere weuen
Aome steruen noch ome leuen
Sone conste hijt in ghenē slane
Ant weue ambacht ghebringhē ane
Doe liet hijt al ongheslegghen
En liet hem sijns willen plegghen
Rechts als een verloren man
Die ionghelinc keerde hē daer an
An wise hede weert ter curen
Vroet van steruen en van nature
Wijs van zeden en van wetten
Ende hoemen heere soude besetten
Ende quam te heeren houe
Ende wart van groten loue
In yndya weder gheuel
Hier iegghen een bispel
Een .cō. hadde twee sonen
Die hi ter wijshheit wilde wonen
Deen vstont al datmen hē leerde
Awwaert datmē tē anden keerde
Dwijshheit was was ane scine
Dat was al verloren pine
Die .cō. die hem dies scaemt
Sende sinen sone als hē betaemt
Acht lande met gten heeren
Adats ome in hīne mach in leere
Sond' alleene smede ambacht
Dat conste hi wel al sond' cracht
Des wt die vad' in diuene moede
En dede te samen sine vrede

En vraeghede w bi het mochte wese
Si ghinghen proeuen en lesen
Smen tijt en sine gheboort
En merkten weder en vort
En vudent al openbare
Dat het scout der sterren ware
Die te nacht hadde tier stont
Dat sijn moed' wt sijns ghesont
Des ghelijcs alle wi hier hallen
Soes te menegher stont gheuallen
Hier ome raet aristotiles
Dat elc lants hee hem hoede des
Dat hi niemene enne versnade
Aoch en steke van sinen rade
Dome sine cleenheit vint hīne wijs
En eere minnende ende prijs
Wel ghesedt en hi dan pleghe
Loesheit te scouwene alle weghe
Houelch en crachtech alle wale
Ende wel gheraect in sine tale
En spreken cōne van ouden tiden
Sulke sullen bi haere ziden
Heeren houden en kinnen
Want si dueght en wareit minen
En raden des lants orbare
En theeren eere hoe soet ware
Een out phylosophe een vroet
Dwas die ons te verstant doet
Dat eens vroets lant heen wijshede
Altoes wasset ende dyet mete
Heuet hi goeden gansen raet
Alle eene riuier walt en gaet
Biden beken diere in rinnen
En een hee mach mee winnen
Dicwile met goeden rade
Dan hi met ghevelde dade
Dies hebbe elc hee in elken tiden

Goeden raet bi siere ziden
En wese in hoeden vor sine viant
En mach hime hebben in die hant
Sone latene altoes niet risen
Dits die raet vanden wisen
Ne gheen heere en si so stout
Dat hi hem alleen hout
Anden raet dien hi selue vant
Meenen andren vraghe te hant
Waet hi he bet hi maegs volghē
En laten sine al onuerbolghen
Waedt hi he wers houden an sine
Ende ele pooghe ende pine
Dat hi niet min hebbe dan he dien
Te rade oft hem mach ghesaen
Lieuere waere mi nochtan viue
Maer bouen vij met en clue
En hebberē seuenē oft hi moghe
D'sijn toe redenen gt en hoghe
So radic dan oft also staet
Dat een dus proeue sinen raet
Een hee segghe hets dus ghescepe
Sie ic ben in noede begrepen
Mi ghebreect ghelt ende scaet
Waet waer magic betien dat
Waedt hi sinen heere dan
Dat hi sijns selfs goet taste an
En hi sine rente versette
So eist een raet dan van onwette
Entie lettēl emmermeere
Mict op sijns selues eere
Waedt hi dat hi reymere sij lant
So eist sijns heen doot viant
Wat hijs niet en acht no ne wuct
Dattene sine ghemeente vlouct
En dats algader heeren plaghe
Wat wedewen en weesen claghe

En hare tranen wepen vor gode
En hime wreese oec niet node
Maer vindstu al sulken raet
Die tote di seght heere vstaet
Ic hebbe onder v ghewonnen
Goet dies ic v wille onnen
Dat willic vor v ute legghen
En dies en seldi mi m ontlegghe
Behoudi v eere ende v lijf
Sone magic niet sijn heytijf
Mijn goet dochte mi cleene zake
Waert dat v eere ofte lijf ghebrake
Heere die vonde sulken raet
Hi hadde scoenen toeueraet
Want hi sijn goet sijn lijf sijn ere
Te wets al set vor sinen here
Echt moghstu dus dine raet proeue
Wie so meer dan sijn behoeven
Te samen iaeght met ghierchede
Dats raet van mordadecheden
Die soude di seluen ome ghelt
Vercoopen haddi die ghewelt
Ghiereghe herte proef en scouwe
Mach nemmermeer sijn ghetrouwe
En aldus waert noet bedi
Dat altoes dijn raet bi di si
En hi niet rime m andren heere
Die staende waren na diere eeren
Of d' du saeghs den ghiereghe sin
Of in wies huse vte ende in
Bede quame van dinen viant
Dien hout in eenen zekeren bant
En meest of si brieue bringhen
En di m ne seiden van dien dinghe
Dien soudstu doen vte dinen rade
Of di machre af comen scade
En dats dijn alre ghetrouweste raet

Die d' na pijn en daer na staet
Met alder macht in alden zinne
Dat di dijn volc met herten minne
En dien al sulke duegden vciere
Allie di hier sal visiere
Eerste si dat hi alte samen
Wlmaect man si van lichamen
So dat he met ghebreect een wort
Van dat eenen man toe behort
Wel ghehaert en wel ghebaert
En wel ghelopen neder waert
Dander es dat hi verstandel si
Ende wille vast hebbe daer bi
Te vstane datmen he seght
En men hem te voren leght
Terde dat hi wel ghedinke
En he met een wort ontwinke
Van dat hi hoort ende verstaet
Hme houdt in siere herten raet
Dat vierde dat hi neienstelike
Die noot behenne vanden rike
Hoe men die dinc sal vlegghen
En wat me hier of d' sal legghen
Dat vyfste dat hi houelch si
Ghesprakech goedertiere d' bi
Dat sine herte en sine worde
Beede sijn van eenen acorde
Dat sesste dat hi gheleert si wale
Va meneger scienciaen va meneg tale
En hi van naturliken sinne
Vwet si ende men dat bezinne
Dat seuende datmene warachtich sine
En hi trouwe en wareit minne
Loeghenen scuwe en van zeden
Si van edelen ontfaermicheden
Ghenoughelic si mede ome te gane
Ghenouchsamech oec te scouvene ane
Achtende so willic dat hi
Ao te ghuls no te lecher en si
Aoch drinkere no gheerne tuussche
Ao met wive te sine oncuussche
Dat neghende dat hi van herten
Gwet si en onwt hebbe sinerten
Daer men eere bi beiaeght
En hi altoes ome eere vraeght
Dat tiende dat hi sinen moet
Aiet en sette om tbandel erdsche goet
Mare ome des riken orbare
En elken man hebbe mare
Beede vrende ende ghebuwe
Ader dueght van sine nature
Ellefste dat hi minne mede
Gherecht volc en gherechtichede
Ende hi tonrecht scuwe dan
Ende hi gheue elken man
Wat so sijn es metten rechte
Wedert heeren sijn of knechte
Ende sta den ghenen in staden
Die met onrecht sijn verladen
En niemene en spare int recht
Wedert heere si oft knecht
Want god maecte vander erde
Alle die menscheit van eere werde
Dat tvelefste dat hi blive ghestad
In sine achtinge in sinen rade
Indinghen die he gheeft sij moet
Dat si sine orbare ende goet
En scuwe wueliken sin
En wese onuervaert d' in
Dat dertiende dat he si becant
Alden cost die loept int lant
Ende hi wete harentare
Al des riken orbare
En in ne avonen die onderlaten

Voz den hee van gheere omaten
 En si of si om claghen comen
 Die teeren horen of te vromen
Dat vierdiende dat hi sine woort
 Te vele niet en bringhe voort
 Si ghesprakich ende mate
 En en spreke oec in en si ome bate
 En wese i lachgene in tongheuoege
 Dat hi den volke te wers ghenoege
Dat vijftiende hi de ghene si
 Die den wuen noede es bi
 En sine herberghe en sine zale
 Ondaen ende open si tallen male
 hem allen die varen en keeren
 En boetscepe bringhe van heen
 En hi conne dan onderzoeken
 Wat ele bringt wt sinen hoeken
 En cone ghevreesche ouwaer
 Wat niemaren loept hier en daer
 En hi daer bi die ondersaten
 Twelven conne ende maten
 En ghedoeghe hare simpelheden
 Ende hare wonderlike zeden
 Vijf wuen drie en driewaerf viue
 Sijn hier pointe die ic scriue
 Die wel moghen staen in staden
 hem die heeren willen beraden
An de mensche proef en mer
 dat noyt so cranc dinc no so ster
 God maecte onder hemelike
 en eue vant an yemene sine gelike
 En noyt enne was creature
 Wilere dan menschen nature
 Wat so me vindt dat leeft oft es
 enne vindt hier tghelike des
 Of in ghenen oft in desen
 En die moet in ghewelde wesen

en vantene stout alle den hyoen
 En bloede na des hasen doen
 Mitte alle die hane machmene kine
 Die sijn coere gheuet den hinnen
 Vrec vintmene als die hont nochtan
 Dies niet en mach en niemen an
 hart onghetempert na sherts zede
 Die tolende gaet van steden te steden
 Alle die huusduue tam en sochte
 Die me belghen in toen en mochte
 fel na des leeuwen nature
 Alle die tortelduue goetertiere
 Sijnpel na des lams aert
 Scalc rechts na den vos wynaert
 Ghelijc den ree vintmeme snel
 Traech alle die bere vintmene oec wel
 beene na den helpen diere
 Luxurius na shesels maniere
 Ouerhorich als die naen
 En alle die kemel onderdaen
 Scadelijc ghelijc der muus
 Sot ghelijc den voghel stuuus
 Wjs alle dinghel de en dwaeste nie
 Nutte ende vromelic alle die bie
 Onzuuerlijc alle een zwijn
 Reene en cleenlijc alle een conijn
 En wat helpt mene vindt nemmee
 No dier opt lant noch in die zee
 Noch voghel no sterre an de trone
 Noch diere dinc noch scone
 No kesselkin no sant no steen
 Noch ander dinc oec ne geen
 Dat onder gode wesen can
 enne vindt tghelike anden man
 hier ome heede hi die werelt cleene
 In guex die mensche al ghemeene
 Dus salmen merken elken man

3
 H 222222 H
 3

Wat dese weet wat dese can
En niet elken ome gaen
Aaer dien dat sine dingen staen
Voert radic elken mensche dat
Waer so hi come telker stat
Dat hi sine herte niet en set
An mensche die he an ander wet
Hout dan die he toe behoert
Want hets al ontvonne en moert
Ende dies suldi een bispel
Hier af nu horen wel
Awee manne quamē hare vaert
Tidende teenen lande waert
Deen was een wise van orient
En tander was een uede bekent
Die wise wet eene mulinne
Die hi op hilt van beghinne
Die he dwech vleesch en broot
En dies he inden weghe was noot
Die uede die ghinc te voet
Sonder spise ende sonder goet
Alli dus haerre straten wanderen
Fauelerde den ieghe den anderen
Die wise ierst den uede vraegde
An wat wette hi hem draegde
En waer ane sijn gheloeue leght
Gettien die uede weder seght
Ic gheloeue an eenen god
Diet al heuet in sijn ghebod
En ghewetech inden hemel sit
Dies hi d' mijn gheloeue an bit
An desen hopen dat hi sal
Giere zielen gheuen loen van al
En elken mede die hem set
In mijn gheloeue in mine wet
En noch es mijn gheloeue mede
Wie dat es bute mine gheloeuelichede

En an mine wet he niet en hout
Dat ic he wel moet met ghewout
Amen sijn goet en sijn leuen
Wie kindere nichten neuen
Dec eist mine vromenelle hier toe
Eist dat ic hem ghenade doe
Oft houescheit oft eenech goet
Av maect mi dijns gheloeue vriet
Spc die uede. toe seide die vuede
Ic doe als die es sonder hoede
Tiersten willie dat goet ghelae
Voz al dat leeft ter werelt nie
Dnaer dan minen gheburen
En ic en wille ghenen creaturen
Die god ter werelt heuet gheset
Weder si houden an mine wet
Oft an eene andere yet ghesaden
En ic hope dat ghenaden
Recht en ontfermeheit d' bi
Ter werelt goet ghehouden si
En enne dunct mi altoes n goet
Dat men iemene onrecht doet
Gi dunct alle eenen onnooselē man
Ene ghe scade comet an
Dat mi deert in al mijn lijf
Ic wille dat elc man elc wijf
Ghelue hebbe ende ghesonde
En salech si sijns leuens stonde
Die uede sprac wat daedtstu dan
Of di ghewelt dade eenech man
Die wise spc tme ben niet so sod
Ime kenne inden hemel eenē god
Gherecht en wijs diet al weet
En sine oeghen en dect gheen cleet
Want hyt al liet claer ter curen
Dat es in sinen creaturen
Die den goeten den loen gheuet

15.
75

A aer dat si wel hebben gheleuet
E nde den quaden tallen stonden
L oen gheuet van haeren sonden
h em so gheuec op die wrake
a eldoet men mi in eeneghe zake
D ie uede spc hets wel ghesproken
T wi heefstu dine wet te broken
D ume weers een tlynt in d' naer
h oe es dat sprac die wise daer
D ie uede sprac du best dies wys
I c ben mensche alle du sijs
D u lies mi mede gaen te voet
E n hongherech ende sond' goet
E n du best wel gherust en sat
D ie wise spc hets wareit dat
V an dien muul beede hi saen
E n heuet sinen voedersac ontlaen
E n gaf he beede spise en dranc
E n ghinc bi hem eenen ganc
E n dedene eene wile riden
D ien uede began therte vbliden
A lle hi ghedronke hadde en ghet
E nde hi zachte was gheseten
E nde gaf dien muul die sporen
S o dats die wise hadde toren
A lle he muul en man onthiep
A aer den uede dat hi riep
D ume beits mijns ic ben ontheert
D ie uede spc hebbic di in gheleert
D ie pointe van mine wet
D ie ic wil houden al ombesmet
I c hebbe di al vul recht ghedaen
a ettien ghinc hi met sporen slaen
D ie wise riep naer vtermaten
S ultu mi in die woestine laten
D mi die leeuwen entie diere
V ertheren sullen harde sciere

D ft ic bliue van honghere doot
D fte van dorste in dese noot
D oet an mi ontfaermichede
S helijc dat ic met di dede
D ie uede en achte in der wort
a hi ghinc emmer iaghen voort
O nthier en hi so verre ontran
D at niemene andren en sach an
A lle die wise was buter hopen
V an eeneghen tweste es hi ghelope
T er vulmaectheit van siere wet
W ant hi in talen hadde gheset
D en uede of men he dade hoone
D at een god ware inden troone
D iet al saghe wel ter huere
D at ware in sinen creaturen
T e hem hief hi hant en mont
E n seide heere hets di wel cont
D at ic dine wet hebbe ghehouden
E n dine gheboden wel vergouden
D oet an desen uede anscine
D ijs selfs eere eist entie mine
A iet langhe na dese tale
C omt hi voert in eenen dale
E n vindt den uede gheuallen
D en scinkel ontwee met allen
E n inden hals ghequetst seere
D ie muul vhende sinen heere
E n coemt te he waert ome eten
D ie wise die es op gheseten
E n wet wech ende laet den uede
S teruende als eenen uede
a are die uede die riep seere
E n laedt mi hier in biveter heere
O ntfarint mijns ic hebbe noet
I c ben ghequetst al toter doet
h out dine wet vare niet en weghe

God heuet di ghegheue den zeghe
die wise sp̄c t̄wi lietstu mi alleene
Sonder ontfaermehheit ne gheene
Aeen sprac die uede dat laet staen
Hets leeden datter es ghedaen
Ic dede dat mi mine oud' leerden
die wet d' si hē oyt an keerden
die wise hilt voort sine wet
Ende heeftene achter hē gheset
Tote dat hi quam d' waren ueden
En gaf den quaden hont den uede
die d' naer saen sinen ende dede
die heere vnaemt d' vand' stede
Ende heuet den wisen man ontfaen
Te sinen rade en lieue ghedaen
Ome die houelche ontfaermehede
Entie dueghe die hi dede
die us eist si twee ghedwelt in twee
die raghen selden wel ouer een
Want elc sine wet hout ouer best
die us bliuen die herten al ontvest
Vbetaemt wel elken heere
die bewaren wille sine eere
die at hi scriuers met hē houde
die uede liede ionghe ende oude
die scone en wel conen dichten
En met sconen worden vlichten
Connen dat sijn heere wille
Entie conen deken stille
Eens lanttheeren heymelichede
Want ghelijc dat sinenschen lede
Scomre sijn ghecleedt dan naect
Also eist datmen een dicht maect
die men der wareit n̄ wt en gheet
En ment n̄ scone worden cleet
So werdt die heere d' ome gheprijsst
die at hi lieden so wel ghewijst

Heest te siere heymelichede
En werdt te meer ontsien d' mede
die ulghedaneghe sullen die heeren
In werdecheden houden en i eere
Op datmense ghetrouwe vint
En spare ieghe hē met een twint
Boden die heere senden sal
Woeten sijn belcoeden al
Wantmen dat te sprekenne phiet
die at die heere niet en liet
die die bode sijn toghe es daer
En sijn ore ouer waer
die at die heere niet en hoort
En d' sijn heere zwijghz draeght hi
Hier bi wt den heeren goet. voort
die at hare boden waren vriet
En scanven die dorperheden
die perliene plaghen eere zeden
Alle heeren boden tote hē quamen
die waren van hoegher namen
die at sise gheerne dronke maken
die an onder vonden si die zaken
Entie heymelicheit hoore heeren
En hier af quam vele onneeren
Hemme sijn ghene messagiere
die ic af tele dinc visiere
Mare hoeghe lieden die wed' en voort
Wi draghen der heeren wort
Heeren sullen hebben mede
Altoes ende in elke stede
Met hem vele haere edelinghe
die in al haeren dinghen
Sullen draghen sinen last
En die met duegden also vast
En met gheue an heere halen
die at si thijf vor hem betalen
Tallen tiden in die noet

16.
76

E n si eer vallen in die doet
E er si verhefen haren heere
D ien sal die heere altoes doen eer
D ie hem dus sijn ghetrouwe
E n d' hi oec ontouwe an scouwe
D ien sal hi so van hem vstooten
D at si hem niet en ghenooten
O nder die goete meer na dien
D us salmense minnen en sien
W ant als een wel doet sond' tanc
S o werde sijn wille so cranc
D at hem rouwet in sinen moet
D at hi ome niet was goet
h ier hende die boec die es ghesent
h eymeliche der heymelicheit.

..Nota..

